

Nr 4

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1964/65 inom försvarsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

1:o) **Ramberäkning m.m.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt 1, s. 12—19 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964) dels berett riksdagen tillfälle avgiva yttrande med anledning av vad som anförts rörande ramen för det militära försvaret m.m., dels föreslagit riksdagen att för budgetåret 1964/65 medgiva att, därest av beredskapsskäl värnpliktiga inkallas till repetitionsövning av större omfattning eller beredskapsövning eller ock av samma skäl andra särskilda åtgärder måste vidtagas, följande under riksstatens fjärde huvudtitel uppförda, av riksdagen maximerade anslag, nämligen Armén: Övningar m.m., Armén: Underhåll av tygmateriel m.m., Marinen: Övningar m.m., Marinen: Underhåll av fartyg m.m., Flygvapnet: Övningar m.m. samt Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m.m. må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande överskridas.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Adolfsson* och *Lager* (I: 4) och den andra inom andra kammaren av herr *Hagberg m. fl.* (II: 4), i vilka hemställts att riksdagen för sin del förklarar, att Sverige *inte* skall framställa atomvapen eller utrusta sin krigsmakt med sådana och att därför de förberedelser till framställning av atomvapen, som forskningsanstalten bedriver under skylten skyddsforskning, inställs samt att riksdagen i skrivelse till regeringen hemställer om nödvändiga åtgärder i detta syfte,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Segerstedt Wiberg* och herr *Gunnar Pettersson* (I: 63) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Löfroth* och *Johansson* i Öckerö (II: 79), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta, att repetitionsövningarna inställas under budgetåret 1964/65,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Åke Larsson m. fl.* (I: 145) och den andra inom andra kammaren av herr *Kellgren m. fl.* (II: 186), i vilka hemställts att riksdagen vid behand-

lingen av försvarshuvudtiteln måtte uttala sin anslutning till tanken att 1963 års försvarsuppgörelse ses över med hänsyn till den avspänning i stormaktsläget som inträtt under senare år,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lage Svedberg* och *Rönnerberg* (I: 265) och den andra inom andra kammaren av herr *Spångberg m.fl.* (II: 309), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av fjärde huvudtiteln måtte besluta

att som erkännande av principen om nedrustning minska anslagen från föreslagna 4 105 900 000 kr. med 151 800 000 kr. till 3 954 100 000 kr.,

att en parlamentarisk utredning snarast må tillsättas med uppgift att utreda och framlägga förslag om en ändamålsenligare försvarsorganisation med successiv minskning av försvarskostnaderna samt

i princip uttala att kärnvapen ej skall införlivas i svenska försvarsorganisationen,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Adolfsson* och *Lager* (I: 392) och den andra inom andra kammaren av herr *Hagberg m.fl.* (II: 472), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till regeringen påyrkar

att en representativ utredning av alla partier och de viktigaste massorganisationerna jämte militär expertis tillsättes, där även de kritiska synpunkterna mot nuvarande inriktning företrädes, att dess uppgifter blir att utforma riktlinjer för ett neutralitetsförsvar för skydd mot neutralitetskränkningar och försvar av gränserna och att även pröva frågan om stormaktsgarantier skulle kunna bli ett verksamt stöd för svensk neutralitet,

att förberedelser för att utbilda och utrusta folket inför en eventuell framtida ockupation av svenskt område utredes samt

att åstadkomma en rationalisering och ekonomisering av försvaret jämte en förkortning av utbildningstiden,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Adolfsson* och *Lager* (I: 393) och den andra inom andra kammaren av herr *Hagberg m.fl.* (II: 473), i vilka hemställts att riksdagen måtte med i motionerna angivna belopp besluta besparingar beträffande 15 anslag samt att av dessa begränsningar påverkade anslag nedskäres,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin* (I: 466) och den andra inom andra kammaren av herrar *Fälldin* och *Boo* (II: 552), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt provning och förslag till höjning av menig värnplikts daglön till tio kronor samt till en härtill anpassad justering av övriga kategoriers daglöner,

dels ock en inom första kammaren av herrar *Jonasson* och *Eric Carlsson* väckt motion (I: 462), vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt provning och förslag till innevarande års riksdag rörande frågan om inställande av repetitionsövningarna under budgetåret 1964/65.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 4, II: 79, II: 186, II: 309, II: 472, II: 473, II: 552 och I: 462.

Departementschefen har under förevarande punkt anfört följande.

»Ramen för det militära försvaret beräknar jag för nästa budgetår till 3 963,758 miljoner kronor enligt följande.

	(mkr.)	
Basbelopp 1963/64 (jfr prop. 1963: 1, bil. 6, s. 12)		3 780,783
Tillkommer:		
Teknisk utveckling	94,500	
Prisförändringar maj 1962—maj 1963	47,700	
Ytterligare kostnader för reservofficerspremier	1,100	
Vissa kartkostnader (överföring från nionde huvudtiteln)	0,200	
Omkostnader vid gemensamma uppehållsplatser (överföring från andra huvudtitlar)	0,150	
Lönehöjningar till följd av 1963 års B-listeöverenskommelse m.m. (jfr prop. 1963:157)	7,000	
Höjda traktamenten	7,600	
Slopade sjukpenning- och havandeskapsavdrag (jfr prop. 1963: 157, s. 21)	25,000	+ 183,250
Avgår:		
Överföring av utgifter för sjukhuståg till femte huvudtiteln	0,275	— 0,275
		3 963,758

Frågan hur andra efter förslag i propositionen 1963:160 genomförda ändringar av sjuk- och semesterförmåner kan påverka ramen bör hållas öppen i avbidan på ytterligare underlag.

Till nyssnämnda belopp bör läggas 9 miljoner kronor utgörande priskompensation å kapitalbudgeten samt 5 miljoner kronor för fortsatta arbeten på ersättningsbyggnader för intendenturförrådet i Filipstad. Härvid förutsätter jag att prövningen av frågor om särskilda medel för ersättningsbyggnader för K 4 och bortflyttning av militär verksamhet från Oscarsvärnsområdet skall anstå tills förutsättningarna bättre kan överblickas.

Utgifterna för det militära försvaret kommer enligt det föregående att uppgå till 3 977,758 miljoner kronor. Detta belopp bör enligt min mening fördelas med (i avrundade belopp miljoner kronor) 1 290,8 på armén, 563,2 på marinen, 1 497,9 på flygvapnet och 625,8 på gemensamma ändamål. Jag har härvid haft samma utgångspunkter som överbefälhavaren för fördelningen mellan försvarsgrenarna. Förekommande kompensationsbelopp för pris- och löneförändringar har härefter fördelats på olika ändamål med hänsyn till budgetsammansättningen.

Till den angivna utgiftssumman för det militära försvaret kommer prisregleringsanslag, som preliminärt upptagits med oförändrat 100 miljoner kronor samt utgifter för flygtekniska försöksanstalten 11,150 (+ 0,200) miljoner kronor och försvarets fabriksfond 17,0 (—11,8) miljoner kronor. Anslagen inom försvarsdepartementets verksamhetsområde kommer enligt det anförda att uppgå till sammanlagt 4 105,908 miljoner kronor. Av detta belopp belöper 3 805,998 miljoner kronor på driftbudgeten och 299,910 miljoner kronor på kapitalbudgeten.

Den fortsatta planeringen för det militära försvaret bör ske med utgångspunkt i de ramar som sålunda angivits för budgetåret 1964/65. Jag räknar för budgetåret 1965/66 med följande ramar (angivna i prisläge maj 1963 och löneläge den 1 juli 1963) för försvarsgrenarna: armén 1 322 miljoner kronor, marinen 578 miljoner kronor, flygvapnet 1 536 miljoner kronor och därefter en årlig ökning i stort sett lika med utvecklingsprocenten. För gemensamma ändamål förutsätter jag en kostnadsram av cirka 638 miljoner kronor och en årlig ökning med cirka 15 miljoner kronor.

Föreslagna och preliminärt beräknade beställningsbemyndiganden framgår av följande sammanställning, i vilken också intagits en beräkning av behovet av betalningsmedel för att likvidera bemyndigandena och fördelningen på olika budgetår (miljoner kronor).

Anslag		Olikviderat bemynd. 30.6.1964	Föreslaget bemynd. 1964/65	Olikviderat bemynd. 30.6.1965	Beräknat utfall	
					1965/66	1966/67
Armén:	Beklädnad m. m.	36,0	18,0	36,0	18,0	18,0
»	Inventarier m. m.	2,4	8,6	9,3	4,5	4,8
»	Anskaffning av drivmedelsutrustning	4,0	—	1,0	1,0	—
»	Anskaffning av tygmateriel m. m. . .	1 146,36	370,0	1 076,56	340,0	255,0
»	Järnvägskrigsbromateriel	9,0	—	6,0	3,0	3,0
Marinen:	Fartygsbyggnader m. m.	377,661	75,0	341,661	98,0	95,0
»	Anskaffning av vapenmateriel m. m.	229,207	120,0	263,207	72,0	50,0
Flygvapnet:	Anskaffning av flygmateriel m. m. .	1 753,642	1 140,0	1 948,642	1 565,0	1 580,0
Försvarets forskningsanstalt:	Viss forskningsverksamhet	—	6,0	6,0	6,0	—
Vissa signalförbindelser m. m.		17,45	13,0	19,45	8,5	5,0
Byggnads- och reparationsberedskapen: Materiel		7,8	—	5,4	2,6	2,8
	Summa	3 583,52	1 750,6	3 713,220	1 118,6	1 013,6

¹ Preliminärt beräknade belopp.

Som framgår av sammanställningen blir summan av icke likviderade beställningsbemyndiganden den 30 juni 1965 cirka 130 miljoner kronor högre än motsvarande summa ett år tidigare. Av den olikviderade beställningsskulden kan cirka 1 580 miljoner kronor antas komma att förfalla till betalning först efter den 1 juli 1967. Vid anmälan av arméns och marinens anslag till anskaffning av tygmateriel (motsvarande) återkommer jag med redogörelser för viktigare föreslagna anskaffningar.

De kostnadsramar för tygmaterielanskaffningen som föreslås för perioden 1964/71 har gjorts upp i anslutning till fastställda kostnadsramar för 1963/70 med erforderliga justeringar. Nu kända tendenser beträffande kostnadsutvecklingen, särskilt i fråga om underhåll, har dock föranlett en viss nedjustering av årskvoterna för budgetåret 1965/66 och senare. Som jag anfört vid anmälan av propositionen 1963:108 skall det militära utredningsarbetet bedrivas så att underlag föreligger för kommande ställningstagande till olika kostnadsalternativ, utformade bland annat enligt alternativen »3600» och »3460». I de förslag till materielplaner som framläggs i det följande anges från och med budgetåret 1967/68 årskvoter för dessa nivåer. Jag vill samtidigt erinra om mitt av riksdagen godkända uttalande om vikten av att handlingsfriheten effektivt upprätthålles efter utgången av den aktuella fyraårsperioden.

Med anledning av överbefälhavarens uttalanden rörande utvecklingen i stort vill jag hänvisa till vad jag nyss anfört rörande kostnadsramarna för materielanskaffning. Enligt min mening måste statsmakterna noga följa utvecklingen på ifrågakvarande område. Varje åtgärd måste granskas med tanke såväl på ekonomiska och organisatoriska möjligheter på längre sikt som på alternativa möjligheter att ernå samma försvarseffekt på billigare sätt. Vad gäller försvarsindex pågår, enligt vad jag inhämtat, viss översyn inom försvarets prisregleringsdelegation. I avbidan på resultaten av denna bör anslaget till reglering av prisstegringar upptas med endast beräknat belopp.

Anslagen för försvarets forskningsanstalt beräknar jag till 55,4 miljoner kronor under driftbudgeten eller 1,3 miljon kronor mer än överbefälhavaren förutsatt. Samtidigt förutsätter jag emellertid, att investeringsutgifterna för anstalten blir 2 miljoner kronor lägre än enligt myndigheternas förslag. Som jag närmare utvecklar vid anmälan av forskningsanstaltens avlöningsanslag i det följande delar jag forskningsanstaltens uppfattning att en översyn av forskningsanstaltens långsiktplan erfordras.

Antalet värnpliktiga under första tjänstgöring beräknar jag med utgångspunkt i den i propositionen 1963: 108 angivna planen till 50 250 av vilka 36 500 på armén, 6 450 på marinen och 7 300 på flygvapnet. De angivna utbildningskontingenterna har fixerats på grundval av överbefälhavarens yttrande. I förhållande till förenämnda plan har marinens utbildningskontingent överskridits med 550 man. Av dessa hänför sig 400 till en tillfällig ökning vid kustartilleriet, vilken förutsattes skola tas igen genom minskningar under de närmaste budgetåren. Återstående 150 man hänför sig till viss beredskapsförstärkning vid flottan. Flygvapnets värnpliktskontingent ligger 200 man under planen. — Antalet repetitionsövande m. fl. beräknar jag till sammanlagt 89 250 man, en minskning med 1 850 man.

Kostnaderna för avlöningar till fast anställd personal tenderar att växa relativt snabbare än andra utgifter för militära ändamål. Detta sammanhänger bland annat med en glädjande nedgång i antalet vakanser. Vi-

dare har personalstaterna byggts ut och krav på ytterligare utbyggnad föreligger. Den prognos som redovisats i översikten visar att myndigheterna är optimistiska beträffande möjligheterna att ytterligare fylla vakanserna.

Fjärde huvudtitelns uppställning föreslås något jämkad. Syftet är i första hand att öka överskådligheten och förbättra systematiken. Anslagen för de tre försvarsgrenarna samlas för var och en under en huvudrubrik, B. Armén, C. Marinen, D. Flygvapnet. Övriga anslag under fjärde huvudtiteln som skall rymmas inom den militära utgiftsramen — med undantag av försvarsdepartementet och därtill anslutande verksamhet — samlas under en huvudrubrik E. För krigsmakten gemensamma ändamål. Inom huvudrubrikerna hör grupper av näraliggande anslag, i anslutning till vad som hittills tillämpats, sammanförts i grupper. Efter huvudrubrikerna A—E, som upptar anslag inom den militära ramen, följer F. Flygtekniska försöksanstalten och G. Diverse, under vilken sistnämnda rubrik anslaget till reglering av prisstegringar tagits upp.

Vid övervägandena om huvudtitelns uppställning har jag beaktat vad överbefälhavaren föreslagit i en den 18 september 1963 dagtecknad skrivelse i ämnet. Överbefälhavaren har hävdad att alla anslag för personal, materiel och omkostnader som klart kan hänföras till viss försvarsgren och som påverkas av åtgärder inom denna skall redovisas under försvarsgrensens huvudrubrik. I enlighet med det sagda föreslår överbefälhavaren att åtskilliga gemensamma anslag — i förekommande fall efter uppdelning — överföres till försvarsgrenarna. Jag kan i princip ansluta mig härtill. I överensstämmelse härmed bör anslag för sjukvårdsmateriel, civilanställningsåtgärder och försvarsfilm överföras till försvarsgrenarna. Järnvägskrigsbromateriel har överförts till armén. När det gäller vissa ifrågasatta ytterligare överföringar vill jag emellertid erinra om att under de senaste budgetåren vissa anslag överförts från försvarsgrenarna och sammanförts till anslag under gemensamma ändamål. Bland väsentligare sådana överföringar kan nämnas anslagen till familjebidrag (från och med budgetåret 1959/60), reseersättningar till värnpliktiga (från och med budgetåret 1961/62) och ersättningarna till försvarsgrenarnas delfonder av försvarets fastighetsfond (från och med budgetåret 1961/62). Motivet för dessa överföringar har varit att underlätta arbetet vid respektive förvaltningsmyndigheter. Jag kan därför inte tillstyrka en återgång till tidigare gällande ordning i vad avser nämnda anslag. Ej heller kan jag biträda överbefälhavarens upprepade förslag att anslagen för försvarsgrensförvaltningarna skall redovisas under vederbörlig försvarsgrens rubrik. Som jag tidigare uttalat torde önskemålen om samordning och effektivisering av förvaltningarnas verksamhet bäst främjas om avvägning i första hand göres mellan olika förvaltningsars behov.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1962:127 har riksdagen å ordinarie riksstat för budgetåret 1962/63 bland annat anvisat ett re-

servationsanslag av 10 miljoner kronor till vissa beredskapsåtgärder m. m. En viss behållning torde komma att kvarstå på detta anslag vid utgången av innevarande budgetår. Denna behållning torde enligt beslut av Kungl. Maj:t kunna användas för vissa beredskapsförstärkningar, om sådana bedömes påkallade. Den internationella situationen för närvarande ger mig däremot icke nu anledning framlägga förslag om särskild medelsanvisning för beredskapshöjande åtgärder.

Nu föreliggande möjligheter att förstärka den personella beredskapen m. m. bör bibehållas. Jag vill erinra om att riksdagen från och med budgetåret 1948/49 budgetårsvis medgivit, att vissa under fjärde huvudtiteln uppförda reservationsanslag må överskridas enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, om av beredskapsskäl värnpliktiga inkallas till repetitionsövning av större omfattning eller till beredskapsövning eller om andra särskilda åtgärder av samma skäl måste vidtagas. Ett motsvarande bemyndigande erfordras jämväl för nästa budgetår. Jag föreslår, att riksdagens medgivande härtill inhämtas.»

Utskottet. För budgetåret 1964/65 har ramen för det militära försvaret beräknats till 3 963,758 milj. kr. Till basbeloppet för innevarande budgetår, 3 780,783 milj. kr., har härvid lagts 94,5 milj. kr. för teknisk utveckling (2,5 % av basbeloppet), 87,3 milj. kr. för pris- och lönestegringar m. m., 1,1 milj. kr. för ytterligare kostnader för reservofficerspremier samt 0,075 milj. kr. utgörande saldot av vissa kostnadsöverföringar till respektive från fjärde huvudtiteln. Av den i propositionen redovisade ramberäkningen framgår att hänsyn tagits till vissa kända kostnadsstegringar hänförliga till tiden efter maj 1963. I avbidan på ytterligare underlag ha dock icke nu beaktats vissa från och med juli 1963 genomförda ändringar i sjuk- och semesterförmånerna.

Till rambeloppet för budgetåret 1964/65 har lagts ett belopp av 14 milj. kr., varav 9 milj. kr. för kompensation av prisstegringar under budgetåret 1962/63 å kapitalbudgeten och 5 milj. kr. för fortsatta arbeten på ersättningsbyggnader för intendenturförrådet i Filipstad. I följd härav komma utgifterna för det militära försvaret att uppgå till $(3\,963,758 + 14,0 =) 3\,977,758$ milj. kr.

Mot den av departementschefen gjorda ramberäkningen synes utskottet icke något vara att erinra. Utskottet kan även biträda det föreslagna tillägget å ramen om 14 milj. kr. Såsom departementschefen förutsatt torde frågan om beräkning av särskilda medel för ersättningsbyggnader för K 4 och bortflyttning av militär verksamhet från Oscarsvärnsområdet kunna prövas i ett senare sammanhang.

Utskottet tillstyrker fördelningen av utgiftssumman om 3 977,758 milj. kr., där departementschefen i fråga om fördelningen mellan försvarsgrenarna haft samma utgångspunkter som överbefälhavaren. De för perioden

1964/71 föreslagna kostnadsramarna för tygmaterielanskaffningen ha upp-
gjorts i anslutning till fastställda ramar för 1963/70 med erforderliga
justeringar. Såsom departementschefen erinrat skall det militära utred-
ningsarbetet bedrivas så, att underlag föreligger för kommande ställnings-
tagande till olika kostnadsalternativ, utformade bland annat enligt alter-
nativen »3600» och »3460». Utskottet vill understryka departementschefens
uttalande, att statsmakterna noga måste följa utvecklingen inom försvaret
och att varje åtgärd noga granskas med tanke såväl på ekonomiska och
organisatoriska möjligheter på längre sikt som på alternativa möjligheter
att ernå samma försvarseffekt på billigare sätt.

Beträffande uppställningen av fjärde huvudtiteln föreslås densamma
något jämkad. Detta har bland annat skett i syfte att öka överskådlig-
heten och förbättra systematiken. Förslagen i denna del tillstyrkas.

Utskottet har icke något att erinra mot att under det i riksstaten för
budgetåret 1962/63 upptagna reservationsanslaget Vissa beredskapsåtgärder
m. m. anvisade medel, vilka icke erfordrats för att täcka beredskapsförstärk-
ningar under budgetåren 1962/64, må utnyttjas för dylika förstärkningar
under nästa budgetår i den mån sådana bedömas påkallade.

Utskottet finner det angeläget, att nuvarande möjlighet att förstärka den
personella beredskapen m.m. bibehålles. Utskottet tillstyrker därför, att
Kungl. Maj:t jämväl för nästa budgetår bemyndigas medgiva, att vissa
under fjärde huvudtiteln uppförda reservationsanslag må enligt Kungl.
Maj:ts bestämmande överskridas, om av beredskaps-skäl värnpliktiga inkal-
las till repetitionsövning av större omfattning eller till beredskapsövning
eller om andra särskilda åtgärder av samma skäl måste vidtagas.

Utskottet övergår härefter att behandla under förevarande punkt redo-
visade motioner.

I motionerna I: 145 och II: 186 har hemställts att riksdagen måtte ut-
tala sin anslutning till tanken att 1963 års försvarsuppgörelse överses med
hänsyn till den avspänning i det utrikespolitiska läget, som enligt motio-
närerna under senare år inträtt. Utskottet vill med anledning härav erinra
om att då förra årets riksdag antog riktlinjerna för krigsmaktens utveck-
ling under de närmaste fyra budgetåren riksdagen underströk angelägen-
heten av att den då beslutade kostnadsramen icke rubbades med hänsyn
till skiftande tendenser i det utrikes- och militärpolitiska läget annat än
i exceptionella lägen. Även om det utrikespolitiska läget kan synas ha under-
gått viss förbättring under den senaste tiden anser utskottet dock att detta
icke utgör tillräcklig anledning att frångå 1963 års försvarsbeslut. Härvid
har bl. a. beaktats den relativt korta tid, som försvarsbesluten i all-
mänhet omfatta. Utskottet vill vidare erinra om att i förenämnda försvars-
beslut förutsattes, att statsmakterna i god tid före fyrsårsperiodens slut
skulle företaga nya utredningar rörande försvarets totalkostnader för kom-
mande år, varvid såväl basbeloppen som utvecklingsprocentens storlek

borde övervägas. I anslutning härtill underströk riksdagen vikten av att handlingsfriheten effektivt upprätthölls efter utgången av nämnda fyraårsperiod. Departementschefen har också i skilda sammanhang uttalat, att han avser att tillkalla en ny försvarsutredning. Under hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna I: 145 och II: 186.

Av vad utskottet nu anfört följer vidare att utskottet avstyrker de förenämnda båda motionerna I: 265 och II: 309 samt motionerna I: 392 och II: 472, i vad de avse utredning rörande den framtida försvarsorganisationen.

Förslag om inställandet av repetitionsövningarna ha framförts i motionerna I: 63 och II: 79 samt I: 462. Då ett bifall till motionerna skulle innebära avsteg från 1963 års försvarsbeslut avstyrkas dessa motioner. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att frågan om värnpliktsystemets utformning m. m. för närvarande prövas av 1960 års värnpliktsutredning, varvid även frågan om repetitionsövningssystemet kommer att beröras.

Av i det föregående anförda skäl avstyrkas jämväl motionerna I: 466 och II: 552 om skyndsam prövning av frågan om ytterligare uppräknig av den av riksdagen föregående år efter förslag av försvarskommittén beslutade höjningen av de värnpliktigas daglön.

I motionerna I: 4 och II: 4 samt I: 265 och II: 309 har hemställts att Sverige måtte besluta att icke införliva kärnvapen i sin försvarsorganisation. Utskottet vill härvid erinra om 1962 års försvarskommittés uttalande, att under de senaste åren enighet i huvudsak rått om den s. k. handlingsfrihetslinjen i fråga om ett svenskt kärnladdningsprogram. Under hänvisning till ett av chefen för försvarsdepartementet den 6 mars 1962 avgivet interpellationssvar, varav klart framginge att regeringen vore medveten om att ansvaret för att handlingsfriheten hölles praktiskt möjlig i första hand fölle på den, ansåg kommittén icke skäl föreligga att taga ställning till kärnvapenfrågan. Riksdagen fann ej heller anledning att i samband med försvarsbeslutets fattande förra året göra något särskilt uttalande i ämnet. Denna fråga står alltså alltjämt öppen. Utskottet förutsätter som självfallet, att före varje åtgärd, som kan vara avgörande för frågan om införande av kärnvapen i vår försvarsorganisation, riksdagens mening inhämtas. De motionsvis gjorda yrkandena avstyrkas följaktligen.

Med hänsyn till den ställning, som statsmakterna förra året intagit till frågan om utgiftsramen för försvaret under budgetåren 1963/64—1966/67, och till vad utskottet inledningsvis anfört avstyrker utskottet de i motionerna I: 265 och II: 309 samt I: 393 och II: 473 framställda yrkandena om minskning av försvarskostnaderna för nästa budgetår. Beträffande sistnämnda båda motioner, som avse minskning av särskilt angivna anslag, gör utskottet hemställan under vederbörliga punkter i det följande eller senare under riksdagen i det fall motionerna väckts i anledning av i statsverkspropositionen av Kungl. Maj:t i avbidan på särskild proposition nu endast beräknat belopp.

I de förenämnda motionerna I: 392 och II: 472 har föreslagits dels åtgärder för rationalisering och ekonomisering av försvaret jämte en förkortning av utbildningstiden, dels att förberedelser vidtagas för att utbilda och utrusta folket inför en eventuell framtida ockupation av svenskt område.

Utskottet vill med anledning härav framhålla, att rationalisering och ekonomisering inom krigsmakten fortlöpande övervakas bland annat av statskontoret, som är ett för statsverket gemensamt rationaliseringsorgan. Utskottet förutsätter, att alla åtgärder, som i sådant syfte äro påkallade, också vidtagas. Detta är viktigt ej minst för att skapa ekonomiskt utrymme för fortsatt modernisering och förbättring av våra krigsförbands materiel samt förbättra utbildning och beredskap. Vad därefter beträffar utbildningstidens längd ingår denna fråga i 1960 års värnpliktsutrednings uppdrag. Motionerna i här berörda delar torde därför icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vad beträffar återstående yrkande i de båda sistnämnda motionerna vill utskottet erinra om att det svenska försvaret är uppbyggt enligt den allmänna målsättningen, att varje vapenför man, som icke bindes av andra för totalförsvaret viktiga uppgifter, bör sättas i stånd att deltaga i det militära försvaret. Det må även erinras om att enligt gällande utbildningsbestämmelser varje vapenför man skall förberedas och utbildas för det s. k. fria kriget. Utskottet vill i anslutning härtill vidare framhålla, att hemvärdet i viss mån är en institution, som till syfte och uppbyggnad motsvarar kravet på ett folkförsvar. Under hänvisning härtill avstyrkas motionerna I: 392 och II: 472 jämväl såvitt nu är i fråga.

I propositionen nr 110 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t underställt riksdagen förslag till precisering av målsättning för krigsmakten. Utskottet kommer i samband med behandlingen av denna proposition att behandla motionerna I: 251 och II: 185 samt II: 475 rörande den operativa målsättningen för krigsmakten.

Utskottet hemställer,

I. att motionerna I: 4 och II: 4 icke må av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 63 och II: 79 samt I: 462 icke må av riksdagen bifallas;

III. att motionerna I: 145 och II: 186 icke må av riksdagen bifallas;

IV. att motionerna I: 265 och II: 309 icke må av riksdagen bifallas;

V. att motionerna I: 392 och II: 472 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VI. att motionerna I: 466 och II: 552 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VII. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört i anledning av departementschefens uttalande i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964 rörande ramen för det militära försvaret m. m.;

VIII. att riksdagen må för budgetåret 1964/65 medgiva att, därest av beredskapsskäl värnpliktiga inkallas till repetitionsövning av större omfattning eller beredskapsövning eller ock av samma skäl andra särskilda åtgärder måste vidtagas, följande under riksstatens fjärde huvudtitel uppförda, av riksdagen maximerade anslag, nämligen Armén: Övningar m. m., Armén: Underhåll av tygmateriel m. m., Marinen: Övningar m. m., Marinen: Underhåll av fartyg m. m., Flygvapnet: Övningar m. m. samt Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m., må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande överskridas.

DRIFTBUDGETEN

Fjärde huvudtiteln

Försvarsdepartementet m. m.

2: o) **Försvarsdepartementet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 20 och 21) att dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för försvarsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65, dels ock till Försvarsdepartementet: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 2 310 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 2 095 000 kr.

För beredning av frågor rörande utbildning och rekrytering av personal vid försvaret erfordras viss personalförstärkning inom försvarsdepartementet. Departementschefen beräknar därför 50 000 kr. under departementets anslagspost till ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft.

Departementschefen anser det angeläget, att försvarsdepartementet får ökade möjligheter att följa den långsiktiga kostnadsutvecklingen beträffande det militära försvaret. Med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört rörande resurser för långsiktigt planeringsarbete beräknas därför en höjning av departementets anslagspost till ersättningar till expertis och tillfällig arbets-

kraft med 60 000 kr. Vidare beräknas medel för den lönegradsförändring beträffande en tjänst vid departementet som chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor.

Utskottet tillstyrker den föreslagna personalförstärkningen för beredning av frågor rörande utbildning och rekrytering av personal vid försvaret. Åskandena i övrigt under förevarande punkt liksom den förordade avlöningsstaten synas böra godtagas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	54 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	825 000
3. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	73 000
4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 280
5. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	430 000
6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	350 000
7. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	575 720
	Summa kr. 2 310 000

b) till *Försvarsdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 310 000 kr.

3: o) **Försvarsdepartementet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, s. 21), innebärande en anslagshöjning av 110 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kr.

4: o) **Vissa nämnder m.m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, s. 22) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 275 000 kr.

Under anslaget bör enligt departementschefen från och med nästa budgetår medel beräknas för kostnaderna för försvarets prisregleringsdelegations verksamhet m.m. samt för insamling och bearbetning av prismateriel,

sammanställning av indextal m.m. Det särskilda anslaget Prisundersökningar kan härvid utgå. I likhet med försvarets civilförvaltning beräknar departementschefen medelsbehovet för nämnda ändamål till oförändrat 50 000 kr. Med hänsyn härtill och med beaktande av höjda löner m.m. samt belastningen under föregående budgetår föreslår departementschefen, att anslaget uppföres med 400 000 (+ 125 000) kr.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Vissa nämnder m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kr.

5:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 22 och 23), innebärande en anslagshöjning av 300 000 kr. med hänsyn bl. a. till höjda kommittéarvoden och trakamenten, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 300 000 kr.

6:o) **Extra utgifter.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, s. 23) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 490 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 350 000 kr.

Det har enligt departementschefen under de senaste budgetåren visat sig att anordningen med fast ram för försvaret medför behov av en ökad medelsram för sådana icke förutsedda utgifter, för vilka medel icke beräknats under de särskilda anslagen. I syfte att erhålla viss förenkling i riksstatsuppställningen föreslås vidare att det särskilda anslaget Resestipendier slopas. Medel för ändamålet bör från och med nästa budgetår beräknas under förevarande anslag. För resestipendier räknar departementschefen med ett oförändrat medelsbehov av 15 000 kr.

Med hänsyn till det anförda och med beaktande jämväl av att kostnaderna för vissa utländska tjänsteresor för försvarsdepartementets befattningshavare förutsatts skola bestridas från departementets omkostnadsanslag föreslår departementschefen, att förevarande anslag uppföres med 490 000 (+ 140 000) kr.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot att en ökad medelsram beräknas för icke förutsedda utgifter, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Extra utgifter* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 490 000 kr.

7: o) **Rationaliseringsförsök.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, s. 23 och 24) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 50 000 kr.

Från förevarande anslag har främst bestritts kostnader för försök beträffande maskinella redovisningsmetoder. Anslagsbeloppets storlek har huvudsakligen bestämts med utgångspunkt i bedömda kostnader för smärre försök med hålkortsredovisning. För försök avseende automatisk databehandling (ADB) har anslaget visat sig otillräckligt. Kostnaderna för ADB-försök har därför hittills som regel fått bestridas från omkostnads-, anskaffnings- eller underhållsanslag. Behovet av en väsentligt utökad försöksverksamhet inom ADB-området har enligt departementschefen efter hand visat sig alltmer angeläget. Det synes lämpligt att kostnaderna för dessa ADB-försök, vilka huvudsakligen avser programmering, testkörningar och dylikt i samband med uppläggande av nya rutiner för databehandling, produktionskörning av nya ADB-rutiner samt anställande av konsulter för systemarbetet, bestrides från förevarande anslag. Med hänsyn till vad sålunda anförts föreslås att anslaget uppräknas till 600 000 (+ 550 000) kr.

Utskottet, som vill understryka, att en utökad försöksverksamhet inom ADB-området är angelägen ur rationaliseringssynpunkt, tillstyrker att förevarande anslag uppräknas med 550 000 kr. till 600 000 kr.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Rationaliseringsförsök* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

Armén

a) Avlöningar m. m.

8: o) **Armén: Avlöningar till aktiv personal m.fl.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8, s. 25—41) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för armén samt de övriga åtgärder som föranledes av vad departementschefen föreslagit, dels besluta, att de personalförteckningar, som riksdagen sålunda fastställer innan riksdagen meddelat beslut med anledning av förslag rörande behovet av befälspersonal inom arméns krigs- och fredsorganisation, vilket framlägges i särskild ordning, skall gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av nämnda förslag, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1964/65, dels ock till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för nyssnämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 328 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 317 000 000 kr.

Utskottet lämnar i det följande endast en kortfattad redogörelse för i huvudsak endast de av departementschefen förordade ändringarna avseende ordinarie tjänstemän och pensionerad personal i arvodesbefattningar. Härvid följes den i propositionen använda punktindelningen.

I. A. Beträffande arméstaben beaktar departementschefen de personal- och tjänsteförändringar som föreslagits i propositionen den 30 december 1963 angående försvarsgrensstabernas organisation m. m.

B. Departementschefen tillstyrker arméchefens förslag till omorganisation av stabs- och förvaltningstjänsten vid S 2 med arméns fallskärmsjägarskola. Sålunda bör vid S 2 bl .a. tillkomma en beställning för förvaltare i Ao 17, avsedd för personalregistrator, samt en arvodesbefattning för pensionerad officer i A:24 (kompanichef). Härvid kan en arvodesbefattning för chef för kaserntropp i A:18 utgå. Vid fallskärmsjägarskolan bör tillkomma en beställning för major i Ao 25, avsedd för skolchefen, en beställning för kapten i Ar 21 (skoladjutant) samt en arvodesbefattning för pensionerad underofficer i A:18 (expeditionsunderofficer). En beställning för fanjunkare eller styckjunkare i Ao 15 kan härvid utgå. På förslag av statskontoret föreslås vidare, att en beställning för rustmästare i Ao 13 vid S 2 dras in.

C. Departementschefen föreslår att vid VI. militärbefälsstaben skall tillkomma en arvodesbefattning för officer i A:24, avsedd för biträdande ingenjööfficer.

Förslag om inrättande av en arvodesbefattning för underofficer i A:18 för hemvärnsunderofficer vid VII. militärbefälsstaben biträdes.

D. Genom beslut av 1963 års riksdag har vissa försvarsområdesstabers mobiliseringsavdelningar från och med den 1 juli 1963 förstärkts med biträdande mobiliseringsofficerare. Enligt departementschefen bör sådan förstärkning ske vid ytterligare några försvarsområdesstabers nästa budgetår. Han tillstyrker, att fyra arvodesbefattningar i A:24 för biträdande mobiliseringsofficer inrättas, en vid ett vart av fo 11, 34, 35 och 53.

Vid fo 44 bör tillkomma en arvodesbefattning i A:24 för signalofficer samt en beställning för överfurir i Ao 11, avsedd för vaktchef.

För förrådsunderofficer vid fo 14 bör inrättas en arvodesbefattning i A:18. Härvid bör en beställning för fanjunkare i Ao 15 vid kavalleriet utgå.

E. Departementschefen tillstyrker förslag om inrättande av en beställning för major eller kapten i Ao 25 eller Ar 21 vid artilleri- och ingenjööfficersskolan, avsedd för kurschefen vid signalofficersskolan, tillika lärare i sambandstjänst. I anslutning härtill bör en kaptensbeställning vid signaltrupperna dras in.

Två beställningar för överfurir i Ao 11, avsedda för biträdande övningsledare, bör tillkomma vid pansartrupperns skolan.

Slutligen föreslås beträffande utbildningsanstalterna, att för ställföreträdande skolchef vid infanteriets kadett- och aspirantskola inrättas en beställning för major eller kapten i Ao 25 eller Ar 21.

F. Vid P 2 bör i enlighet med arméchefens förslag tillkomma en arvodesbefattning i A:24 och avses för skjutfältsofficer.

Vidare föreslås, att en beställning för överfurir i Ao 11, avsedd för robothallsföreståndare vid Lv 4, inrättas. Vid Lv 4 bör vidare tillkomma tre överfurirsbeställningar i Ao 11 för vaktchefer.

Ing 1 bör förstärkas med en arvodesbefattning för underofficer i A:18. Befattningen skall avses för chef för transportcentral.

På fälttygkårens stat bör tillkomma en beställning för kapten i Ao 21, teknisk stabsofficer, avsedd för armétygförvaltningens underrättelsecentral, och en beställning för förvaltare i Ao 19, avsedd för ett nytt ammunitionsförråd.

För P 7 bör vid tygtekniska kåren inrättas en beställning för armédirektör av 2. graden i Ao 25. Innehavaren av beställningen skall vara verkstadschef.

Med anledning av arméchefens förslag bör vidare vid tygtekniska kåren inrättas 75 beställningar för armétekniker i Ao 11 för att möjliggöra att utbildade tekniker kan befordras till armétekniker så snart kompetens erhållits.

Med anledning av arméchefens förslag om inrättande av fyra officersbeställningar vid fortifikationskåren, avsedda för fortifikationsförvaltningen, föreslås att beställningar tillkommer för en major och en major eller kapten samt att en beställning för kapten dras in.

I anslutning till förslag som framlägges vid anmälan av anslaget Försvarsstaben: Avlöningar, föreslås att vid generalstabskåren utgår beställningar för en major i Ao 25 och en kapten i Ao 21, att en beställning för kapten i Ao 21 utgår vid intendenturkåren samt att en beställning för armédirektör av 1. graden dras in vid tygtekniska kåren.

I samband med pågående centralisering av tvätt- och reparationstjänsten planerar försvarets intendenturverk att nedlägga driften av tvättinrättningarna vid P 4 under andra kvartalet 1964 och vid I 15 och P 6 under första kvartalet 1965. Härvid kan fem extra ordinarie tjänster indragas.

Genom beslut den 28 juni 1962 har Kungl. Maj:t fastställt provisorisk personalorganisation vid tygförvaltningsskolan med arméingenjörkadetskolan och försvarets radioanstalts värnpliktskontingent, m. m. I anslutning härtill föreslår departementschefen att följande ordinarie tjänster vid A 1 indrages, nämligen en tjänst för köksföreståndare i Ao 12, en tjänst för förrådsförman i Ao 9 samt en tjänst för kontorist i Ao 9.

Genom beslut den 7 december 1962 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser angående klassificering av den fasta maskinanläggningen vid I 16,

m. m. Med anledning av beslutet föreslås nu att vid I 16 inrättas en tjänst för maskinchef i Ao 17 i utbyte mot en tjänst för maskinchef i Ao 15.

II. a) Vid pansartruppskolan bör enligt departementschefen tillkomma en beställning för major eller kapten i Ao 25/21 och avses för förste lärare i truppföring och trupputbildning. En beställning för kapten i Ar 21 vid skolan bör härvid utgå.

Vidare föreslås, att för arméns fältarbetsskola tillkommer en beställning för major eller kapten i Ao 25/21 i utbyte mot en beställning för kapten i Ao 21 vid ingenjörtrupperna.

Chefen för infanteriets kadett- och aspirantskola bör enligt departementschefen uppflyttas från överstelöjtnant eller major i Ao 27/25 till chef i Bo 1.

För chefen för ammunitionsförrådsgruppen Norrland föreslås vid fälttygkåren tillkomma en beställning för major i Ao 25 i utbyte mot en beställning för kapten i Ao 21.

För verkstadschef vid P 1 föreslås tillkomma en beställning för armédirektör av 2. graden i Ao 25 i utbyte mot en beställning för arméingenjör av 1. graden i Ae 23.

Vidare föreslås bl. a. att 32 beställningar för förste armétekniker i Ao 13 tillkommer i utbyte mot samma antal beställningar för armétekniker i Ao 11.

Vid fältläkarkåren bör inrättas en beställning för regementsläkare i Ao 23 vid Ing 2. En beställning för bataljonsläkare i Ao 21 kan härvid utgå.

Departementschefen föreslår, att 123 rustmästarbeställningar tillkommer i utbyte mot samma antal beställningar för ordinarie furir.

III. För att bereda möjligheter att, med hänsyn till krigsorganisatoriska förändringar m. m., anställa tillfällig personal föreslår departementschefen en uppräknig av delposten Tillfälligt anställd personal med 121 000 kr.

Beträffande medelsanvisningen för till frivillig tjänstgöring inkallad personal beräknas medel för 6 460 tjänstgöringsmånader av vilka 4 960 (—440) för befäl och 1 500 för övrig personal.

Departementschefen räknar med att förslag med anledning av framställning av 1960 års befälsstatsdelegation rörande behov av befälspersonal inom arméns krigs- och fredsorganisationer skall kunna föreläggas 1964 års vårriksdag. Detta förslag kan komma att påverka personalförteckningarna för armén. För att förslaget skall kunna genomföras under år 1964, är det erforderligt att riksdagen beslutar, att de personalförteckningar, som riksdagen fastställer innan beslut meddelats med anledning av befälsstatsdelegationens förslag, skall gälla endast i den mån annat inte följer av vad riksdagen beslutar i samband med nämnda förslag.

Från det i riksstaten för innevarande budgetår uppförda förslagsanslaget Vissa civilanställningsåtgärder bestrides kostnader för avskedspremier, civilanställningsförsäkring och stipendier åt avgånget, fast anställt underbefäl samt för tjänstepremier och utbildning i civilanställningssyfte för fältflygare och flygnavigatörer. Försvarets civilförvaltning har hemställt, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 2 000 000 kr. Departementschefen föreslår, att anslaget från och med nästa budgetår uppdelas på försvarsgrenarna. Medel för avskedspremier, civilanställningsförsäkring och stipendier bör härvid beräknas under försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag. Utgifterna för tjänstepremier och civilanställningsutbildning för fältflygare m. fl. åter bör beräknas under ett nytt förslagsanslag benämnt Flygvapnet: Tjänstepremier m. m. Anslaget bör uppföras med 2 000 000 kr.

Utskottet. Av i propositionen intagna sammanställningar av personalläget framgår bl. a. att betydande vakanser hösten 1963 förelågo såvitt avser militär personal. Sålunda utgjorde bristerna i runt tal 350 officerare, 100 underofficerare och 1 450 underbefäl. Vissa förbättringar beräknas ske de närmaste åren. En fortsatt kraftig rekrytering, speciellt beträffande underbefälet, synes emellertid nödvändig.

Departementschefens nu framlagda förslag innebär en nettoökning med 5 beställningar för aktiv militär personal, varav 2 för officerare och 3 för underbefäl. Härutöver innefatta förslagen betydande löneställningsförbättringar, vilket även torde kunna vara av betydelse ur rekryteringssynpunkt. Beträffande arvodesbefattningar föreslås en nettoökning med 11, varav 8 för officerare. För den civilmilitära personalen utgör nettotillskottet 75 nya beställningar, avsedda för att möjliggöra att utbildade tekniker kunna befordras till armétekniker efter erhållen kompetens. Beträffande den civila personalen föreslås slutligen någon minskning.

Vid sin prövning av föreslagna personalförändringar för armén har utskottet funnit sig böra tillstyrka desamma. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 37 tillstyrkt i särskild proposition föreslagna personalförändringar beträffande arméstaben, innebärande bl. a. indragning av 4 officersbeställningar.

Vad departementschefen i övrigt föreslagit och anfört under förevarande punkt anser sig utskottet jämväl kunna biträda. Härav följer bl. a. att utskottet tillstyrker, att medel för vissa civilanställningsåtgärder beräknas under ett under försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag upptaget nytt anslag, benämnt Flygvapnet: Tjänstepremier m. m.

Med erinran om att utskottet framdeles har att ta ställning till ytterligare förslag, som kunna komma att påverka arméns personalförteckningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för armén samt de övriga åtgärder som föranledas av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964;

b) besluta, att de personalförteckningar, som riksdagen sålunda fastställer, skola gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av förslag i propositionerna nr 107 och 110;

c) fastställa följande avlöningsstat för arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	143 500 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	8 300 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 500 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	83 400 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	94 420 000
	<hr/>
	Summa kr. 331 120 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift	3 000 000
2. Bidrag till täckande av vissa kostnader för arméns rid- och körskola	120 000
	<hr/>
	Nettoutgift kr. 328 000 000

d) till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 328 000 000 kr.

9: o) **Armén: Avlöningar till personal å reservstat.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, s. 42), innebärande en anslagsminskning med 200 000 kr. med hänsyn till belastningen m. m., hemställer utskottet, att riksdagen må till Armén: Avlöningar till personal å reservstat för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 200 000 kr.

10: o) **Armén: Avlöningar till personal i arméns reserver m.fl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, s. 42), innebärande en anslagshöjning av 800 000 kr., varav ca 395 000 kr. för automatiska kostnadsökningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 12 500 000 kr.

11: o) **Armén: Avlöningar till viss arbetarpersonal.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, s. 43), innebärande en anslagshöjning av 200 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 20 200 000 kr.

12: o) **Armén: Avlöningar m.m. till värnpliktiga.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 12, s. 44 och 45) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 92 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 91 000 000 kr.

Antalet tjänstgöringsdagar vid armén under nästa budgetår beräknas till 14 622 000 dagar. Dessa fördelar sig med 11 648 200 dagar på första tjänstgöring, med 2 580 000 dagar på repetitionsövningar och befälsövningar i samband med repetitionsövningar, med 34 000 dagar på särskilda befälsövningar, med 250 800 dagar på tjänstgöring för blivande instruktörsaspiranter samt med 109 000 dagar på vapenfria värnpliktiga. Det sammanlagda antalet dagar överstiger med omkring 57 000 det antal, som ligger till grund för medelsanvisningen för innevarande budgetår (jfr prop. 1963:110, s. 58). Härvid ökar antalet tjänstgöringsdagar för första tjänstgöring med ca 74 000 medan antalet tjänstgöringsdagar för särskilda befälsövningar minskar med 17 000. Tjänstgöringsdagarna avseende första tjänstgöring motsvarar en årskontingent av 36 500 man eller den styrka som förutsatts för den period 1963 års försvarsbeslut avser.

Med hänsyn till förändringar i fråga om antalet tjänstgöringsdagar och med beaktande av anslagsbelastningen föreslår departementschefen, att anslaget höjes med 1 000 000 kr.

Utskottet, som under punkten 1 avstyrkt motionsvis gjorda yrkanden om att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om skyndsam prövning och förslag till höjning av de värnpliktigas daglön, biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 92 000 000 kr.

b) Omkostnader

13: o) **Armén: Sjukvård m.m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, s. 45 och 46), innebärande en anslagshöjning av 565 000 kr. med hänsyn huvudsakligen till anslagsbelastningen, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Armén: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 000 kr.

14: o) **Armén: Reseersättningar m.m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, s. 46 och 47), innebärande en anslagshöjning av 2 050 000 kr. varav 1 450 000 kr. på grund av höjda traktamenten, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 13 550 000 kr.

15: o) **Armén: Rekryteringskostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, s. 47), innebärande en anslagshöjning av 30 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 280 000 kr.

16: o) **Armén: Bränsle m.m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 16, s. 47 och 48) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 18 950 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 16 200 000 kr.

Departementschefen föreslår, att anslaget till följd av belastningen, ökad el- och vattenförbrukning m. m., höjes med 2 600 000 kr.

Det har befunnits rationellt att flertalet civila myndigheters andelar av kostnaderna för uppvärmning, renhållning, bevakning m.m. av gemensamma krigsuppehållsplatser från och med nästa budgetår slutligt belastar anslag under fjärde huvudtiteln. Departementschefen föreslår, att ifrågakvarande kostnader, som beräknats till 150 000 kr., i sin helhet bestrides från förevarande anslag, vilket till följd härav bör uppräknas med angivet belopp. Departementschefen förutsätter, att jämväl viss centralisering avseende redovisningen av motsvarande kostnader för militära myndigheter skall kunna vidtagas om så prövas ändamålsenligt.

Utskottet tillstyrker, att flertalet civila myndigheters andelar av omkostnader avseende gemensamma krigsuppehållsplatser i sin helhet bestridas från förevarande anslag. Utskottet vill erinra om att försvarets kostnadsram uppräknats med 150 000 kr., till vilket belopp ifrågakvarande kostnader beräknats uppgå (jfr punkt 1).

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot verkställd anslagsberäkning eller mot vad departementschefen i övrigt anfört under förevarande punkt, hemställer,

att riksdagen må till *Armén: Bränsle m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 18 950 000 kr.

17: o) **Armén: Renhållning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17, s. 48), innebärande en anslagsminskning av 200 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Renhållning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 000 kr.

18: o) **Armén: Telefon m.m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18, s. 48 och 49), innebärande en anslagshöjning av 20 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Telefon m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 350 000 kr.

19: o) **Armén: Tvätt.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 19, s. 49 och 50) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 4 500 000 kr.

För innevarande budgetår utgör överslagsmässigt den beräknade kostnaden för vattentvätt 3 645 000 kr. (81 % av anslaget) och för kemisk tvätt 855 000 kr. (19 % av anslaget). Fabriksverket har den 1 juli 1963 höjt tvättpriserna med cirka 4,4 % för vattentvätt och omkring 7,7 % för kemisk tvätt. Medelsbehovet under förevarande anslag beräknas till följd härav öka med omkring 190 000 kr. Med hänsyn till att fabriksverkets andel av vattentvätten ökar nästa budgetår (8 %) till följd av att tvättinrättningarna vid tre förband avvecklas kommer vidare kilopriset att öka. Vid oförändrat antal tjänstgöringsdagar beräknas detta medföra ett ökat medelsbehov av omkring 290 000 kr. Medelsbehovet ökar vidare för nästa budgetår till följd av ökat antal tjänstgöringsdagar med omkring 42 000 kr. Sammanlagt stiger alltså medelsbehovet under anslaget med $(190\ 000 + 290\ 000 + 42\ 000 =)$ 522 000 kr. Departementschefen föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 5 000 000 (+ 500 000) kr. Den här föreslagna anslagsökningen kommer att delvis kompenseras genom minskade lönekostnader till följd av att driften vid förenämnda tvätterier nedlägges.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Armén: Tvätt* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kr.

20: o) **Armén: Övriga expenser m.m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, s. 50 och 51), innebärande en anslagshöjning av 190 000 kr., varav cirka 110 000 kr. för ökat behov av expensmateriel, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Övriga expenser m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 490 000 kr.

c) Mathållning m. m.

21: o) **Armén: Mathållning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, s. 51—53), innebärande en anslagshöjning med 6 000 000 kr., varav i runt tal 3 000 000 kr. på grund av prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Mathållning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 55 000 000 kr.

22: o) **Armén: Furagering.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22, s. 53 och 54), innebärande en anslagshöjning av 300 000 kr. med hänsyn främst till anslagsbelastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Furagering* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kr.

d) Övningar m. m.

23: o) **Armén: Övningar m.m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 23, s. 54—56) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 41 250 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft förberörda båda likalydande motioner I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 473 av herr *Hagberg m. fl.*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 35 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 39 000 000 kr.

Departementschefen har i det föregående (p. 1) angivit att anslaget Försvarsfilm från och med nästa budgetår bör utgå ur riksstaten. Medel för verksamheten anses i stället böra bestridas från försvarsgrenarnas övningsanslag. Med hänsyn härtill bör förevarande anslag uppräknas med 250 000 kr.

Departementschefen har vidare omnämnt (p. 1), att ny prissättning på

kartor kommer att medföra en kostnadsförskjutning från nionde till fjärde huvudtiteln. Till följd härav bör förevarande anslag uppräknas med ytterligare 100 000 kr.

Med beaktande av vad sålunda anförts anses anslaget inom den kostnadsram departementschefen förutsatt för armén böra höjas med 2 250 000 kr.

Utskottet. Med erinran om att utskottet under punkten 1 i det föregående biträtt dels förordade jämkningar avseende fjärde huvudtitelns uppställning, dels föreslagen uppräknings av försvarets kostnadsram med hänsyn till ökade kartkostnader, tillstyrker utskottet, att förevarande anslag uppföres i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Under punkten 1 har utskottet avstyrkt de föreliggande motionerna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Armén: Övningar m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 41 250 000 kr.

24: o) **Armén: Förhyrning av motorfordon m.m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 24, s. 56 och 57) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 7 700 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft förberörda båda likalydande motioner I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 473 av herr *Hagberg m. fl.*, i vilka hemställts, så vitt nu är i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 3 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 5 800 000 kr.

För innevarande budgetår får anslaget utnyttjas för förhyrning av motorfordon under högst 98 000 förhyrningsdagar, varvid antalet förhyrningsdagar utgör produkten av antalet förhyrda fordon och förhyrningstiden. Armétygförvaltningen anför, att antalet motorfordon, som måste förhyras i samband med repetitionsövningar, står i relation till det antal stammotorfordon, som kan disponeras för ändamålet. Medel för omsättning av arméns stammotorfordonspark skall inrymmas i tygmaterielanslaget. De betalningsmedel som beräknas komma att stå till förfogande under sistnämnda anslag för budgetåren 1964/71 kommer emellertid enligt ämbetsverket under de första av dessa budgetår att i stor utsträckning utnyttjas för betalning av fortlöpande leveranser av annan organisationsbestämmande materiel. Den härigenom minskade tillgången på motorfordon måste vid repetitionsövningar kompenseras genom utökad inlejdning av fordon. För nästa budgetår beräknar armétygförvaltningen det erforderliga antalet förhyrningsdagar till

130 000 (+32 000). Efter ett beräknat genomsnittligt inlejningspris av oförändrat 50 kr. för dag uppgår kostnadsökningen till $(32\ 000 \times 50 =)$ 1 600 000 kr. Härtill kommer reparations- och transportkostnader, vilka enligt ämbetsverket beräknas öka med 300 000 kr. — Departementschefen har icke haft något att erinra mot armétygförvaltningens anslagsberäkningar.

Utskottet, som under punkten 1 avstyrkt de föreliggande motionerna, anser sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Armén: Förhyrning av motorfordon m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 7 700 000 kr.

[e) *Intendenturmateriel m. m.*

25: o) **Armén: Beklädnad m.m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 25, s. 57—59) att dels till *Armén: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 57 600 000 kr., dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar å beklädnadsmateriel må utläggas inom en kostnadsram av 18 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 56 700 000 kr.

År 1962 antogs riktlinjer för täckande av brister i samt komplettering av krigsutrustningen av beklädnadsmateriel m.m. under budgetåren 1962/69 (prop. 1962: 1, bil. 6, s. 132). Enligt dessa riktlinjer skall under tidsperioden anskaffningar ske till ett värde av 130 miljoner kronor enligt prisläget i maj 1961. Anskaffningen skall inriktas på modernisering av stridsuniformer med tillbehör för samtliga fält- och lokalförsvarsförband, anskaffning av förbättrad vinterutrustning och ytterbeklädnad, nya regnskydd, ny persedelpåse, viss tältutrustning samt materialier för reparationstjänsten m. m. Planläggningen skall utföras med utgångspunkt i att — sedan 36,4 miljoner kronor, varav 0,6 miljon kronor för prishöjningar, anvisats för ändamålet under budgetåren 1962/64 — medel för betalning av återstoden av ifrågavarande anskaffningar kommer att ställas till förfogande med ett årligt belopp av 18,9 miljoner kronor budgetåren 1964/68 och 18,6 miljoner kronor budgetåret 1968/69.

Riksdagen har bemyndigat Kungl. Maj:t att under budgetåren 1961/64 medgiva utläggande av beställningar avseende beklädnadsmateriel för bristtäckning till en sammanlagd kostnad av 51 miljoner kronor. Betalningsutfallet för dessa bemyndiganden har förutsatts skola fördelas med 15 miljoner kronor på budgetåret 1963/64 och med 18 miljoner kronor på ettvarvt av budgetåren 1964/65 och 1965/66.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

»År 1962 har antagits riktlinjer för anskaffning av beklädnad m. m. för arméns fält- och lokalförsvarsförband under budgetåren 1962/69. För nästa budgetår framlägges ånyo en omarbetad plan för anskaffningsverksamheten, denna gång avseende budgetåren 1964/71. Senast till proposition 1963: 108 (s. 70) anförde jag, att jag inte funnit skäl att i fråga om intendenturmateriel övergå till den anslagsteknik med rullande materielplaner som tillämpas för tygmateriel. Jag finner alltjämt inte skäl att frångå denna ståndpunkt. De år 1962 antagna riktlinjerna för anskaffning av beklädnadsmateriel inom armén bör enligt min mening inte frångås.

Försvarets intendenturverk föreslår, att anslaget höjes med 940 000 kr. För egen del föreslår jag, att anslaget höjes med 900 000 kr. och alltså uppföres med (56 700 000 + 900 000 =) 57 600 000 kr. Av anslaget bör 19 800 000 kr. avses för bristtäckning enligt de av riksdagen år 1962 antagna riktlinjerna för anskaffning av beklädnadsmateriel. Beloppet överensstämmer med den enligt riktlinjerna för budgetåret fastställda årskvoten omräknad till prisläget i maj 1963. Beloppet åtgår huvudsakligen att täcka betalningsutfall å tidigare lämnade beställningsbemyndiganden.

Försvarets intendenturverk har vidare för nästa budgetår hemställt om ett beställningsbemyndigande av 18 miljoner kronor utöver anslaget för utläggande av beställningar å materiel för bristtäckning. Betalningsutfallet för detta bemyndigande beräknas inträffa under budgetåret 1966/67. För egen del anser jag mig böra tillstyrka, att ett sådant beställningsbemyndigande lämnas, vilket jämfört med innevarande budgetår innebär oförändrat beställningsbemyndigande. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta för vilka anskaffningar inom ramen för de år 1962 antagna riktlinjerna bemyndigandet bör utnyttjas.»

Utskottet. Liksom föregående år delar utskottet departementschefens uppfattning att någon övergång icke bör ske till en anslagsteknik med rullande materielplaner. Såsom departementschefen föreslagit bör 1962 års riktlinjer för anskaffning av beklädnadsmateriel alltjämt följas.

Utskottet tillstyrker, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till 57 600 000 kr. och att därav 19 800 000 kr. må avses för bristtäckning i enlighet med föreliggande riktlinjer. Vidare tillstyrker utskottet, att Kungl. Maj:t bemyndigas att utöver anslaget inom en kostnadsram av 18 milj. kr. medge utläggande av beställningar å beklädnadsmateriel i enlighet med departementschefens förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) till *Armén: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 57 600 000 kr.;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar å beklädnadsmateriel må utläggas inom en kostnadsram av 18 000 000 kr.

26: o) **Armén: Inventarier m.m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 26, s. 60—63) att dels till Armén: Inventarier m.m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 11 900 000 kr., dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar å logementsskåp och förplägnadsmateriel för fältbruk m.m. må utläggas inom en kostnadsram av 8 600 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 11 000 000 kr.

Försvarets intendenturverk har föreslagit, att anslaget höjes med 980 000 kr. Enligt departementschefen bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 11 900 000 (+ 900 000) kr. Av anslaget bör omkring 1 700 000 kr. avses för likvid av tidigare beställd förplägnadsmateriel för fältbruk. Det anses i övrigt böra få ankomma på Kungl. Maj:t att taga ställning till hur anslaget i huvudsak skall fördelas på skilda ändamål. Vid anslagsavvägningen har departementschefen räknat med att för kaserninventarier m.m. skall avses ett belopp av i runt tal 8 375 000 kr. och för förplägnadsmateriel omkring 3 525 000 kr. Vid anslagsavvägningen har vidare beaktats, att vissa av de anmälda behoven ej kommer att bli aktuella nästa budgetår med hänsyn till byggnadsläget m.m.

Intendenturverket har föreslagit, att medel anvisas för anskaffning av logementsskåp av plåt för värnpliktsförläggningar. Totalt föreligger behov av 40 000 sådana skåp. Departementschefen bedömer det som angeläget, att detta behov snarast täckes. Kostnaderna uppskattas till sammanlagt omkring 8 400 000 kr. Vid anslagsavvägningen för nästa budgetår har departementschefen beräknat ett belopp av 2 800 000 kr. för ändamålet. Departementschefen föreslår vidare, att Kungl. Maj:t bemyndigas medgiva utläggande — utöver anslaget — av beställningar på logementsskåp intill ett belopp av 5 600 000 kr. Han räknar härvid med att betalningsutfallet i huvudsak jämnt fördelas på budgetåren 1965/66 och 1966/67. Vid bifall till förslaget kommer behovet av logementsskåp att vara tillgodosett på tre budgetår.

Vidare föreslår departementschefen att ett bemyndigande lämnas att utöver anslaget utlägga beställningar inom en kostnadsram av 3 000 000 kr. för anskaffning av förplägnadsutrustning för etappförbanden samt för anskaffning av ny kittelutrustning. Betalningsutfallet bör även i detta fall fördelas jämnt på budgetåren 1965/66 och 1966/67.

Departementschefen är alltså icke beredd att tillstyrka, att riktlinjer för anskaffningen av krigsförplägnadsmateriel fastställas av statsmakterna (jfr prop. 1963: 1, bil. 6, s. 96).

Utskottet. I likhet med departementschefen har utskottet alltså den uppfattningen, att särskilda riktlinjer för anskaffning av krigsförplägnadsmateriel icke böra fastställas.

Utskottet tillstyrker, att anslaget bestämmas till 11 900 000 kr. Härav bör ca 1 700 000 kr. avses för likvidering av tidigare gjorda materielbeställningar, medan det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om fördelningen i övrigt av anslagsmedlen.

Utskottet finner goda skäl tala för att åtgärder vidtagas för ett snabbt utbyte av logementsskåp av trä mot plåtskåp och tillstyrker härför förslaget beställningsbemyndigande om 5 600 000 kr. Det förordade beställningsbemyndigandet avseende förplägnadsutrustning kan utskottet jämväl biträda. Utskottet förutsätter, att betalningsutfallet för de sålunda tillstyrkta bemyndigandena att — utöver anslaget — utlägga materielbeställningar om tillhoppa (5 600 000 + 3 000 000 =) 8 600 000 kr. fördelas i huvudsak jämnt på budgetåren 1965/66 och 1966/67.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) till *Armén: Inventarier m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 11 900 000 kr.;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar å logementsskåp och förplägnadsmateriel för fältbruk m. m. må utläggas inom en kostnadsram av 8 600 000 kr.

27:o) *Armén: Sjukvårdsmateriel.* Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 27, s. 63—65) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 525 000 kr.

Utgifterna för sjukvårdsmateriel redovisas för närvarande på två anslag, båda uppförda under rubriken För försvaret gemensamma ändamål. Anslagen är för innevarande budgetår uppförda med tillhoppa 6 100 000 kr. I syfte att erhålla bättre överensstämmelse med redovisningen av kostnaderna för annan materielanskaffning föreslår departementschefen att huvuddelen av utgifterna för ifrågavarande ändamål från och med nästa budgetår redovisas under försvarsgrenarna. Kostnaderna för underhåll och vård av sjukvårdsmateriel som förvaras i sjukvårdsförråden bör dock redovisas under ett för krigsmakten gemensamt anslag. Departementschefen föreslår, att för ändamålet uppföres följande reservationsanslag, nämligen *Armén: Sjukvårdsmateriel*, *Marinen: Sjukvårdsmateriel*, *Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel* samt *Underhåll av sjukvårdsmateriel*. Anslagen bör för nästa budgetår uppföras med 3 525 000 kr., 1 200 000 kr., 650 000 kr. respektive 1 250 000 kr.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot förslaget rörande redovisning av kostnaderna för anskaffning av sjukvårdsmateriel, innebärande att huvuddelen av sagda kostnader redovisas under anslag för försvarsgrenarna. Utskottet tillstyrker att anslag för anskaffning m. m. av

sjukvårdsmateriel under nästa budgetår uppföras med sammanlagt 6 625 000 kr., vilket innebär en höjning med 525 000 kr.

Utskottet hemställer, såvitt nu är i fråga,

att riksdagen må till *Armén: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 525 000 kr.

28: o) **Armén: Ökning av drivmedelslagringen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 28, s. 65), innebärande oförändrad medelsanvisning med formellt belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Ökning av drivmedelslagringen* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

29: o) **Armén: Anskaffning av drivmedelsutrustning.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 29, s. 65 och 66) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 400 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 3 400 000 kr.

Från förevarande anslag bestrides kostnader för anskaffningar av dels distributionsmateriel som ingår i krigsutrustningen, dels distributionsmateriel som erfordras för fredstjänsten. Riktlinjer för anskaffningen av drivmedelsutrustning för arméns krigsorganisation under budgetåren 1958/66 har antagits av riksdagen år 1958. Anskaffningen av drivmedelsmateriel skall enligt dessa ske till en sammanlagd kostnad av 22,3 miljoner kronor (prop. 1958:110, s. 345 och 1963:1, bil. 6, s. 100). Av de för budgetåren 1958/64 anvisade anslagen har — bortsett från överföring av medel från prisregleringsanslag — för ifrågavarande ändamål anvisats sammanlagt 18,15 miljoner kronor, varav 1,25 miljon kronor för prisstegringar. Under nyssnämnda tidsperiod har medelsanvisningen således uppgått till (18,15 — 1,25 =) 16,90 miljoner kronor enligt prisläget för budgetåret 1958/59, vilket är helt i överensstämmelse med de antagna riktlinjerna.

Enligt riksdagens medgivande har för budgetåren 1961/64, utöver beviljade anslag, beställningar av materiel för drivmedelstjänsten i krig fått utläggas inom en kostnadsram av sammanlagt 8 000 000 kr. med förutsatt jämn fördelning av betalningsutfallet på budgetåren 1962/66.

Departementschefen anser sig icke böra tillstyrka ett ånyo framlagt förslag att en ny anskaffningsplan för drivmedelsutrustning skall fastställas. Han räknar därför för närvarande med att de av riksdagen år 1958 fastställda riktlinjerna för anskaffningarna under budgetåren 1958/66 alltjämt skall gälla.

I enlighet med intendenturverkets förslag bör anslaget enligt departementschefen för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 3 400 000 kr.

Utskottet. I likhet med departementschefen anser utskottet, att någon förändring av fastställd anskaffningsplan för budgetåren 1958/66 icke nu bör göras. Utskottet tillstyrker, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 3 400 000 kr.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Armén: Anskaffning av drivmedelsutrustning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 400 000 kr.

30: o) **Armén: Drivmedelsförråd m.m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30, s. 67), innebärande en anslagsminskning av 250 000 kr. med hänsyn till belastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Drivmedelsförråd m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.

31: o) **Armén: Remontering.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 31, s. 67—69) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

»Kungl. Maj:t har senast den 26 april 1963 (regleringsbrev I) fastställt medelinköpspriser för hästar. Försvarets intendenturverk anmäler i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att hästpriserna alltjämt visar en tendens att stiga. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles taga ställning till huruvida nya medelinköpspriser bör fastställas. Likaså torde Kungl. Maj:t få bestämma att hästarna skall inköpas vid annan ålder än för närvarande förutsatt att statens totala kostnader härigenom kan minskas. Anslaget bör enligt intendenturverkets förslag uppföras med ett formellt belopp av 1 000 kr.»

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört vid anmälan av förevarande anslagsfråga, tillstyrker, att arméns remonteringsanslag med hänsyn till förefintliga reservationsmedel uppföres med ett formellt belopp om 1 000 kr.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Armén: Remontering* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

32: o) **Armén: Uttagning av hästar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 32, s. 69) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herrar *Gustafsson* i Kårby och *Dahlgren* väckt motion (II: 555), i vilken hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att försöksverksamhet, avseende sådana former för besiktning av hästar enligt militära uttagningsförordningen att besiktningen i fråga sker hos vederbörande hästägare, snarast måtte påbörjas.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande hänvisas till motionen.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 50 000 kr.

Kungl. Maj:t har i enlighet med förslag av försvarets intendenturverk föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Utskottet. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 december 1963 har försvarets intendenturverk hemställt, att besiktning för uttagning av hästar måtte i tre län få försöksvis förrättas av distriktsveterinär. Intendenturverket har därvid förutsatt, att företrädare för uttagningsnämnd icke skall vara närvarande vid besiktning, att besiktning skall förrättas på hästägarens hemvist, i första hand i samband med annan tjänsteförrättning för vederbörlig distriktsveterinär, samt att arvode för besiktning och i förekommande fall resekostnadsersättning skall utgå enligt praktiktaxa för distriktsveterinärer. Genom beslut den 21 februari 1964 har Kungl. Maj:t medgivit, att besiktning för uttagning av hästar får under år 1964 anordnas i Malmöhus, Västmanlands och Västernorrlands län enligt de riktlinjer som angivits av intendenturverket. Vidare har Kungl. Maj:t medgivit, att hästägare, vilkens hästar icke avses skola bli föremål för besiktning för uttagning, må enligt intendenturverkets närmare bestämmande befrias från att avlämna i uttagningskungörelsen föreskrivna årliga uppgifter rörande honom tillhöriga hästar.

Med hänsyn till att Kungl. Maj:t sålunda beslutat att i motionen II: 555 åsyftad försöksverksamhet skall ske under innevarande år synes sagda motion icke påkalla någon riksdagens åtgärd.

Utskottet tillstyrker, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat 50 000 kr.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må till *Armén: Uttagning av hästar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kr.;

b) att motionen II: 555 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

33: o) **Armén: Veterinärvård.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 33, s. 69 och 70), innebärande att anslaget höjes från ett formellt belopp om 1 000 kr. till 70 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Veterinärvård* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kr.

34:o) *Armén: Hundväsendet*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 34, s. 70), innebärande en medelsanvisning med allenast formellt belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Hundväsendet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

f) Tygmateriel m. m.

35:o) *Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.* Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 35, s. 70—75) att dels godkänna vad i förberörda statsrådsprotokoll föreslagits beträffande kostnadsram för tygmaterielanskaffning vid armén under budgetåren 1964/71, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å tygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 370 000 000 kr., dels ock till *Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 439 800 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft förberörda båda likalydande motioner I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 473 av herr *Hagberg m. fl.*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 300 000 000 kr.

Armétygförvaltningen (arméförvaltningen) har för budgetåren 1947/63 — bortsett från de medel som för budgetåren 1954/58 överförts från anslag under tolfte huvudtiteln — bemyndigats att beställa tygmateriel m. m. för 4 735,95 miljoner kronor, häri inräknat det bemyndigande om 107 miljoner kronor för anskaffning av luftvärnsrobotsystemet Hawk som beviljats under anslaget Flygvapnet: Luftförsvarsrobot (jfr prop. 1963: 108, s. 65). För att bestrida kostnaderna för ifrågavarande beställningar har anvisats tillhoppa 3 857,59 miljoner kronor. I sistnämnda belopp har inräknats *dels* ett belopp av 2,94 miljoner kronor, som ställts till förfogande enligt beslut av Kungl. Maj:t den 16 maj 1957, *dels* ett för likviditetsförstärkning avsett belopp om 7 miljoner kronor, som genom beslut av Kungl. Maj:t den 28 juni 1963 överförts från anslaget till luftförsvarsrobot (jfr prop. 1963: 108, s. 65), *dels ock* belopp om sammanlagt 40 miljoner kronor, som under budgetåren 1959/63 överförts från anslaget Reglering av prisstegringar. Den 30 juni 1962 var alltså beställningsbemyndiganden till ett belopp av (4 735,95 — 3 857,59 =) 878,36 miljoner kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har beställningsbemyndiganden lämnats till ett belopp av 680 miljoner kronor, medan 412 miljoner kronor anvisats i

betalningsmedel. Den 30 juni 1964 kommer alltså enligt hittills meddelade beslut bemyndiganden till ett värde av (878,36 + 680,0 - 412,0 =) 1 146,36 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Den av riksdagen godkända kostnadsramen för anskaffning av tygmateriel m. m. för armén under budgetåren 1963/70 utgör 3 375,1 miljoner kronor i prisläge maj 1962 (jfr prop. 1963: 108, s. 73).

Departementschefen har anfört följande.

»Inom den kostnadsram som jag i det föregående räknat med för armén bör för tygmaterielanskaffning kostnadsramen under budgetåren 1964/71 bestämmas till 3 495,3 miljoner kronor och anslaget för budgetåret 1964/65 till 439,8 miljoner kronor i enlighet med följande sammanställning (s. 74). Under hänvisning till vad jag i det föregående (punkt 1) anfört rörande in-

	Outnyttjat belopp under tidigare budgetår	Budgetåret (belopp i miljoner kronor)								Summa
		1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	
<i>1963 års kostnadsram (budgetåren 1963/70)</i>										
Årskvoter enligt prop. 1963: 108	77,1	412	435	456	470	485	510	530	—	3 375,1
Justering till prisläge maj 1963	—	+ 4,5	+ 4,8	+ 5,0	+ 5,2	+ 5,3	+ 5,6	+ 5,8	—	+ 36,2
Outnyttjat belopp under budgetåret 1962/63 ¹	+ 37,4	—	—	—	—	—	—	—	—	+ 37,4
Anpassning till kostnadsramen ²	—	—	—	- 13,0	- 13,2	- 12,3	- 17,6	- 18,8	—	- 74,9
Förskjutning av kostnadsramen ett budgetår	—	- 416,5	—	—	—	—	—	—	+ 538,0	+ 121,5
<i>1964 års kostnadsram (budgetåren 1964/71)</i>										
I prisläge maj 1963 ..	114,5	—	439,8	448	462	478	498	517	538	3 495,3
Inriktning för långsiktplanering	—	—	—	—	—	³ 506	³ 525	³ 545	³ 565	—

¹ Årskvoten för budgetåret 1962/63 368,9 miljoner kronor. Nettoutgiften för sagda budgetår (sedan hänsyn tagits till överföringar till anslaget) i runt tal 331,5 miljoner kronor.

² Avser arméns totala kostnadsram.

³ I alternativet 3460 är årskvoterna respektive 466, 485, 505 och 525.

riktningen av långsiktplaneringen upptar jag i sammanställningen för budgetåren 1967/71 jämväl den kostnadsram som bör ligga till grund för denna planering.

För nästa budgetår har armétygförvaltningen under förevarande anslag

föreslagit ett beställningsbemyndigande om 450 miljoner kronor. Av bemyndigandet har 105 miljoner kronor avsetts för att fullfölja planerad anskaffning av en fordonsmonterad ultrakortvågsradiostation. Då emellertid möjligheter yppats att genom beställning av ifrågavarande radiostationer redan innevarande budgetår nedbringa de sammanlagda anskaffningskostnaderna med närmare 45 miljoner kronor, har Kungl. Maj:t genom beslut den 19 december 1963 medgivit armétygförvaltningen att inom ramen för tillgängliga beställningsbemyndiganden för budgetåret 1963/64 beställa fordonsradiostationer till förutsatt antal. Därvid måste vissa för innevarande budgetår planerade beställningar uppskjutas till budgetåret 1964/65. Genom de prisreduktioner som kunnat uppnås beträffande ifrågavarande radiostationer minskar bemyndigandebehovet under nästa budgetår med cirka 45 miljoner kronor. Den nu beslutade anskaffningen av fordonsradiostationer medför emellertid större krav på betalningsmedel under budgetåren 1964/67 än armétygförvaltningen i sin tidigare planläggning räknat med. På grund härav kan måhända vissa tillfälliga tillskott av betalningsmedel till förevarande anslag erfordras under budgetåren 1965/67, vilket givetvis måste ske utan att försvarets kostnadsram överskrides. Vidare synes det lämpligt att under de närmaste åren något begränsa övrig tygmaterielanskaffning för armén.

Med beaktande av vad sålunda anförts föreslår jag, att bemyndigandet för anskaffning av tygmateriel m. m. under budgetåret 1964/65 upptages till 370 miljoner kronor. Det torde liksom tidigare få ankomma på Kungl. Maj:t att ta ställning till vilka anskaffningar som bör komma till stånd inom ramen för det bemyndigande som må komma att ställas till förfogande under nästa budgetår. Såvitt nu kan bedömas synes emellertid beställningar av bro- och överskeppningsmateriel och bärbara radiostationer för infanteri-, pansar- och artilleriförband i huvudsak kunna utläggas i förutsett omfattning.

Vid bifall till vad i det föregående föreslagits kommer den 30 juni 1965 beställningsbemyndigande till ett belopp av $(1\,146,36 + 370,0 - 439,8 =) 1\,076,56$ miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.»

Utskottet finner sig kunna godtaga vad departementschefen föreslagit beträffande kostnadsram för tygmaterielanskaffning vid armén under budgetåren 1964/71. I enlighet med kostnadsramen bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 439,8 milj. kr., vilket innebär en anslagsökning av 27,8 milj. kr., varav 4,8 milj. kr. med hänsyn till prisstegringar.

Utskottet tillstyrker det föreslagna beställningsbemyndigandet av 370 milj. kr., vilket bl. a. avses för beställning av bro- och överskeppningsmateriel och bärbara radiostationer. Mot vad departementschefen i övrigt anført under förevarande punkt har utskottet icke heller funnit anledning till erinran.

Utskottet, som under punkten 1 avstyrkt de föreliggande motionerna, hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964 föreslagits beträffande kostnadsram för tygmaterielanskaffning vid armén under budgetåren 1964/71;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å tygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 370 000 000 kr.;

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 439 800 000 kr.

36: o) **Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 36, s. 75 och 76) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 78 milj. kr.

Armétygförvaltningen har för nästa budgetår äskat ett anslag av 85,56 milj. kr. samt hemställt att därutöver få utlägga beställningar avseende materielunderhåll intill ett belopp av 8 milj. kr. Enligt departementschefen är ifrågavarande bemyndigande icke avsett för några klart avgränsade, mera långsiktiga materielanskaffningar eller översynsarbeten. Då departementschefen anser att beställningsbemyndiganden i princip bör användas endast när fråga är om sammanhängande anskaffningar (motsvarande), som tar relativt lång tid att genomföra, kan han icke tillstyrka det av armétygförvaltningen under förevarande anslag begärda beställningsbemyndigandet.

Kostnaderna för den verksamhet under förevarande anslag som anses böra påbörjas under nästa budgetår har av armétygförvaltningen beräknats till $(85,56 + 8,0 =) 93,56$ milj. kr. Härav hänför sig 2 milj. kr. till underhåll av målflygplan. Departementschefen räknar med att sistnämnda kostnader även under nästa budgetår skall bestridas från övningsanslag. Med beaktande härav och med hänsyn till den kostnadsram departementschefen för nästa budgetår räknar med för armén föreslås, att förevarande anslag uppföres med 85 (+ 7) milj. kr.

Utskottet, som ansluter sig till departementschefens principiella uttalande rörande användandet av beställningsbemyndiganden, har icke funnit något vara att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 000 kr.

37: o) **Armén: Järnvägskrigsbromateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 37, s. 77), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet, under erinran om att anslaget i sin helhet erfordras för likvidering av kostnader för materiel som beställts med stöd av riksdagens bemyndigande,

att riksdagen må till *Armén: Järnvägskrigsbromateriel* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

38: o) **Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 38, s. 77 och 78) innebärande en anslagshöjning av 66 000 kr. med hänsyn till vissa taxehöjningar m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

g) *Hemvärnet*

39: o) **Armén: Hemvärnets avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 39, s. 78—80) att dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för hemvärnet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65, dels till *Armén: Hemvärnets avlöningar* för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 226 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Torsten Andersson m. fl.*, (I: 250) och den andra inom andra kammaren av herr *Elmwall m. fl.* (II: 122), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att uppräknat det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet till hemvärnets avlöningar med 270 000 kr. från 1 226 000 kr. till 1 496 000 kr. att disponeras i enlighet med vad i motionerna angivits.

För närmare kännedom om motionärernas yrkande torde få hänvisas till motionen II: 122.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 034 000 kr.

Kretshemvärnschef åtnjuter för närvarande ett årsarvode av 200 kr., hemvärnschef 400 eller 600 kr. beroende på om antalet hemvärnsmän i hem-

värnsområdet under- eller överstiger 100 samt hemvärnskompanichef 200 kr. Enligt rikshemvärnschefen är dessa arvoden inte så stora att de utgör full ersättning för utfört arbete. Rikshemvärnschefen föreslår därför, att arvodena uppräknas med 50 %. Enligt chefen för armén bör arvodena med hänsyn till arméns totala kostnadsram uppräknas endast med belopp som motsvarar den allmänna lönestegringen. Med hänsyn härtill föreslår civilförvaltningen, att ifrågakvarande arvoden uppräknas med 20 %, vilket innebär en kostnadsökning av 108 800 kr. — Rikshemvärnschefen har härutöver föreslagit, att även hemvärnsområdesadjutanter, vilka för närvarande ej erhåller någon ersättning, skall tillerkännas årsarvoden om 200 eller 300 kr. beroende på antalet hemvärmän i hemvärnsområdet. Civilförvaltningen tillstyrker icke förslaget.

Departementschefen anser, att arvodena till kretshemvärns-, hemvärns- och hemvärnskompanichefer bör höjas och föreslår, att nuvarande arvodsbelopp höjes med 25 % till 250, 500 och 750 kr. för år. Medelsbehovet under anslaget ökar till följd härav med omkring 135 000 kr.

Sedan Kungl. Maj:t bestämt att vid hemvärmnets stridsskola tjänstgörande personal för läkarvård skall hänvisas till Södertörns flygflottilj erfordras för nästa budgetår icke något årsarvode (för närvarande 3 600 kr.) till läkare vid stridsskolan.

För press- och upplysningsverksamhet räknar departementschefen med en uppräkning av 600 kr.

Vid hemvärmnets stridsskola tjänstgör för närvarande 9 biträden (lottor) i kök och servering. Dessa åtnjuter dagarvode samt vissa naturaförmåner (fritt vivre, ersättning för beklädnad m. m.). Departementschefen föreslår, att ifrågakvarande biträden från och med nästa budgetår skall erhålla arvoden med belopp motsvarande löneklasse A 5. Naturaförmåner bör därvid inte utgå i fortsättningen. Medelsbehovet under förevarande anslag ökar till följd härav med omkring 40 000 kr.

För löneomräkning m. m. beräknas slutligen ett belopp av 20 000 kr.

Utskottet. I likhet med departementschefen anser utskottet, att arvodena till kretshemvärns-, hemvärns- och hemvärnskompanichefer böra höjas. Rikshemvärnschefen har föreslagit en uppräkning av nämnda arvoden med 50 %, medan departementschefen stannat vid 25 %. I föreliggande motioner yrkas bifall till rikshemvärnschefens förslag. Vid den avvägning, som inom given kostnadsram måste göras mellan olika utgiftsändamål, har utskottet emellertid funnit sig böra biträda den dock icke obetydliga arvodesförhöjning departementschefen föreslagit. Utskottet är vidare icke berett att nu biträda det av rikshemvärnschefen och i föreliggande motioner framförda förslaget om införande av arvoden till hemvärnsområdesadjutanter. Av det anförda följer att motionerna I: 250 och II: 122 avstyrkas.

Då utskottet jämväl i övrigt kan godtaga, vad departementschefen under förevarande punkt föreslagit, hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 250 och II: 122,

a) fastställa följande avlöningsstat för hemvärnets, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	140 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	92 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	832 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	42 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	120 000
Summa kr. 1 226 000	

b) till *Armén: Hemvärnets avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 226 000 kr.

40:o) **Armén: Hemvärnets omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40, s. 80—82), innebärande en anslagshöjning av 70 000 kr., varav 30 000 kr. med hänsyn till ändrat anskaffningsansvar i fråga om sjukvårdsmaterielen för hemvärnets, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Hemvärnets omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 823 000 kr.

41:o) **Armén: Hemvärnets intendenturmateriel m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 41, s. 82 och 83) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 810 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Torsten Andersson m. fl.* (I: 249) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson i Vä m. fl.* (II: 123), i vilka hemställts dels att riksdagen måtte besluta att uppräknat anslaget för anskaffande av fältuniform m/58 för budgetåret 1964/65 med 95 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag, dels att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att anskaffningsplan för hemvärnets intendenturmateriel måtte utarbetas och föreläggas riksdagen för fastställelse avseende högst en tioårsperiod räknat från den 30 juni 1964, varvid jämväl må beaktas behovet av permissionsuniform m/60 i minst den utsträckning som i motionerna angivits.

För närmare kännedom om motionärernas yrkanden hänvisas till motionen II: 123.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 725 000 kr.

Hemvärnets persedelstock är enligt försvarets intendenturverk försliten, Uniform m/39 som hemvärdet nu är utrustad med tillverkas ej längre. En successiv övergång till fältuniform m/58 blir därför nödvändig. Övergången beräknas omspänna en tioårsperiod och årligen kosta cirka 700 000 kr. Med hänsyn härtill borde anslaget enligt intendenturverket höjas med 275 000 kr. För att anslaget skall rymmas inom arméns kostnadsram föreslår ämbetsverket enligt anvisning av chefen för armén emellertid, att höjningen begränsas till 180 000 kr. Rikshemvärnschefen har vidare föreslagit, att uniformer för permissionsbruk skall tillföras hemvärdet i takt med övergången till uniform m/58. Intendenturverket avstyrker med hänsyn till arméns kostnadsram.

I anslaget för innevarande budgetår är för upprustning av byggnader, som disponeras av hemvärnets stridsskola i Vällinge, inräknat ett engångsbelopp av 105 000 kr. (prop. 1963: 1, bil. 6, s. 114).

Slutligen föreslår intendenturverket att anslaget med hänsyn till prisstegringar uppräknas med 10 000 kr. Sammantaget innebar ämbetsverkets förslag en anslagshöjning med $(180\ 000 - 105\ 000 + 10\ 000 =)$ 85 000 kr.

Försvarets intendenturverk har även i samråd med chefen för armén hemställt, att en plan för anskaffning av intendenturmateriel m. m. för hemvärdet fastställes att ligga till grund för anskaffningsplanläggningen under budgetåren 1964/65—1970/71. Planen omfattar sammanlagt 6,0 milj. kr. (prisläge maj 1962), fördelade med 0,8 milj. kr. på ettvarvt av budgetåren 1964/67 och 0,9 milj. kr. på ettvarvt av budgetåren 1967/71.

Departementschefen är inte beredd tillstyrka, att någon anskaffningsplan beträffande hemvärnets intendenturmateriel fastställes. Han räknar emellertid med att hemvärdet successivt tillföres fältuniform m/58.

Mot intendenturverkets beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår har departementschefen inte något att erinra. Departementschefen förutsätter, att bidrag till hemvärnsfonden för underhåll m. m. av hemvärnets stridsskola liksom tidigare får utgå från anslaget med belopp enligt Kungl. Maj:ts bestämmande.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att någon särskild anskaffningsplan icke bör fastställas beträffande intendenturmateriel för hemvärdet. Anskaffningen av fältuniform m/58 bör ske inom ramen för de medel, som årligen bedömas kunna avses för hemvärnets intendenturmateriel. Utskottet, som för nästa budgetår anser sig böra biträda den av departementschefen för uniformsanskaffning förordade anslagsuppräknningen om 180 000 kr., förutsätter dock att möjligheterna noga prövas att framdeles något öka takten beträffande anskaffningen av ny fältuniform och att i samband härmed jämväl de anslagsmässiga förutsättningarna för en begränsad anskaffning av permissionsuniform m/60 undersökas. Med

hänsyn till vad sålunda anförts böra enligt utskottet motionerna I: 249 och II: 123 icke av riksdagen bifallas.

Utskottet anser sig jämväl i övrigt böra biträda beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag, vilket alltså för nästa budgetår bör uppföras med 810 000 kr. Av anslaget bör liksom hittills utgå bidrag till hemvärnsfonden för underhåll m. m. av hemvärnets stridsskola. Utskottet vill i anslutning härtill uttala, att representanter för utskottet vid besök nyligen vid stridsskolan uppmärksammat det mindre tillfredsställande skick, i vilket skolans förlägningsbaracker befinna sig. Enligt vad utskottet emellertid numera inhämtat torde förslag inom kort komma att framläggas rörande upprustning av nämnda baracker. Utskottet förutsätter därför, att nästa års riksdag får tillfälle att taga ställning till berörda fråga.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

a) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 249 och II: 123, såvitt nu är i fråga, till *Armén: Hemvärnets intendenturmateriel m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 810 000 kr.;

b) att motionerna I:249 och II:123, såvitt de avse skrivelse till Kungl. Maj:t, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

42: o) **Armén: Hemvärnets övningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 42, s. 84), innebärande en anslagshöjning av 300 000 kr., varav ca 90 000 kr. för krigsspelsövningar och ungdomsutbildning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Hemvärnets övningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 750 000 kr.

43: o) **Armén: Hemvärnets tygmateriel m.m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43, s. 85) innebärande en anslagshöjning av 85 000 kr. på grund av ökat behov av ammunition e. d., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armén: Hemvärnets tygmateriel m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 4 900 000 kr.

Marinen

a) Avlöningar m. m.

44:o) **Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 44, s. 86—94) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för marinen samt de övriga åtgärder som föranledes av vad departementschefen föreslagit, dels besluta, att de personalförteckningar som riksdagen sålunda fastställer innan riksdagen meddelat beslut med anledning av förslag rörande vissa personalfrågor inom den tekniska tjänsten vid marinen samt ändrad organisation vid marinkommando Syd, vilka framlägges i särskild ordning, skall gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av nämnda förslag, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1964/65, dels ock till **Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.** för nyssnämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 128 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 125 000 000 kr.

Utskottet lämnar i det följande en kortfattad redogörelse för i huvudsak endast de av departementschefen förordade ändringarna avseende ordinarie tjänstemän och pensionerad personal i arvodesbefattningar. Härvid följes den i propositionen använda punktindelningen.

I. A. I likhet med marinchefen räknar departementschefen för nästa budgetår med 101 beställningar i Ao 15/13 för övertaliga underofficerare på särskild stat. Detta innebär, att fem dylika beställningar kan indragas.

D. Med hänsyn till att ärenden sammanhängande med säkerhetstjänsten ökat i omfattning vid Vaxholms försvarsområde och Stockholms kustartilleriförsvar bör den av marinchefen föreslagna arvodesbefattningen i A: 24 för pensionerad officer tillkomma från och med nästa budgetår.

Under hänvisning till de förslag som framlägges i det följande (jfr anslaget Försvarsstaben: Avlöningar) rörande ändringar i militärassistenterorganisationen och vid sektion IV inom försvarsstaben räknar departementschefen med att beställningar indrages för en kommandörkapten av 1. eller 2. graden i Ao 27/25 samt en kommandörkapten av 2. graden i Ao 25 vid flottan, samt tre kaptener i Ao 21, av vilka en vid flottan, en vid kustartilleriet och en vid marinintendenturkåren.

I propositionen nr 31 angående försvarsgrensstabernas organisation m. m. framlagda förslag om vissa personal- och tjänsteförändringar berörande marininstaben beaktas i förevarande sammanhang.

II. För förste lärare vid kustartilleriets skjutskola bör enligt departementschefen avses beställningar för alternativt överstelöjtnant eller major.

Han föreslår därför, att två majorsbeställningar i Ao 25 vid kustartilleriet utbytes mot beställningar för alternativt överstelöjtnant eller major i Ao 27/25.

Departementschefen har vidare icke funnit anledning till erinran mot att en kapten avses som chef för den i Karlskrona örlogsskolor ingående basförsvarsskolan. En kaptensbeställning i Ao 21 bör därför tillkomma vid flottan i utbyte mot en beställning för löjtnant i Ao 17/15.

Chefen för marinen har i avvaktan på resultatet av den förutskickade befälsutredningen för marinen ånyo föreslagit, att 13 flaggunderofficerare i trupptjänst vid kustartilleriet erhåller vikariatslöneförordnanden såsom förvaltare i Ao 17. Departementschefen erinrar om att han med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 december 1963 tillkallat en särskild utredningsman för översyn av befälsordningen vid marinen. I avvaktan på resultatet av denna översyn bör emellertid vissa provisoriska åtgärder beträffande statsammansättning m. m. inom de marina befälskårerna kunna vidtagas. Departementschefen är icke nu beredd att taga ställning till de av marinchefen föreslagna vikariatslöneförordnandena. En närmare prövning synes först böra ske beträffande möjligheterna att i krigsorganisationen avse underofficerare för befattningar på kompanichefsnivå eller motsvarande. Om dylika möjligheter befinnes föreligga, synes hinder icke möta att Kungl. Maj:ts medgiver flaggunderofficerare i trupptjänst vikariatslöneförordnanden såsom förvaltare i Ao 17. Departementschefen förutsätter dock, att dylikt förordnande endast meddelas sådan flaggunderofficer som i fredsorganisationen avses för befattning inom central instruktörsgrupp eller motsvarande.

Marinchefens förslag att inrätta 41 beställningar för förste högbåtsman i Ao 13 och 10 beställningar för flaggfurir i Ao 13 i utbyte mot motsvarande antal beställningar för respektive högbåtsman i Ao 11 och överfurir i Ao 11 tillstyrker departementschefen.

III. För arvoden till lärare och föreläsare, lön åt lärare i reglerad befordringsgång m. m. beräknar departementschefen under icke-ordinarieposten sammanlagt 1 200 000 kr., vilket innebär en ökning med 400 000 kr. Härvid har departementschefen beaktat, att någon lektorstjänst icke tillkommer vid sjökrigsskolan.

V. I likhet med marinchefen räknar departementschefen med att uppbörsmedlen avseende viss personal i verkstadsdrift ökar med 50 000 kr. i förhållande till vad som upptagits för innevarande budgetår. Med hänsyn till belastningen m. m. beräknas vidare ersättningen för avlöningskostnader på statens isbrytarfartyg till 950 000 (+ 125 000) kr.

Departementschefen räknar med att förslag rörande vissa personalfrågor inom den tekniska tjänsten vid marinen samt ändrad organisation vid marinkommando Syd skall kunna föreläggas 1964 års vårriksdag. Dessa förslag kan komma att påverka personalförteckningarna för marinen. För-

slagen bör kunna genomföras under år 1964. På grund härav anses det erforderligt, att riksdagen beslutar, att de personalförteckningar, som riksdagen fastställer innan beslut meddelas med anledning av förslagen beträffande marinens tekniska tjänst och organisationen vid marinkommando Syd, skall gälla endast i den mån annat inte följer av vad riksdagen beslutar i samband med dessa förslag.

Utskottet. Av i propositionen intagna sammanställningar av personalläget m. m. framgår bland annat att betydande vakanser förelågo vid marinen hösten 1963. Sålunda utgjorde bristerna i runt tal 75 officerare, 200 underofficerare, 700 underbefäl och 50 civilmilitära beställningshavare. Såvitt avser officerare och civilmilitära ingenjörer beräknas en viss förbättring av tillgången ske under de närmaste åren. Mot bakgrund av föreliggande vakanser synes emellertid liksom vid armén en kraftig rekrytering, speciellt beträffande underbefälet, nödvändig.

Departementschefens nu framlagda förslag innebär en nettominskning med 10 beställningar för aktiv militär personal, varav 5 för officerare och 5 för underofficerare. Såvitt avser arvodesbefattningar tillkommer en dylik för officer. För den civila personalens del räknas med inrättande av 5 nya tjänster.

Vid sin prövning av de föreslagna personalförändringarna för marinen har utskottet ansett sig kunna biträda desamma. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 37 tillstyrkt i särskild proposition föreslagna personalförändringar beträffande marinstaben, innebärande bland annat indragning av 9 officersbeställningar.

Vad departementschefen i övrigt föreslagit och anfört under förevarande punkt anser sig utskottet jämväl kunna biträda.

Med erinran om att utskottet framdeles torde få ta ställning till ytterligare förslag, som kunna komma att påverka marinens personalförteckningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för marinen samt de övriga åtgärder som föranledas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964 föreslagit;

b) besluta, att de personalförteckningar som riksdagen sålunda fastställer innan riksdagen meddelat beslut med anledning av förslag rörande vissa personalfrågor inom den tekniska tjänsten vid marinen samt ändrad organisation vid marinkommando Syd, vilka framläggas i särskild ordning, skola gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av nämnda förslag;

c) fastställa följande avlöningsstat för marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	53 700 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	800 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	650 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	38 450 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	35 800 000
	Summa kr. 129 400 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift	450 000
2. Ersättning för avlöningskostnader på statens isbrytarfartyg	950 000
	Nettoutgift kr. 128 000 000

d) till *Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 128 000 000 kr.

45:o) **Marinen: Avlöningar till personal å reservstat.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 45, s. 94), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 135 000 kr.

46:o) **Marinen: Avlöningar till personal i marinens reserver.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 46, s. 95), innebärande en anslagshöjning av 750 000 kr., varav cirka 400 000 kr. för premier och cirka 300 000 kr. på grund av ökat antal tjänstgöringsdagar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Avlöningar till personal i marinens reserver* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 850 000 kr.

47:o) **Marinen: Avlöningar till viss arbetarpersonal.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 47, s. 95 och 96), innebärande en anslagshöj-

ning av 750 000 kr. med hänsyn till viss utökning av arbetarpersonalen och anslagsbelastningen under föregående år, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 12 500 000 kr.

48:o) **Marinen: Avlöningar m.m. till värnpliktiga.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 48, s. 96—98) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 20 700 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 19 300 000 kr.

Försvarets civilförvaltning har föreslagit att anslaget höjes med 1 500 000 kr.

Vid beräkningen av förevarande anslag har civilförvaltningen i anslutning till av marinchefen lämnade uppgifter för nästa budgetår förutsatt en utbildningskontingent avseende första tjänstgöring om 7 205 man. Enligt underlaget för 1963 års försvarsbeslut skall utbildningskontingenten vid marinen under budgetåren 1964/67 uppgå till respektive 5 900, 6 000 och 6 050 man. Överbefälhavaren har tillstyrkt, att den för nästa budgetår förutsatta utbildningskontingenten ökas med 700 man, varav 300 man för flottan och 400 man för kustartilleriet. Departementschefen anser sig böra utgå från att utbildningskontingenten vid marinen för nästa budgetår fastställas till 6 450 man. Han har därvid i förhållande till vad tidigare förutsatts räknat med att utbildningskontingenten vid flottan ökas med 150 man med hänsyn till av överbefälhavaren angivna beredskapsskäl samt att kustartilleriets utbildningskontingent tillfälligt ökas med 400 man på grund av föreliggande vakanser i krigsorganisationen. Bortsett från den tillfälliga utökningen av kustartilleriets utbildningskontingent innebär förslaget att utbildningskontingenten vid marinen under nästa budgetår kommer att uppgå till den storlek som förutsatts för budgetåret 1966/67.

Med hänsyn till vad sålunda föreslagits beträffande marinens utbildningskontingent avseende första tjänstgöring och med beaktande av anslagsbelastningen under budgetåret 1962/63 och de föregående år beslutade förbättringarna i fråga om de värnpliktigas förmåner, föreslår departementschefen att anslaget höjes med 1 400 000 kr.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot att utbildningskontingenten för nästa budgetår fastställas till 6 450 man i enlighet med vad departementschefen angivit. Den verkställda anslagsberäkningen kan utskottet godtaga.

Med erinran om vad utskottet anfört under punkten 12 i det föregående hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Avlöningar m. m. till värn-*

pliktiga för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 20 700 000 kr.

b) Omkostnader

49:o) **Marinen: Sjukvård m.m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 49, s. 98), innebärande en anslagshöjning av 90 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 150 000 kr.

50:o) **Marinen: Reseersättningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 50, s. 98 och 99), innebärande en anslagshöjning av 350 000 kr. med hänsyn till höjda traktamenten, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 3 450 000 kr.

51:o) **Marinen: Rekryteringskostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 51, s. 99), innebärande en anslagshöjning av 40 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 305 000 kr.

52:o) **Marinen: Bränsle m.m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 52, s. 99 och 100), innebärande en anslagshöjning av 1 400 000 kr. med hänsyn främst till belastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Bränsle m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 7 500 000 kr.

53:o) **Marinen: Renhållning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 53, s. 100), innebärande en anslagsminskning av 250 000 kr. med hänsyn till belastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Renhållning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kr.

54:o) **Marinen: Telefon m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 54, s. 100 och 101), innebärande en anslagshöjning med 80 000 kr. med hänsyn till ökade abonnemangsavgifter och fortlöpande utbyggnad av de marina trådförbindelserna m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Telefon m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 260 000 kr.

55:o) **Marinen: Tvätt.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 55, s. 101), innebärande en anslagsminskning av 50 000 kr. med hänsyn till anslagsbelastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Tvätt* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kr.

56:o) **Marinen: Övriga expenser m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 56, s. 101 och 102) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 570 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 450 000 kr.

Med hänsyn till centrala värnpliktsbyråns förflyttning bör förevarande anslag uppräknas med 107 000 kr. för förhyrning av hålkortsmaskiner m. m. för flottans centrala truppregister. Departementschefen erinrar om att medelsbehovet under centrala värnpliktsbyråns omkostnadsanslag i samband härmed minskar med 82 000 kr. Till följd av ökad annonsering och prisstegringar bör anslaget vidare uppräknas med 43 000 kr. Å andra sidan bortfaller vissa kostnader som överföres till rekryteringsanslaget. Med hänsyn till det anförda bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 570 000 (+ 120 000) kr.

Utskottet tillstyrker den föreslagna anslagshöjningen av 120 000 kr., vilken till stor del kompenseras av ett minskat medelsbehov under centrala värnpliktsbyråns omkostnadsanslag.

Utskottet **hemställer**,

att riksdagen må till *Marinen: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 570 000 kr.

c) *Mathållning*

57:o) **Marinen: Mathållning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 57, s. 102—104), innebärande en anslagshöjning av 1 300 000 kr. med hänsyn till ökat antal tjänstgöringsdagar, prishöjningar m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Mathållning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 18 300 000 kr.

d) *Övningar, m. m.*

58:o) **Marinen: Övningar m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 58, s. 104 och 105) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 24 515 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft förberörda båda likalydande motioner I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 473 av herr *Hagberg m. fl.*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag minskas till 15 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 23 500 000 kr.

Försvarets intendenturverk har föreslagit, att anslaget med hänsyn till prisstegringar och ökad drivmedelsförbrukning höjes med 1 080 000 kr.

Som framgår av det föregående (p. 1) bör anslaget Försvarsfilm från och med nästa budgetår utgå ur riksstaten och medel för ifrågavarande ändamål anvisas under försvarsgrenarnas övningsanslag. Med anledning härav bör förevarande anslag uppräknas med 190 000 kr. Med beaktande härav föreslår departementschefen, att anslaget inom den ram som han förutsatt för marinen uppföres med 24 515 000 (+ 1 015 000) kr.

Utskottet, som i det föregående icke haft något att erinra mot att medel för försvarsfilm anvisas under försvarsgrenarnas övningsanslag, tillstyrker att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 24 515 000 kr.

Under punkten 1 har utskottet avstyrkt de föreliggande motionerna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Marinen: Övningar m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 24 515 000 kr.

e) *Intendenturmateriel m. m.*

59:o) **Marinen: Beklädnad m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 59, s. 105 och 106), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.

60:o) **Marinen: Inventarier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 60, s. 106—108), innebärande en anslagsminskning av 100 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Inventarier m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 900 000 kr.

61:o) **Marinen: Sjukvårdsmateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 61, s. 109) hemställer utskottet, under erinran om vad utskottet anfört under punkten 27 i det föregående,

att riksdagen må till *Marinen: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kr.

62:o) **Marinen: Anskaffning av drivmedelsutrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 62, s. 109), innebärande en anslagshöjning av 20 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Anskaffning av drivmedelsutrustning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 435 000 kr.

63:o) **Marinen: Drivmedelsförråd m. m. Marinen: Materialförråd m. m. Marinen: Hundbevakningstjänsten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 63—65, s. 110), innebärande oförändrade medelsanvisningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1964/65 anvisa

a) till *Marinen: Drivmedelsförråd m. m.* ett förslagsanslag av 200 000 kr.;

b) till *Marinen: Materialförråd m. m.* ett förslagsanslag av 255 000 kr.;

c) till *Marinen: Hundbevakningstjänsten* ett reservationsanslag av 10 000 kr.

f) Flytande materiel, vapenmateriel m. m.

64:o) **Marinen: Fartygsbyggnader m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 66, s. 111—116) att dels godkänna vad i förberörda statsrådsprotokoll föreslagits beträffande kostnadsram för anskaffning av fartyg m. m. under budgetåren 1964/71, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å fartyg m. m. inom en kostnadsram av 75 000 000 kr., dels ock till *Marinen: Fartygsbyggnader m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 111 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft förberörda båda likalydande motioner I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 473 av herr *Hagberg m. fl.*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag minskas till 100 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 122 000 000 kr.

För budgetåren 1947/63 har riksdagen medgivit utläggande av beställningar å fartyg m. m. inom en kostnadsram av 1 751,516 miljoner kronor, häri inräknade medel som överförts från anslag under tolfte huvudtiteln. Såsom betalningsmedel har under samma tid anvisats 1 341,855 miljoner kronor. Härvid har inräknats *dels* ett belopp av 15,8 miljoner kronor, som genom beslut den 5 juni 1959 överförts från anslaget *Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m.m., dels* belopp av 0,9 miljon kronor och 2,3 miljoner kronor, som genom beslut den 18 juni 1959 och den 5 juni 1959 överförts från anslagsposten 2 till anslagsposten 1 under staten för ifrågavarande anslag, *dels* ett belopp om 3,5 miljoner kronor, som genom beslut den 28 juni 1963 överförts från anslaget *Flygvapnet: Luftförsvarsrobot* (jfr prop. 1963:108, s. 65), *dels ock* belopp om tillhoppa 9,6 miljoner kronor, vilka under budgetåren 1959/63 överförts från anslaget *Reglering*

av prisstegringar. Den 30 juni 1963 var således beställningsbemyndiganden till ett belopp av (1 751,516 — 1 341,855 =) 409,661 miljoner kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har beställningsbemyndiganden lämnats till ett belopp av 90 miljoner kronor, medan 122 miljoner kronor anvisats i betalningsmedel. Den 30 juni 1964 kommer alltså enligt hittills meddelade beslut beställningsbemyndiganden till ett belopp av (409,661 + 90,0 — 122,0 =) 377,661 miljoner kronor att icke vara täckta av betalningsmedel.

För anskaffning av fartyg m.m. under budgetåren 1963/70 har riksdagen godkänt en kostnadsram av 807 miljoner kronor i prisläget maj 1962 (jfr prop. 1963:108, s. 76—78).

Departementschefen har anfört följande.

»Inom den kostnadsram som jag i det föregående räknat med för marinen bör för anskaffning av fartyg m. m. kostnadsramen under budgetåren 1964/71 bestämmas till 821,5 miljoner kronor och anslaget för budgetåret 1964/65 till 111 miljoner kronor i enlighet med följande sammanställning (s. 114). Under hänvisning till vad jag i det föregående anfört rörande inriktningen av långsiktsplaneringen upptar jag i sammanställningen för budgetåren 1967/71 jämväl den kostnadsram som bör ligga till grund för denna planering.

	Outnyttjat belopp under tidigare budgetår	Budgetåret (belopp i miljoner kronor)							Summa	
		1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70		1970/71
<i>1963 års kostnadsram (budgetåren 1963/70)</i>										
Årskvoter enligt prop. 1963:108	3	122	110	105	107	113	121	126	—	807
Justering till prisläge maj 1963	—	+ 1,3	+ 1,2	+ 1,2	+ 1,2	+ 1,2	+ 1,3	+ 1,4	—	+ 8,8
Outnyttjat belopp under budgetåret 1962/63 ¹	+ 2,5	—	—	—	—	—	—	—	—	+ 2,5
Anpassning till kostnadsramen ²	—	—	— 0,2	+ 0,8	— 0,2	+ 1,8	— 3,3	— 2,4	—	— 3,5
Förskjutning av kostnadsramen ett budgetår	—	— 123,3	—	—	—	—	—	—	+ 130,0	+ 6,7
<i>1964 års kostnadsram (budgetåren 1964/71)</i>										
I prisläge maj 1963 ..	5,5	—	111	107	108	116	119	125	130	821,5
Inriktning för långsiktsplanering ...	—	—	—	—	—	³ 126	³ 130	³ 137	³ 142	—

¹ Årskvoten för budgetåret 1962/63 95,5 miljoner kronor. Nettoutgiften för sagda budgetår (sedan hänsyn tagits till överföringar till anslaget) i runt tal 93 miljoner kronor.

² Avser marinens totala kostnadsram.

³ I alternativet 3 460 är årskvoterna respektive 113, 116, 122 och 127.

Marinförvaltningen har för nästa budgetår föreslagit ett beställningsbemyndigande om 55 miljoner kronor under förevarande anslag. Av bemyndigandet avses 17 miljoner kronor för anskaffning av ytterligare två tunga helikoptrar. Den marina helikopterorganisationen kommer enligt hittills fattade anskaffningsbeslut att under nästa år omfatta ett 20-tal helikoptrar. Någon ytterligare utbyggnad av denna organisation bör emellertid enligt min mening icke ske innan — såsom förutsatts vid tidigare ställningstagande i fråga om helikopteranskaffning för marinen — en sammanfattande stridsekonomisk värdering av helikopterns användbarhet för olika uppgifter inom krigsorganisationen och en analys av utvecklingstendenser beträffande helikoptrar och svävfarkoster har framlagts. Med hänsyn härtill är jag icke beredd tillstyrka den föreslagna anskaffningen av ytterligare två tunga helikoptrar. I övrigt har jag i huvudsak icke funnit anledning till erinran mot de av marinförvaltningen för nästa budgetår beräknade anskaffningarna och moderniseringarna.

Vid bestämmandet av beställningsbemyndigandet för nästa budgetår bör också vissa med den påbörjade anskaffningen av attackubåtar sammanhängande förhållanden beaktas. Genom beslut av 1961 års riksdag erhöles beställningsbemyndiganden för anskaffning av sex attackubåtar. För att väsentligt öka uthålligheten i undervattensläge förutsattes att dessa ubåtar skulle förses med ett maskineri av helt ny typ. Med hänsyn till ökade projekteringskostnader, vilka främst avsåg det nya maskineriet, begränsades sedermera, såsom anmäldes i 1962 års statsverksproposition, antalet ubåtar till fem. Genom beslut av 1963 års riksdag erhöles till följd av inträffade prisstegringar ytterligare bemyndiganden för ifrågavarande ubåtar. Av erhållna beställningsbemyndiganden under förevarande anslag torde, inklusive för ändamålet redan disponerade bemyndiganden, sammanlagt 315 miljoner kronor kunna avses för ifrågavarande ubåtsanskaffning. I skrivelse den 28 juni 1963 anmälde marinförvaltningen att kostnaderna för anskaffning av fem attackubåtar av förutsatt typ beräknades med hänsyn till utvecklingen av motormaskineriet m. m. komma att väsentligt överstiga nyssnämnda belopp om 315 miljoner kronor. Ämbetsverket hemställde därför att få avbryta den pågående utvecklingen av ubåtsmaskineri av ny typ och i stället inrikta projekteringen på en attackubåt med ett konventionellt maskineri av förbättrad typ samt fullfölja i övrigt påbörjade materielanskaffningar m. m. avseende fem attackubåtar. Marinförvaltningens förslag tillstyrktes av överbefälhavaren och chefen för marinen. Genom beslut den 13 september 1963 medgav Kungl. Maj:t att ifrågavarande utvecklingsarbete fick avbrytas. Kostnaderna för fem attackubåtar av den typ projekteringen numera avser har av marinförvaltningen beräknats inrymmas inom förut angivna kostnadsram av 315 miljoner kronor. Därvid har i kostnaderna inräknats jämväl de belopp, cirka 60 miljoner kronor, som avser nedlagda kostnader för utveckling m. m. av ubåtsmaskineri av ny typ.

Jag vill erinra om att marinförvaltningens kostnadsberäkning avseende fem attackubåtar med konventionellt maskineri ej bygger på avgivna anbud. Kostnaderna kan alltså komma att bli annorlunda än ämbetsverket angivit. Ytterligare bemyndiganden för ubåtar kan därför komma att erfordras. Å andra sidan innebär den beslutade förändringen av ubåtstyp en prestandamässig nedgång beträffande det framtida ubåtsvapnet. Vid tidpunkten för beställning bör kostnaderna bättre kunna överblickas. Om utrymme då bedömes föreligga för en anskaffning av sex ubåtar, bör det övervägas att motverka nämnda nedgång genom en kvantitativ ökning. Med hänsyn till den osäkerhet som sålunda råder beträffande kostnaderna för anskaffningen av attackubåtar föreslår jag, att beställningsbemyndigandet för nästa budgetår bestämmas till sådant belopp att Kungl. Maj:t får handlingsfrihet i nyss angivna hänseenden. Jag föreslår därför, att beställningsbemyndigandet avseende fartygsbyggnader m. m. upptages till 75 miljoner kronor. Därest riksdagen icke har något att erinra häremot torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om fördelning på olika anskaffningsobjekt av det bemyndigande som må komma att ställas till förfogande för nästa budgetår.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits kommer den 30 juni 1965 beställningsbemyndiganden till ett belopp av $(377,661 + 75,0 - 111,0 =)$ 341,661 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.»

Utskottet tillstyrker vad departementschefen föreslagit beträffande kostnadsram för anskaffning av fartyg m. m. under budgetåren 1964/71. Anslaget för nästa budgetår torde böra bestämmas till 111 miljoner kronor.

Med hänsyn till vad departementschefen anfört torde bemyndigandet för nästa budgetår böra bestämmas till 75 miljoner kronor. På grund av den prestandamässiga nedgång beträffande ubåtsvapnet, som den beslutade förändringen av ubåtstyp medför, synes det utskottet lämpligt, att Kungl. Maj:t — för att motverka nämnda nedgång — bemyndigas besluta om anskaffning av en sjätte ubåt om så skulle bli möjligt inom ramen för tillgängliga beställningsbemyndiganden. Utskottet har heller icke något att erinra mot att det får ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om fördelning på olika anskaffningsobjekt av det av utskottet för nästa budgetår tillstyrkta bemyndigandet.

Utskottet, som under punkten 1 i det föregående avstyrkt föreliggande motioner, hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964 föreslagits beträffande kostnadsram för anskaffning av fartyg m. m. under budgetåren 1964/71;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av be-

ställningar å fartyg m. m. inom en kostnadsram av 75 000 000 kr.;

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Marinen: Fartygsbyggnader m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 111 000 000 kr.

65:o) **Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 67, s. 116—122) att dels godkänna vad i förberörda statsrådsprotokoll föreslagits beträffande kostnadsram för anskaffning av vapenmateriel m. m. vid marinen under budgetåren 1964/71, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å vapenmateriel m. m. inom en kostnadsram av 120 000 000 kr., dels ock till Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 86 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft förberörda båda likalydande motioner I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 473 av herr *Hagberg m. fl.*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag måtte minskas till 60 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 67 000 000 kr.

Marinförvaltningen har — om hänsyn togs till att bemyndiganden om i runt tal 3 083 miljoner kronor indragits enligt beslut av Kungl. Maj:t den 28 februari 1958 — för budgetåren 1947/63 erhållit bemyndiganden att utlägga beställningar till ett belopp av 1 148,986 miljoner kronor, häri icke inräknade medel som överförts från anslag under tolfte huvudtiteln. I betalningsmedel har 977,779 miljoner kronor anvisats. I sistnämnda belopp har inräknats *dels* ett belopp om 3,5 miljoner kronor, som genom beslut den 28 juni 1963 överförts från reservationsanslaget Flygvapnet: Luftförsvarsrobot, *dels* belopp om tillhoppa 7,95 miljoner kronor, som under budgetåren 1959/63 överförts från anslaget Reglering av prisstegringar. Vid utgången av budgetåret 1962/63 var alltså beställningsbemyndiganden till ett belopp av (1 148,986—977,779 =) 171,207 miljoner kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har beställningsbemyndiganden lämnats till ett belopp av 125 miljoner kronor medan 67 miljoner kronor anvisats i betalningsmedel. Vid utgången av innevarande budgetår kommer således enligt hittills meddelade beslut beställningsbemyndiganden till ett belopp av (171,207 + 125,0 — 67,0 =) 229,207 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

För anskaffning av vapenmateriel m.m. under budgetåren 1963/70 har riksdagen godkänt en kostnadsram av 667,1 miljoner kronor i prisläget maj 1962 (jfr prop. 1963: 108, s. 80—82).

Departementschefen har anfört följande.

»Inom den kostnadsram som jag i det föregående räknat med för marinen bör för anskaffning av vapenmateriel m. m. kostnadsramen under budgetåren 1964/71 bestämmas till 715,9 miljoner kronor och anslaget för budgetåret 1964/65 till 86 miljoner kronor i enlighet med följande sammanställning (s. 121). Under hänvisning till vad jag i det föregående (punkt 1) anfört rörande inriktningen av planerings- och utredningsarbetet upptar jag

	Outnyttjat belopp under tidigare budgetår	Budgetår (belopp i miljoner kronor)								Summa
		1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	
<i>1963 års kostnadsram (budgetåren 1963/70):</i>										
Årskvoter enligt prop. 1963:108	32,1	67	85	92	93	97	97	104	—	667,1
Justering till prisläge maj 1963	—	+ 0,7	+ 0,9	+ 1,0	+ 1,0	+ 1,1	+ 1,1	+ 1,1	—	+ 6,9
Outnyttjat belopp för budgetåret 1962/63 ¹	+ 3,8	—	—	—	—	—	—	—	—	+ 3,8
Anpassning till kostnadsramen ²	—	—	+ 0,1	—	—	- 0,1	+ 0,9	- 2,1	—	- 1,2
Förskjutning av kostnadsramen ett budgetår	—	- 67,7	—	—	—	—	—	—	+ 107	+ 39,3
<i>1964 års kostnadsram (budgetåren 1964/71) i prisläge maj 1963 .....</i>										
	35,9	—	86	93	94	98	99	103	107	715,9
Inriktning för långsiktspianering	—	—	—	—	—	³ 110	³ 110	³ 113	³ 117	—

¹ Årskvoten för budgetåret 1962/63 71,7 miljoner kronor. Nettoutgiften för sagda budgetår (sedan hänsyn tagits till överföringar till anslaget) i runt tal 67,9 miljoner kronor.

² Avser marinens totala kostnadsram.

³ I alternativet 3 460 är årskvoterna respektive 96, 97, 100 och 102 miljoner kronor.

i sammanställningen för budgetåren 1967/71 jämväl de kostnadsramar som bör ligga till grund för detta arbete.

För nästa budgetår har under förevarande anslag föreslagits ett beställningsbemyndigande om 127,5 miljoner kronor. Av det därvid för flottan avsedda bemyndigandet om 78,4 miljoner kronor beräknas ett belopp av närmare 30 miljoner kronor skola utnyttjas för utveckling och anskaffning m. m. av kust- och sjöroboten M 20 i sjörobotversion avsedd för jagarna Halland och Småland. Totalkostnaden för detta objekt har angivits till cirka 75 miljoner kronor, av vilka 26 miljoner kronor hittills beviljats och 7,2 miljoner kronor faller under annat anslag. Såvitt avser förevarande anslag återstår således för detta objekt behov av bemyndiganden om (75 — 26 — 7,2 =) 41,8 miljoner kronor. Jag finner i detta fall ej skäl att nu föreslå ett bemyndigande som omfattar resterande totalkostnader.

Övriga anskaffningar för flottan gäller huvudsakligen smärre objekt. För kustartilleriet avses anskaffningar för en ny förbandsenhet, rörligt spärrförband, påbörjas under nästa budgetår. Totalkostnaden för planerat antal förband beräknas till cirka 55 miljoner kronor. Av de för kustartilleriet avsedda bemyndigandena om 49,1 miljoner kronor beräknas ett belopp av cirka 7 miljoner kronor skola utnyttjas för anskaffning av viss robot- och minmateriel för nämnda förband. Bland övriga objekt för kustartilleriet kan nämnas anskaffning av ny eldledningsradar för tunga batterier.

För egen del föreslår jag att bemyndigandet för anskaffning av vapenmateriel m. m. under budgetåret 1964/65 uppföres med totalt 120 miljoner kronor, varvid jag bland annat räknat med att bemyndigandet för sjörobotprojektet begränsas till 24 miljoner kronor. Beslut om påbörjande av anskaffning av robotar för jagarna Halland och Småland torde — sedan utvecklingsarbetet avslutats och mer exakta kostnadsberäkningar utarbetats — i likhet med vad fallet är beträffande kustrobotprojektet få meddelas av Kungl. Maj:t, som även bör ha att ta ställning till vilka anskaffningar i övrigt som kan rymmas inom det bemyndigande som må komma att ställas till förfogande under nästa budgetår.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits kommer den 30 juni 1965 beställningsbemyndigande till ett belopp av $(229,207 + 120 - 86 =)$ 263,207 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.»

Utskottet tillstyrker vad departementschefen föreslagit beträffande kostnadsram för anskaffning av vapenmateriel m. m. vid marinen under budgetåren 1964/71. Anslaget för nästa budgetår bör i överensstämmelse med kostnadsramen bestämmas till 86 miljoner kronor.

För nästa budgetår föreslår departementschefen ett beställningsbemyndigande av 120 miljoner kronor, vilket så avvägs, att det bland annat inrymmer 24 miljoner kronor för sjörobot M 20 och cirka 7 miljoner kronor för materiel för ett rörligt spärrförband för kustartilleriet. *Utskottet* tillstyrker det föreslagna beställningsbemyndigandet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om påbörjande av anskaffningarna av robotar för jagarna Halland och Småland ävensom att taga ställning till vilka anskaffningar i övrigt, som böra ske inom det av *utskottet* för nästa budgetår tillstyrkta beställningsbemyndigandet.

Under punkten 1 har *utskottet* avstyrkt de föreliggande motionerna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964 föreslagits beträffande kostnadsram för anskaffning av vapenmateriel m. m. vid marinen under budgetåren 1964/71;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av be-

ställningar å vapenmateriel m. m. inom en kostnadsram av 120 000 000 kr.;

c) med bifall till Kungl Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 86 000 000 kr.

66:o) **Marinen: Underhåll av fartyg m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 68, s. 122—124) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 55 800 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 50 430 000 kr.

Marinförvaltningen har hemställt att anslaget höjes med 4 970 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

»1959 års riksdag (SU 87; rskr. 235) har uttalat, att föreliggande möjligheter till jämkning av villkoren i ett mellan å ena sidan fortifikationsförvaltningen och marinförvaltningen samt å andra sidan ett enskilt företag (AB Bolinder-Munktell) av Kungl. Maj:t den 7 maj 1954 godkänt avtal rörande förhyrning av viss bergverkstad m. m. utan dröjsmål borde tillvaratagas.

Genom beslut den 30 juni 1959 anmodade Kungl. Maj:t försvarets civilförvaltning att i samråd med vederbörande myndigheter utreda, huruvida förutsättningar för ändring i angivna avtal förelåg samt att till Kungl. Maj:t inkomma med resultatet av utredningen. I skrivelse den 16 februari 1961 redovisade civilförvaltningen resultatet av utredningsarbetet. Ämbetsverket hemställde därvid, att Kungl. Maj:t måtte överväga huruvida icke åt fortifikationsförvaltningen och marinförvaltningen borde uppdragas att med vederbörande företag uppgöra förslag till avtal om förvärv av den fastighet som förhyrdes med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 7 maj 1954 med bibehållande av företagets åtagande med avseende å viss motorservice åt marinen.

Genom beslut den 3 mars 1961 anbefalldes Kungl. Maj:t fortifikationsförvaltningen och marinförvaltningen att upptaga förhandlingar med vederbörande företag rörande kronans förvärv av ifrågavarande fastighet och rörande företagets åtagande i fråga om viss motorservice åt marinen samt, därest för kronan godtagbar överenskommelse kunde ernås, under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande, träffa avtal i ämnet.

I skrivelse den 11 april 1963 har marinförvaltningen redovisat verkställda utredningar angående eventuellt förvärv av ifrågavarande fastighet för kronans räkning. Ämbetsverket har i anslutning härtill anmält, att godtagbara villkor för ett förvärv av fastigheten icke kunnat erhållas. I stället har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte godkänna ett

nytt mellan ämbetsverket och AB Bolinder-Munktel den 9 och 11 april 1963 träffat avtal angående utförande av översyn av vissa av marinens motorer ävensom ersättningsanskaffning av reservdelar till dessa, vilket avtal från och med den 1 juli 1964 skulle ersätta det för närvarande gällande hyres- och serviceavtalet. — Det nya avtalet, som innebär för kronan förmånligare villkor, har den 28 juni 1963 godkänts av Kungl. Maj:t.

Marinförvaltningen har hemställt att under nästa budgetår få, utöver äskat anslag, utlägga beställningar avseende materielunderhåll inom en kostnadsram av 20 miljoner kronor. Vid behandlingen av förevarande anslagsfråga har det icke framkommit att ifrågavarande beställningsbemyndigande är avsett för några klart avgränsade, mera långsiktiga översynsarbeten eller materielanskaffningar. Såsom jag i det föregående uttalat (jfr anslaget Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.), bör beställningsbemyndiganden i princip endast användas när fråga är om sammanhängande anskaffningar eller motsvarande, som tar relativt lång tid att genomföra. Med hänsyn härtill anser jag mig icke kunna tillstyrka det av marinförvaltningen begärda beställningsbemyndigandet om 20 miljoner kronor.

Med beaktande av föreliggande stora underhållsbehov bör marinens underhållsanslag inom den kostnadsram jag för nästa budgetår räknar med för nämnda försvarsgren uppföras med 55,8 (+5,37) miljoner kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om anslaget fördelning i stort på olika slag av översyner m. m.»

Utskottet finner det tillfredsställande, att ett nytt avtal med för kronan förmånligare villkor kunnat träffas rörande utförande av översyn av vissa av marinens motorer ävensom rörande ersättningsanskaffning av reservdelar till dessa.

Under erinran om vad utskottet anfört under punkten 36 i det föregående tillstyrker utskottet, att marinens underhållsanslag med hänsyn till föreliggande stora underhållsbehov uppräknas med 5,37 miljoner kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Marinen: Underhåll av fartyg m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 55 800 000 kr.

67:0) *Marinen: Anskaffning av vissa maskiner m. m.* I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 69, s. 125), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Anskaffning av vissa maskiner m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

g) Bidrag och understöd

68:o) **Marinen: Bidrag till sjövärnskåren.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 70, s. 125 och 126), innebärande en anslagshöjning med 80 000 kr., varav 50 000 kr. för nyanskaffning av båtmateriel, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinen: Bidrag till sjövärnskåren* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 565 000 kr.

Flygvapnet*a) Avlöningar m. m.*

69:o) **Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 71, s. 127—143) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för flygvapnet samt de övriga åtgärder som föranledes av vad departementschefen föreslagit, dels besluta, att de personalförteckningar som riksdagen fastställer, innan riksdagen meddelat beslut med anledning av kommande förslag om införande av ny flygförarkategori, skall gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av nämnda förslag, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1964/65, dels ock till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för nyssnämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 164 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 156 000 000 kr.

Utskottet lämnar i det följande en kortfattad redogörelse för i huvudsak endast de av departementschefen förordade ändringarna avseende ordinarie tjänstemän och pensionerad personal i arvodesbefattningar. Härvid följes den i propositionen använda punktindelningen.

A och J. Departementschefen beaktar i förevarande sammanhang de personal- och tjänsteförändringar m. m. som föreslagits i propositionen nr 31 angående försvarsgrensstabernas organisation m. m.

B. Flygvapenchefens förslag att för flygvapnets medicinska undersökningscentral inrätta en beställning för specialflygläkare i ABr 23 biträder departementschefen. Vid tjänsten bör utgå avlöningsförstärkning med 15 000 kr. per år. Det förutsattes härvid att befattningshavaren skall åläggas 42 timmars arbetsvecka på arbetsplatsen.

C. Av de föreslagna personalförändringarna vid försökscentralen kan departementschefen endast biträda, att en beställning tillkommer för alternativt överstelöjtnant eller major i Ao 27/25 avsedd för chefen för provflygningssektionen.

Det framförda förslaget att inrätta fyra beställningar för flygingenjör i Ae 21 för att möjliggöra en lämplig utbildningsgång för icke-ordinarie flygingenjörer vid flygförvaltningen kan departementschefen biträda. Han förutsätter härvid att, då dessa beställningar utnyttjas, motsvarande antal tjänster eller beställningar vid flygförvaltningen hålles vakanta.

Vid bifall till förslagen i det följande till personalförändringar vid flygförvaltningen räknar departementschefen med att beställningar för en överstelöjtnant eller major i Ao 27/25 och en major i Ao 25 utgår ur flygvapnets personalförteckning.

D. Av de föreslagna nya beställningarna för stridslednings- och luftbevakningsorganisationen avses bland annat tre för major för befattning som chef för radargruppcentral, av vilka två inom luftförsvarssektor typ 1. Beträffande dessa sistnämnda befattningar hävdade departementschefen vid anmälan av propositionen 1963: 110 (s. 115), att en kvalificerad underofficer, förvaltare, borde avses för sådan befattning. I enlighet härmed föreslogs att beställningar för förvaltare skulle inrättas för ändamålet. Riksdagen (SU 114, rskr. 266) gjorde inte någon erinran med anledning av detta förslag. Inga nya omständigheter har enligt departementschefen framkommit sedan föregående år som skulle kunna motivera ett ändrat ställningstagande. Såvitt avser chef för radargruppcentral inom luftförsvarssektor typ 2 är departementschefen beredd tillstyrka att för denna befattning beräknas kapten. Han har även för några andra befattningar beräknat personal med lägre löneställning än chefen för flygvapnet gjort. För chefradarjaktledare vid radargruppcentral inom typ 2 sektor har departementschefen sålunda räknat med förvaltare och för chef för viss radarstation fanjunkare. Under denna punkt kan departementschefen därför beträffande militär personal endast tillstyrka, att nya beställningar inrättas för två kapten i Ao 21 (chef för radargruppcentral inom typ 2 sektor och chefradarjaktledare vid luftförsvarscentral typ 1), fem förvaltare i Ao 17 (två radarövervakare, två chefer för radargruppcentral och en chefradarjaktledare), två fanjunkare i Ao 15, två sergeanter i Ao 13 och två överfurirer i Ao 11. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att — med hänsyn till materiellaget — besluta från vilken tidpunkt de av departementschefen föreslagna beställningarna skall få utnyttjas.

De föreslagna beställningarna för civilmilitär personal är avsedda för befattningshavare som skall svara för samordning och kontroll av den tekniska driften och underhållet av telematerielen inom stridsledningsorganisationen. För detta ändamål har tidigare tillkommit tjänster för bland annat två förste driftingenjörer i Be 1 (prop. 1962: 110, s. 108—109 och 1963: 110, s. 115). De nu framförda förslagen avser dels omvandling av ifrågavarande tjänster till civilmilitära beställningar, dels inrättande av ytterligare beställningar avsedda för samtliga luftförsvarssektorer. Departementschefen har intet att erinra mot att befattningshavare för ifrågavarande än-

damål har civilmilitär ställning. Med hänsyn till att luftförsvarets effekt är i hög grad beroende av ett väl fungerande stridsledningssystem anses det nödvändigt att underhållet av materielen inom detta blir väl tillgodosett. Av denna anledning är departementschefen beredd tillstyrka flygvapenchefens relativt omfattande förslag till personalökning för ifrågavarande ändamål och föreslår således, att beställningar tillkommer för två flygdirektörer av 1. graden i Bo 1, tre flygdirektörer av 1. graden i Ao 27, två flygdirektörer av 2. graden i Ao 25 samt sju flygingenjörer av 1. graden i Ae 23. I enlighet med flygvapenchefens förslag bör härvid 32 beställningar för flygtekniker i Ao 11 utgå. Departementschefen räknar vidare med att de förut nämnda två tjänsterna för förste driftingenjör i Be 1 indrages.

F. Flygvapenchefens förslag till personalökning för luftvärnsrobotorganisationen kan departementschefen i huvudsak biträda. Han föreslår, att beställningar tillkommer för tre kaptener i Ao 21 (divisionschefer), två fanjunkare i Ao 15, tre överfurirer i Ao 11, fyra förste verkmästare i Ao 17 och en förste mästare i Ao 15 samt att därvid beställningar för 24 flygtekniker i Ao 11 indrages. Departementschefen räknar vidare med att vakantsatta beställningar för tre mästare i Ao 13 och tolv flygtekniker i Ao 11 får utnyttjas vid robotförbanden. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att — med hänsyn till materielläget — besluta från vilken tidpunkt de föreslagna beställningarna skall få utnyttjas.

G. För lärare vid utbildning och omskolning till stridsledarbefattningar i Stril 60 föreslås, att en beställning för kaptan i Ao 21 tillkommer. Härvid förutsättes att en beställning för löjtnant i Ao 17/15 indrages.

Med anledning av flygvapenchefens förslag till personalökning vid F 14 anser departementschefen sig bland annat kunna tillstyrka, att beställningar tillkommer för två fanjunkare i Ao 15 (en vid signalskolan som kurschef och lärare samt en vid markstridsskolan som skolavdelningschef), två överfurirer i Ao 11 samt två förste mästare i Ao 15.

H. Flygvapenchefens förslag om personal för frivilligutbildning tillstyrkes delvis. Departementschefen föreslår för egen del att fyra arvodesbefattningar i A: 24 för pensionerade officerare inrättas.

K. Beredningen av flygvapenchefens förslag om införande av ny flygförarkategori har icke kunnat slutföras innan statsverkspropositionen avlåttes. Departementschefen räknar emellertid med att kunna framlägga förslag i ämnet senare under riksdagen. För att detta förslag, som torde komma att påverka personalförteckningarna för flygvapnet, skall kunna genomföras under 1964 anses det erforderligt, att riksdagen beslutar, att de personalförteckningar som riksdagen fastställer innan beslut meddelats med anledning av förslag om ny flygförarkategori skall gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med nämnda förslag.

M. Med hänsyn till kraven på förbättrad flygsäkerhet tillstyrker departementschefen en fortsatt förstärkning av trafikledarorganisationen. Han räk-

nar därvid med att en trafikledarskola tillkommer och har intet att erinra mot att denna förlägges till F 2. Det föreslås, att en beställning för stabstrafikledare i Ao 25 inrättas för chefen för trafikledarskolan. Vidare föreslås att — vid bifall till förslagen beträffande stabstrafikledare i propositionen om försvarsgrensstabernas organisation m. m. den 30 december 1963 — två beställningar för stabstrafikledare i Ao 25 tillkommer avsedda för chefer för radar ost och radar syd. Slutligen tillstyrkes, att beställningar inrättas för två förste trafikledare i Ao 21 (Berga helikopterbas och radar ost) samt sex trafikledare i Ae 19 (en för radar ost och fem för landningsradar).

N. Två beställningar bör inrättas för flygtekniker i Ao 11 avsedda för en bastropp.

Under hänvisning till de förslag som redovisas i det följande under försvarsstabens avlöningsanslag rörande ändringar i militärassistentorganisationen och vid sektion IV räknar departementschefen med att beställningar för en major i Ao 25 och tre kaptener i Ao 21 utgår ur flygvapnets personalförteckning.

II. a) Departementschefen tillstyrker, att 15 beställningar för rustmästare i Ao 13 tillkommer i utbyte mot samma antal överfurirsbeställningar i Ao 11 samt att 250 flygteknikerbeställningar i Ao 11 utbytes mot beställningar för förste flygtekniker i Ao 13.

I en av överbefälhavaren med eget yttrande den 1 oktober 1963 överlämnad skrivelse har chefen för flygvapnet hemställt om ändring i bestämmelserna angående anställning och befordran av viss civilmilitär personal vid flygvapnet. De nuvarande av Kungl. Maj:t genom beslut den 5 maj 1960 meddelade bestämmelserna är grundade på beslut av 1951 års riksdag med anledning av förslag i ämnet i propositionen 1951:110 (s. 155 o. 177). Enligt nuvarande bestämmelser kan utnämning av hjälptekniker till flygtekniker ske tidigast efter tre års anställning. Flygvapenchefen föreslår på grundval av vunna erfarenheter om hjälptechnikernas utbildningsgång, att angiven tid minskas till 1 1/2—2 år. Enligt flygvapenchefen uppnår de hjälptekniker som fullgjort värnpliktstjänstgöringen i teknisk tjänst vid flygvapnet utbildningsmålet efter cirka ett år. De hjälptekniker åter som fullgjort värnpliktstjänstgöring vid annan försvarsgren eller i icke-teknisk befattning vid flygvapnet behöver ytterligare ett halvt års tjänst som hjälptekniker för att kunna inhämta erforderliga kunskaper.

Departementschefen har intet att erinra mot vad flygvapenchefen föreslagit i fråga om förkortning av erforderlig anställningstid för hjälptekniker innan befordran till flygtekniker kan ske. Närmare föreskrifter härutinnan anses böra meddelas av Kungl. Maj:t.

Utskottet. Av i propositionen intagna sammanställningar av personalläget m. m. framgår bland annat att vakanserna avseende militär och civilmilitär personal äro stora även vid flygvapnet. Sålunda utgjorde bristerna hösten 1963 i runt tal 50 officerare, 125 underofficerare, 150 underbefäl och närmare 400 civilmilitära beställningshavare. Under de närmaste åren förutses relativt betydande personaltillskott. En bättre balans mellan behov och tillgång kan således beräknas uppkomma. För vissa kategorier synes dock en förbättrad rekrytering böra eftersträvas.

Departementschefens förslag för nästa budgetår (utom såvitt avser flygstaben) innebär en nettoökning med 20 beställningar för aktiv militär personal, varav 13 för underofficerare och 7 för underbefäl, samt 4 arvodesbefattningar för officerare. För den civilmilitära personalen uppkommer en nettominskning med 14 beställningar, sammanhängande med att tillhoppa 56 flygteknikerbeställningar förutsättas utgå i samband med föreslagna betydande personalförstärkningar beträffande stridslednings- och luftvärnsrobotorganisationerna. Beträffande den civila personalen föreslås slutligen inrättande av 18 nya tjänster.

Vid sin prövning av de föreslagna personalförändringarna för flygvapnet har utskottet funnit sig böra biträda desamma. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 37 tillstyrkt i särskild proposition föreslagna personalförändringar beträffande flygstaben och flygsäkerhetsorganisationen, innebärande bland annat indragning av 6 officersbeställningar.

Vad departementschefen i övrigt föreslagit och anfört under förevarande punkt anser sig utskottet jämväl kunna biträda.

Med erinran om att utskottet framdeles torde få ta ställning till ytterligare ett förslag, som kan komma att påverka flygvapnets personalförteckningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för flygvapnet samt de övriga åtgärder som föranledas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964 föreslagit;

b) besluta, att de personalförteckningar som riksdagen fastställer, innan riksdagen meddelat beslut med anledning av kommande förslag om införande av ny flygförarkategori, skola gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av nämnda förslag;

c) godkänna följande avlöningsstat för flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	72 000 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	1 450 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 350 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	44 000 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	47 000 000
	<hr/>
	Summa kr. 165 800 000

Särskilda uppbördsmedel

Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift	1 800 000
	<hr/>
	Nettoutgift kr. 164 000 000

d) till *Flygvapnet*: *Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 164 000 000 kr.

70:o) *Flygvapnet*: *Avlöningar till personal å reservstat.* I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 72, s. 143), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet*: *Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kr.

71:o) *Flygvapnet*: *Avlöningar till personal i flygvapnets reserv.* I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 73, s. 143), innebärande en anslagshöjning av 400 000 kr. med hänsyn främst till medelsbehovet för premier, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet*: *Avlöningar till personal i flygvapnets reserv* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kr.

72:o) *Flygvapnet*: *Avlöningar till viss arbetarpersonal.* I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 74, s. 144), innebärande en anslagshöjning av 10 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet*: *Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kr.

73:o) **Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 75, s. 144 och 145) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 14 600 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 15 200 000 kr.

Chefen för flygvapnet har beräknat antalet tjänstgöringsdagar vid flygvapnet under nästa budgetår till cirka 2 691 700 dagar, varav 2 604 700 dagar för första tjänstgöring och 87 000 dagar för repetitionsövningar. Det sammanlagda antalet dagar understiger med omkring 110 300 det antal, som ligger till grund för medelsanvisningen för innevarande budgetår (jfr prop. 1963: 110, s. 121). Härvid ökar antalet tjänstgöringsdagar för första tjänstgöring med cirka 24 700 medan antalet tjänstgöringsdagar för repetitionsövningar minskar med omkring 135 000 till följd av att någon större flygvapenövning icke beräknas äga rum under nästa budgetår.

Civilförvaltningen beräknar medelsbehovet för penningbidrag m. m. för nästa budgetår med utgångspunkt i förenämnda antal tjänstgöringsdagar m. m. till 15 000 000 kr. Departementschefen har icke funnit anledning till erinran mot av ämbetsverket angivet antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga. Med utgångspunkt i anslagsbelastningen och med beaktande av de föregående år beslutade förbättringarna i fråga om de värnpliktigas förmåner synes emellertid anslaget enligt departementschefen kunna uppföras med 14 600 000 (— 600 000) kr.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt. Anslaget bör alltså minskas med 600 000 kr.

Med erinran om vad utskottet anfört under punkten 12 i det föregående hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 14 600 000 kr.

74:o) **Flygvapnet: Tjänstepremier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 76, s. 145), vilket utskottet biträtt under punkten 8 i det föregående, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Tjänstepremier m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

b) Omkostnader

75:o) **Flygvapnet: Sjukvård m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 77, s. 145 och 146), innebärande en anslagsökning av 70 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kr.

76:o) **Flygvapnet: Reseersättningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 78, s. 146 och 147), innebärande en anslagshöjning av 1 100 000 kr., varav cirka 300 000 kr. för ökad verksamhet och återstoden med hänsyn till höjda traktamenten, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 7 400 000 kr.

77:o) **Flygvapnet: Rekryteringskostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 79, s. 147), innebärande en anslagshöjning av 75 000 kr., vilken bland annat sammanhänger med överföring av kostnader från annat anslag, hemställer utskottet, som inte funnit anledning till erinran mot att kostnader för internationellt flygpojsutbyte bestridas från anslaget enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

78:o) **Flygvapnet: Bränsle m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 80, s. 147 och 148), innebärande en anslagshöjning av 1 000 000 kr. med hänsyn främst till belastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Bränsle m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 7 300 000 kr.

79:o) **Flygvapnet: Renhållning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 81, s. 148), innebärande en anslagsminskning av 300 000 kr. med hänsyn till belastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Renhållning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 600 000 kr.

80:o) **Flygvapnet: Telefon m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 82, s. 148 och 149), innebärande en anslagshöjning om 125 000 kr. med hänsyn bland annat till ökade abonnemangsavgifter, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Telefon m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 4 125 000 kr.

81:o) **Flygvapnet: Tvätt.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 83, s. 149), innebärande en anslagsminskning av 50 000 kr. med hänsyn till anslagsbelastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Tvätt* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

82:o) **Flygvapnet: Övriga expenser m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 84, s. 150), innebärande en anslagshöjning av 20 000 kr.,

därvid dels beaktats ökat medelsbehov för expensmateriel och annonsering samt på grund av prisstegringar, dels tagits hänsyn till att annonskostnader avseende befälsrekrytering framdeles helt skola bestridas från rekryteringsanslaget, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 440 000 kr.

c) Mathållning

83:o) **Flygvapnet: Mathållning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 85, s. 150—152), innebärande en anslagshöjning av 100 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Mathållning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 11 400 000 kr.

d) Övningar m. m.

84:o) **Flygvapnet: Övningar m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 86, s. 152 och 153) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 9 370 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft förberörda båda likalydande motioner I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 473 av herr *Hagberg m. fl.*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag minskas till 7 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 8 931 000 kr.

Försvarets intendenturverk har föreslagit en anslagshöjning av 569 000 kr.

Som framgår av det föregående (p. 1) bör anslaget Försvarsfilm utgå ur riksstaten från och med nästa budgetår och medel för verksamheten anvisas under försvarsgrenarnas övningsanslag. För ändamålet beräknas under förevarande anslag 240 000 kr. Med beaktande härav, medelsförbrukningen under närmast föregående budgetår, befintlig reservation och av intendenturverket anmälda kostnadsökningar föreslår departementschefen, att anslaget upptas till 9 370 000 (+ 439 000) kr.

Utskottet, som i det föregående icke haft någon erinran mot att medel för försvarsfilm anvisas under försvarsgrenarnas övningsanslag, tillstyrker, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 9 370 000 kr.

Under punkten 1 har utskottet avstyrkt de föreliggande motionerna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga,

till *Flygvapnet: Övningar m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 9 370 000 kr.

e) Intendenturmateriel m. m.

85:o) **Flygvapnet: Beklädnad m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 87, s. 153 och 154), innebärande en anslagshöjning av 200 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 10 200 000 kr.

86:o) **Flygvapnet: Inventarier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 88, s. 155 och 156), innebärande att anslaget inom av departementschefen för flygvapnet beräknad kostnadsram bör uppföras med oförändrat belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Inventarier m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

87:o) **Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 89, s. 156), hemställer utskottet, under erinran om vad utskottet anfört under punkten 27 i det föregående,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 650 000 kr.

88:o) **Flygvapnet: Ökning av drivmedelslagringen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 90, s. 157), innebärande en minskning av anslaget med 50 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Ökning av drivmedelslagringen* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

89:o) **Flygvapnet: Anskaffning av drivmedelsutrustning.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 91, s. 157 och 158) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 5 000 000 kr.

Försvarets intendenturverk har beräknat medelsbehovet under anslaget till 4 140 000 kr. För egen del föreslår departementschefen att anslaget uppföres med 3 000 000 (—2 000 000) kr. Därvid förutsätter han att bland annat anskaffningen av transportmateriel begränsas i förhållande till intendenturverkets förslag. Hänsyn har också tagits till att reservationerna vuxit avsevärt under de senaste budgetåren.

Utskottet anser sig kunna biträda den av departementschefen verkställda beräkningen av anslaget för nästa budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Anskaffning av drivmedelsutrustning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

90:o) **Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 92, s. 159 och 160), innebärande en anslagsminskning av 100 000 kr., varvid beaktats dels beräknad ökning av transportmängden, dels viss minskning av fraktkostnaderna, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 6 900 000 kr.

91:o) **Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 93, s. 160), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 28 000 kr.

f) Flygmateriel m. m.

92:o) **Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 95, s. 161—164) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft förberörda båda likalydande motioner I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* och II: 473 av herr *Hagberg m. fl.*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag minskas till 150 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 179 600 000 kr.

Flygförvaltningen har föreslagit, att anslaget till drift och underhåll av flygmateriel m. m. höjes med 31 662 000 kr., varjämte ämbetsverket räknar med att ta i anspråk 2 000 000 kr. av reservationsmedel. Vid anslagsberäkningen har ämbetsverket räknat med ett flygtidsuttag av högst 165 000 timmar.

För budgetåren 1961/64 har förevarande anslag beräknats med utgångspunkt i ett flygtidsuttag av högst 165 000 timmar. Det faktiska flygtidsuttaget har under budgetåren 1961/62 och 1962/63 uppgått till respektive 150 054 och 151 284 timmar. Under budgetåren 1958/61 har det verkliga

flygtidsuttaget legat mellan cirka 152 000 och cirka 162 000 timmar. Med beaktande av det faktiska flygtidsuttaget under budgetåren 1958/63 finner departementschefen det osannolikt, att en flygtid om 165 000 timmar skall kunna uttagas. Han räknar därför med att den föreslagna anslagshöjningen kan begränsas med i det närmaste 10 miljoner kronor. Med hänsyn till önskemålet att öka flygvapnets effektivitet bör dock riktpunkten alltjämt vara ett flygtidsuttag av 165 000 timmar. Om flygtidsuttaget under nästa budgetår skulle bli något högre än i det föregående antagits, torde därav uppkommande kostnader kunna täckas av reservationsmedel.

För nästa budgetår bör anslaget till drift och underhåll av flygmateriel enligt departementschefen upptagas med 200 (+ 20,4) miljoner kronor. Därvid har han vid anslagsberäkningen jämväl räknat med en något mindre utökning av personalen för underhållsverksamhet än den flygförvaltningen förutsatt. Den föreslagna överföringen av avlöningskostnader om 1,4 miljon kronor för dylik personal från flygvapnets allmänna avlöningsanslag till förevarande anslag kan departementschefen biträda. Slutligen har förutsatts att, i likhet med vad som gäller för innevarande budgetår, 5 000 000 kr. av anslaget utnyttjas för omställning av verkstadsdriften.

Utskottet, som icke finner något vara att invända mot att medelsanvisningen för flygtidsproduktionen med hänsyn till föreliggande svårigheter att uppnå medgivet flygtidsuttag om 165 000 timmar begränsas i förhållande till vad flygförvaltningen föreslagit, tillstyrker departementschefens anslagsberäkning. Anslaget bör alltså uppföras med 200 miljoner kronor.

Med erinran om att utskottet under punkten 1 avstyrkt de föreliggande båda motionerna hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 000 kr.

g) Bidrag och understöd

93:o) **Flygvapnet: Understöd åt privatflyget.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 96, s. 164), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygvapnet: Understöd åt privatflyget* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 366 000 kr.

För krigsmakten gemensamma ändamål

a) Försvarsstaben

94:o) **Försvarsstaben: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 97, s. 165—178) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försvarsstaben som föranledes av vad departementschefen föreslagit, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för försvarsstaben, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65, dels ock till Försvarsstaben: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 9 560 000 kr.

Anslaget är, till den del såvitt nu är i fråga, för innevarande budgetår uppfört med 8 235 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

»Jag vill till en början uppta till behandling det av överbefälhavaren i det föregående redovisade förslaget att de förvaltningsmässiga uppgifter som för närvarande ankommer på försvarsstabens signaltjänstavdelning i fråga om anskaffning av viss telemateriel skall överföras till flygförvaltningen m. m. I likhet med överbefälhavaren och försvarets förvaltningsdirektion finner jag det lämpligt att ifrågavarande uppgifter nu avlastas försvarsstaben. I enlighet med principerna för arbetsfördelning enligt 1961 års beslut angående krigsmaktens högsta ledning (prop. 1961:109) bör dessa uppgifter överföras till förvaltningsorganisationen. Jag tillstyrker att huvuddelen av uppgifterna härvid överföres till flygförvaltningen. Överförandet bör komma till stånd från och med budgetåret 1964/65. För uppgifterna bör en ny sektion inrättas inom flygförvaltningens telebyrå, benämnd specialsektionen. För denna sektion beräknar jag följande personalorganisation, nämligen en avdelningsdirektör i Be 1, en byrådirektör i Ao 25, två förste byråingenjörer i Ae 23, två byråingenjörer i Ae 21, en byråinspektör i Ae 21, en byråintendent i Ae 21, tre byråingenjörer i Ae 19, tre ingenjörer i Ae 17, en ingenjör i högst Ae 15, en tekniker i Ae 13, en tekniker i Ae 9 och en kontorist i Ae 9. Specialsektionen förutsättes repliera på telebyråns centraldetalj i fråga om vissa servicefunktioner. Med hänsyn härtill föreslår jag, att centraldetaljen förstärkes med tjänster för en kansliskrivare i Ae 11 och ett kanslibitråde i Ae 7. Jag utgår ifrån, att det skall bli möjligt att placera huvuddelen av den nuvarande personalen vid försvarsstaben, som blir övertalig i samband med omorganisationen, på de nya tjänsterna vid flygförvaltningen.

Avlöningskostnaderna för samtliga de föreslagna nya tjänsterna vid telebyrån bör framdeles bestridas från flygförvaltningens avlöningsanslag.

En tjänst för byråingenjör i Ae 19, avsedd för ärenden rörande krypto-

materiel, bör vidare i samband med omorganisationen tillkomma vid armétygförvaltningen.

I samband med omorganisationen bör vidare försvarsstabens signaltjänstavdelning förstärkas med beställningar för en regementsofficer i Ao 25 och en underofficer i Ao 15 samt med en tjänst för kanslibitråde i Ae 7. En tjänst för byrådirektör i Ao 25 vid staben indrages.

I samband med omorganisationen kan härjämte en beställning för armédirektör av 1. graden i Ao 27 vid tygtekniska kåren dras in.

Reservationsanslaget Vissa signalförbindelser m. m. kan slutligen minskas med omkring 570 000 kr. i samband med att samtliga de tjänster indrages som i det föregående redovisats med avlöning från anslaget.

I fråga om militärassistentorganisationen uttalade riksdagen år 1959 (SU 87, rskr. 235), att flera skäl talade för en översyn av denna. Med anledning av riksdagens beslut uppdrog Kungl. Maj:t åt chefen för försvarsstabens verkställa utredning rörande militärassistentorganisationen vid centrala verk och myndigheter. Resultatet av denna utredning överlämnades med skrivelse den 30 mars 1961 till Kungl. Maj:t. På grundval härav föreslog Kungl. Maj:t i 1962 års statsverksproposition (bil. 6, p. 27) riksdagen vissa ändringar i militärassistentorganisationen.

Föredragande departementschefen anförde vid anmälan av frågan, bland annat, att militärassistenternas ställning och verksamhet samt militärassistentorganisationens omfattning borde utredas ytterligare. Syftet borde vara att begränsa militärassistenternas arbetsuppgifter till främst samverkansuppgifter och att lösgöra dem från respektive myndighets eget krigsförberedelsearbete.

Den 9 februari 1962 uppdrog Kungl. Maj:t åt överbefälhavaren att verkställa den av departementschefen åsyftade utredningen.

I det föregående har jag redogjort för resultaten av den verkställda utredningen.

Sammanfattningsvis föreslås, bland annat, att främst vid myndigheter med övervägande eller omfattande krigsplaneringsuppgifter militärassistentorganisationen utformas enligt utredningsdirektiven, medan vid huvuddelen av övriga myndigheter militärassistenten alltjämt förblir byrå- eller avdelningschef eller motsvarande. Fyra militärassistenter föreslås sålunda alltjämt vara chefer för försvarsbyråer eller motsvarande. Vid tre myndigheter föreslås utöver militärassistent tjänstgöra ytterligare en officer. Slutligen föreslås att militärassistent tillkommer vid arbetsmarknadsstyrelsen och rikspolisstyrelsen.

För egen del anser jag i likhet med statskontoret, att anförda motiv för att placera militärassistent som chef för en försvarsbyrå eller motsvarande enhet icke är övertygande. Det är endast vid rikets allmänna kartverk, där speciella förhållanden råder (jfr prop. 1963: 1, bil. 11, s. 309), som jag funnit bärande motiv föreligga för en sådan placering. Enligt min mening

bör chef för försvarsbyrå eller motsvarande vara respektive myndighets egen tjänsteman med nämnt undantag. Militärassistenterna vid centrala verk och myndigheter bör ges likartad ställning och uppgift. De väsentligaste uppgifterna för militärassistent bör därvid vara att svara för kontakten mellan respektive myndighet och krigsmakten samt att tillhandahålla militär sakkunskap. Myndighetens krigsförberedelsearbete m. m. bör utföras av verkets egen personal. För angivna uppgifter för militärassistent är det enligt min mening tillfyllest att ha tillgång till en militär befattningshavare vid varje myndighet. För att såvitt möjligt åstadkomma en smidig övergång till den nya militärassistentorganisationen är jag emellertid beredd tillstyrka att vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och vid sjöfartsstyrelsen ytterligare en officer må finnas kommenderad. Jag förutsätter härvid, att den nu arbetande utredningen om väg- och vattenbyggnadsstyrelsens organisation vid behandlingen av försvarsbyråns ställning och organisation överväger en ändring i enlighet med de principer för militärassistentorganisationen som angivits i det föregående.

Mot bakgrund av nu angivna principer har jag granskat de olika myndigheternas behov av militärassistent. Jag har därvid funnit det motiverat, att såsom överbefälhavaren föreslagit militärassistent tillkommer vid arbetsmarknadsstyrelsen och rikspolisstyrelsen. Däremot har jag ej funnit skäl tillstyrka, att särskild militärassistent tilldelas generalpoststyrelsen. Behovet av militär sakkunskap i generalpoststyrelsen bör alltså tillgodoses i hittillsvarande ordning. Enligt min mening bör vidare militärassistenten vid luftfartsstyrelsen vara pensionerad officer i A: 28 med avlöning från försvarsstabens avlöningsanslag. I likhet med överbefälhavaren anser jag, att som militärassistenter vid medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut alljämt skall på deltid tjänstgöra generalstabsofficeren vid försvarets sjukvårdsstyrelse respektive stabsmeteorolog ur flygvapnet. Övriga militärassistenter bör samtliga vara regementsofficerare i Ao 27/25 på försvarsstabens stat.

Enligt mitt förslag, som sammanfattat redovisas i föregående sammanställning (s. 176), kommer totala antalet militärassistenter att minska från 18 till 14. De statförändringar som — vid bifall till mitt förslag — blir aktuella är följande. Vid försvarsstaben tillkommer totalt fyra beställningar för regementsofficer i Ao 27/25 och utgår beställningar för två majorer eller kaptener i Ao 25/21 och en befattning för pensionerad officer i A: 24. Vid flottan utgår beställningar för en kommendörkapten i Ao 27/25 och en kapten i Ao 21. Vid flygvapnet slutligen utgår en beställning för major i Ao 25.

Beträffande de särskilda arvoden som jämlikt tilläggsbestämmelserna till statens allmänna avlöningsreglemente är förenade med befattning som militärassistent, föreslår jag att dessa utgår med ett enhetligt belopp, 1 740 kr. per år. Medel för ändamålet bör beräknas under försvarsstabens avlö-

Förslag till militärassistentorganisation vid centrala myndigheter och verk

Myndighet	Befattning	Antal
Civildövarstyrelsen	Militärassistent	1
Järnvägsstyrelsen	Militärassistent	1
Luftfartsstyrelsen	Militärassistent	¹ 1
Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd	Militärassistent	² 1
Rikets allmänna kartverk	Chef för militärbyrå	1
Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap	Militärassistent	1
Sjöfartsstyrelsen	Militärassistent	1
Statens jordbruksnämnd	Militärassistent	1
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	Militärassistent	² 1
Telestyrelsen	Militärassistent	1
Vattenfallsstyrelsen	Militärassistent	1
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	Militärassistent	1
Arbetsmarknadsstyrelsen	Militärassistent	1
Rikspolisstyrelsen	Militärassistent	1
		14

¹ Pensionerad officer.
² Deltid.

ningsanslag. I fråga om väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och sjöfartsstyrelsen förutsätter jag dock för nästa budgetår icke någon ändring beträffande nu utgående arvoden.

Jag övergår så till överbefälhavarens anslagsäskanden. De förslag jag inte särskilt nämner har jag inte ansett mig kunna tillstyrka.

Jag har i det föregående redovisat mina ställningstaganden i vad avser personalförändringar vid signaltjänstavdelningen i samband med att försvarsstabens telematerielanskaffning överföres till flygförvaltningen. I vad avser övriga förslag vid signaltjänstavdelningen anser jag mig kunna tillstyrka, att fyra beställningar för underbefäl i Ar 13/11 tillkommer avsedda för sambandscentralen.

Jag biträder förslaget om personalförstärkning för att möjliggöra automatisk databehandling av underrättelsemateriel. Jag anser mig därför kunna tillstyrka, att tjänster inrättas för en byrådirektör i Ag 25 och ett kanslibitråde i Ag 7.

Såvitt avser förslagen om ökat antal tjänster för biträden för skriv- och kontorsgöromål kan jag endast biträda att två tjänster tillkommer, varav en för attachéavdelningen och en för befästningsinspektionen.

Förslaget att för sektion IV inrätta beställningar för tre regementsofficerare i Ao 27/25 och sex kaptener i Ar 21 i utbyte mot motsvarande antal beställningar vid försvarsgrenarna kan jag biträda. Jag räknar härvid med att beställningar utgår för en major och en kapten vid generalstabskåren, en kapten vid intendenturkåren, en kommandörkapten vid flottan, två kaptener vid marinintendenturkåren, en kapten vid kustartilleriet samt tre kaptener vid flygvapnet. I detta sammanhang vill jag erinra om uttalandet i prop. 1961:109 att stabens personalbehov torde behöva överses efter någon tid.

Enligt min mening bör därvid närmare övervägas bland annat en förenklad organisation av operationsledningen.

Jag kan tillstyrka, att en tjänst för kontorist i Ae 9 tillkommer i samband med att tygförvaltningstjänsten för försvars- och arméstaberna omorganiseras. Vidare tillstyrker jag att en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål (telefonist) i Ae 5 överföres från arméstabens personalförteckning till försvarsstabens.

I det föregående har jag behandlat militärassistentorganisationen i central instans. Överbefälhavarens förslag att för militärassistent vid distrikt inom SJ inrätta en beställning för regementsofficer eller kapten i Ao 25 eller Ar 21 i utbyte mot en beställning för kapten i Ar 21 tillstyrker jag.

I enlighet med överbefälhavarens förslag beräknar jag ytterligare 15 000 kr. för ersättningar till särskilt tillkallade sakkunniga samt 2 500 kr. för ortstillägg åt försvarsattachéer. Vid anslagsberäkningen tar jag hänsyn till viss löneomräkning. Däremot bör medel fortsättningsvis icke beräknas under förevarande anslag för den verksamhet vid försvarsstaben som avses under följande punkt. Till denna fråga återkommer jag i det följande.

Jag beräknar vidare medel för den lönegradsförändring som chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor. Slutligen föreslår jag, att en tjänst för assistent i Ag 17 extraordinariesättes.

Anslaget bör uppföras med $(8\,235\,000 + 1\,325\,000 =) 9\,560\,000$ kr.»

Utskottet. Vid behandlingen av militärassistentorganisationen vid 1962 års riksdag framhöll utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 4, att utskottet i likhet med chefen för försvarsdepartementet ansåg att frågan om militärassistenternas ställning och verksamhet samt militärassistentorganisationens omfattning borde ytterligare utredas. Utskottet fann det härvid liksom departementschefen lämpligt, att man sökte dels begränsa militärassistenternas arbetsuppgifter till främst samverkansuppgifter, dels lösgöra dem från sysslande med vederbörande myndighets eget krigsförberedelsearbete.

Sedan ytterligare utredning verkställets framlägges nu, såsom framgår av det föregående, förslag rörande vissa ändringar i militärassistentorganisationen. Departementschefen har ansett, att de väsentligaste uppgifterna för militärassistent böra vara att svara för kontakten mellan respektive myndighet och krigsmakten samt att tillhandahålla militär sakkunskap. Myndighets krigsförberedelsearbete m. m. bör däremot utföras av dess egen personal. I princip bör vidare chef för försvarskontor (motsvarande) vara tjänsteman vid vederbörande myndighet. De av departementschefen sålunda angivna principerna för militärassistentorganisationen, vilka stå i överensstämmelse med vad utskottet tidigare uttalat, vill utskottet ansluta sig till.

Mot bakgrunden av ovannämnda principer har departementschefen framlagt förslag till militärassistentorganisation vid centrala myndigheter och verk. Förslaget, som innebär att det totala antalet militärassistenter minskar från 18 till 14, tillstyrkes av utskottet.

I enlighet med principerna för arbetsfördelning enligt 1961 års riksdagsbeslut angående krigsmaktens högsta ledning synas arbetsuppgifterna i fråga om anskaffning av viss telemateriel böra överföras till förvaltningsorganisationen. Utskottet tillstyrker departementschefens förslag, att huvuddelen av dessa uppgifter överföres till flygförvaltningen, där en ny sektion bör tillkomma vid telebyrån. Av departementschefen i förevarande sammanhang föreslagna personalförändringar m. m. ha icke givit utskottet anledning till erinran.

Förslagen beträffande personalförändringar i övrigt vid försvarsstaben, innebärande bland annat att nio beställningar, varav tre för regementsofficer i Ao 27/25 och sex för kapten i Ar 21, tillkomma vid försvarsstaben i utbyte mot motsvarande antal beställningar vid försvarsgrenarna, tillstyrker utskottet.

Utskottet, som jämväl i övrigt biträder vad departementschefen anfört under förevarande punkt, hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försvarsstaben som föranledas av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarsstaben, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 120 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	265 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	130 000
4. Ersättningar till särskilt tillkallade sakkunniga	65 000
5. Särskilda löneförmåner för försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer:	
a) Ortstillägg	305 500
b) Prisutjämningsstillägg, <i>förslagsvis</i> ..	268 200
c) Särskilda förmåner i övrigt, <i>förslagsvis</i>	220 300
	794 000
6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 700 000
7. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 486 000

Summa kr. 9 560 000

c) till *Försvarsstaben*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 9 560 000 kr.

95:o) **Försvarsstaben: Särskilda avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 98, s. 179) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 560 000 kr.

Departementschefen har föreslagit att medel för avlöningskostnader och omkostnader för viss verksamhet vid försvarsstaben anvisas under nya förslagsanslag, benämnda *Försvarsstaben: Särskilda avlöningar* respektive *Försvarsstaben: Särskilda omkostnader*. Under hänvisning till en inom försvarsdepartementet upprättad promemoria beräknar departementschefen kostnaderna för viss verksamhet vid försvarsstaben för budgetåret 1964/65 till 1 560 000 (+ 330 000) kr. såvitt avser avlöningar samt till 1 196 000 (+ 168 000) kr. vad beträffar omkostnader. Under förevarande punkt göres hemställan beträffande avlöningsanslaget.

Utskottet tillstyrker att medel för viss verksamhet vid försvarsstaben anvisas under särskilda anslag. *Utskottet* har tagit del av förberörda promemoria och biträder i densamma framförda förslag. Anslagen avseende avlöningar och omkostnader för viss verksamhet böra därför uppföras med av departementschefen föreslagna belopp.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Särskilda avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 560 000 kr.

96:o) **Försvarsstaben: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 99, s. 179 och 180), innebärande jämfört med medelsanvisningen för motsvarande ändamål för innevarande budgetår en ökning med 272 000 kr., varav 80 000 kr. för databehandling av underrättelsematerial, hemställer *utskottet*,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 321 000 kr.

97:o) **Försvarsstaben: Särskilda omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 100, s. 180) hemställer *utskottet*, under erinran om vad *utskottet* anfört under punkt 95,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Särskilda omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 196 000 kr.

98:o) **Försvarsstaben: Övningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 101, s. 181), innebärande en ökning av anslaget med 80 000 kr., var-

av 75 000 kr. för försvarstabens deltagande i en större stabsövning avseende upplysningstjänst i central instans, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Övningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 124 000 kr.

99:o) **Försvarsstaben: Vissa bostadskostnadsersättningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 102, s. 181), innebärande en anslagsökning av 40 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Vissa bostadskostnadsersättningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 390 000 kr.

b) Centrala förvaltningsmyndigheter m. m.

FÖRSVARETS CIVILFÖRVALTNING

100:o) **Försvarets civilförvaltning: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 103, s. 182—185), innebärande en anslagshöjning av 380 000 kr., hemställer utskottet, under erinran om att bland annat tjänster tillkomma för en förste byråsekreterare i Ae 23 och en byråintendent i Ae 21 i utbyte mot en byråassistent i Ao 19 respektive en tillfälligt inrättad extra tjänst,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försvarets civilförvaltning som föranledas av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarets civilförvaltning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 206 000
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	14 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	3 300
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 260 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 016 700

Summa kr. 6 500 000

c) till *Försvarets civilförvaltning: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 6 500 000 kr.

101:o) **Försvarets civilförvaltning: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 104, s. 185 och 186), innebärande en anslagshöjning av 280 000 kr., därvid bland annat 55 000 kr. beräknats för engångskostnader, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarets civilförvaltning: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 880 000 kr.

FÖRSVARETS SJUKVÅRDSSTYRELSE M. M.

102:o) **Försvarets sjukvårdsstyrelse: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 105, s. 187—189) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för försvarets sjukvårdsstyrelse som föranledes av vad departementschefen föreslagit, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för försvarets sjukvårdsstyrelse, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65, dels ock till Försvarets sjukvårdsstyrelse: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 690 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 720 000 kr.

Byråöverläkarbeställningen vid sjukvårdsstyrelsen är placerad i lönegrad Bo 1. För innehavaren gäller arbetstidsbestämmelserna i allmänna verksamstadgan. Det har visat sig svårt att besätta beställningen med lämplig person. Kungl. Maj:t har därför för tiden den 1 september 1963—den 1 oktober 1964 medgivit att beställningen får uppehållas av en professor. Denne har därvid enligt beslut av Kungl. Maj:t den 29 augusti 1963 medgivits uppbära ersättning motsvarande lön enligt lönegrad B 3 jämte visst belopp för månad. Till följd härav behöver anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i den för innevarande budgetår fastställda avlöningsstaten överskridas. För nästa budgetår bör medel beräknas för motsvarande anordning under ett kvartal.

Kostnaderna för militärmedicinska undersökningscentralen bestrides för innevarande budgetår från sjukvårdsstyrelsens avlönings- och omkostnadsanslag. För undersökningscentralens verksamhet har beräknats sammanlagt 148 500 kr., 111 000 kr. under avlöningsanslaget och 37 500 kr. under omkostnadsanslaget. Som framgår av vad chefen för ecklesiastikdepartementet anfört vid anmälan av propositionen 1963:74 skall undersökningscentralens framtida ställning ytterligare prövas. För nästa budgetår finns inte underlag för något slutligt ställningstagande i frågan. I avbidan härpå synes det emellertid lämpligt att kostnaderna för centralen — till den del ej bidrag utgår från forskningsanslag — i riksstaten redovisas för sig. Departementschefen föreslår, att för ändamålet uppföres ett förslagsanslag, Militärmedicinska undersökningscentralen. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras

med 158 000 kr. (+ 9 500 kr.). Vid anslagsberäkningen har departementschefen i enlighet med sjukvårdsstyrelsens förslag räknat medel för ytterligare biträdespersonal samt ytterligare 500 kr. för höjda omkostnader för verksamheten. I det följande göres hemställan i ämnet.

Vad gäller sjukvårdsstyrelsens avlöningsanslag i övrigt tillstyrker departementschefen styrelsens förslag att en tjänst för byråintendent i Ae 21 tillkommer vid materielbyrån samt att — i utbyte mot en för närvarande tillfälligt inrättad extra tjänst — en tjänst för förste hälsovårdsassistent i Ae 17 tillkommer vid hälsovårdsbyrån.

Mot sjukvårdsstyrelsens beräkning av medelsbehovet för arvoden åt sakkunniga, innebärande en minskning med 4 200 kr., har departementschefen ej heller något att erinra.

Han tillstyrker vidare förslaget att omreglera arbetstiden för en läkare.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot att kostnaderna för militärmedicinska undersökningscentralen för nästa budgetår anvisas under ett särskilt anslag av 158 000 kr.

Övriga under denna punkt föreslagna förändringar kan utskottet jämväl biträda. Det torde böra erinras om att innevarande års riksdag medgivit, att den obetecknade anslagsposten i sjukvårdsstyrelsens avlöningsstat för löpande budgetår får överskridas med hänsyn till att byråöverläkarbeställningen upphålles av en professor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för försvarets sjukvårdsstyrelse som föranledes av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarets sjukvårdsstyrelse, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	526 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	60 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	49 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	562 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	493 000

Summa kr. 1 690 000

c) till *Försvarets sjukvårdsstyrelse*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 690 000 kr.

103:o) **Försvarets sjukvårdsstyrelse: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 106, s. 189 och 190), innebärande en anslagsminskning av 22 000 kr., hemställer utskottet, under erinran om att omkostnaderna för militärmedicinska undersökningscentralen förutsatts skola bestridas från särskilt anslag,

att riksdagen må till *Försvarets sjukvårdsstyrelse: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 142 000 kr.

104:o) **Militärmedicinska undersökningscentralen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 107, s. 190) hemställer utskottet, under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 102,

att riksdagen må till *Militärmedicinska undersökningscentralen* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 158 000 kr.

105:o) **Försvarets sjukvårdsförråd: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 108, s. 190—192), innebärande en anslagshöjning av 44 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets sjukvårdsförråd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	25 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	66 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	50 000
4. Avlöningar till tillfälligt anställd personal, <i>förslagsvis</i>	24 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	444 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	241 000

Summa kr. 850 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från Norrbottens läns landsting för lön åt viss personal vid läkemedelscentralen i Boden 72 000

Nettoutgift kr. 778 000

b) till *Försvarets sjukvårdsförråd: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 778 000 kr.

106:o) **Försvarets sjukvårdsförråd: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 109, s. 192 och 193), innebärande en anslagshöjning av 30 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarets sjukvårdsförråd: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 151 000 kr.

107:o) **Underhåll av sjukvårdsmateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 110, s. 193) hemställer utskottet, med erinran om vad utskottet anfört under punkt 27 i det föregående,

att riksdagen må till *Underhåll av sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 250 000 kr.

108:o) **Försvarsmedicinsk forskning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 111, s. 194 och 195), innebärande en anslagshöjning med 300 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsmedicinsk forskning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

109:o) **Vissa hälsovårdsåtgärder m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 112, s. 195), innebärande en anslagshöjning av 20 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa hälsovårdsåtgärder m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

110:o) **Militärapoteket: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 113, s. 196—198), innebärande en ökning av 85 000 kr. för såväl utgifter som inkomster, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för militärapoteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	70 000
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	17 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	600
4. Avlöningar till tillfälligt anställd personal, <i>förslagsvis</i>	1 000

5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	927 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	456 400
	Summa kr. 1 472 000

Särskilda uppbördsmedel

Överskott på förrådstitel	605 000
Inkomster av särskilda läkemedelsleveranser	1 000
	Nettoutgift kr. 866 000

b) till *Militärapoteket: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 866 000 kr.

111:o) **Militärapoteket: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 114, s. 198), innebärande oförändrat anslag, därvid utgifterna beräknats till 171 000 (+ 17 000) kr. och inkomsterna till 121 000 (+ 17 000) kr., får utskottet, som vill erinra om att i anslaget inräknats engångsutgifter om 25 200 kr., hemställa,

att riksdagen må till *Militärapoteket: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kr.

112:o) **Försvarets tandvård: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 115, s. 199), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets tandvård, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 760 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	730 000
	Summa kr. 2 490 000

b) till *Försvarets tandvård: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 490 000 kr.

113:o) **Försvarets tandvård: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 116, s. 199 och 200), innebärande en anslagshöjning av 50 000 kr. med hänsyn främst till ökat medelsbehov för underhåll och nyanskaffning av tandvårdsmateriel, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarets tandvård: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 330 000 kr.

FORTIFIKATIONSFÖRVALTNINGEN M. M.

114:o) **Fortifikatorisk forskningsverksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 118, s. 201), innebärande en anslagshöjning av 150 000 kr., varav 100 000 kr. avseende försök med fortifikationsförvaltningens nya stötvågssimulator, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortifikatorisk forskningsverksamhet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 950 000 kr.

115:o) **Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 119, s. 201 och 202), innebärande en anslagshöjning av 65 000 kr. med hänsyn främst till att det s. k. tvåstegsförfarandet från och med innevarande budgetår skall tillämpas jämväl vid handläggningen av flertalet ärenden rörande byggande av befästningsanläggningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

FÖRSVARETS INTENDENTURVERK M. M.

116:o) **Försvarets intendenturverk: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 120, s. 202 och 203), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för försvarets intendenturverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 150 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	250 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	2 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 460 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 138 000

Summa kr. 7 000 000

b) till *Försvarets intendenturverk: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 000 kr.

117:o) **Försvarets intendenturverk: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 121, s. 204), innebärande en anslagshöjning av 80 000 kr., varav 50 000 kr. för vissa rese- och traktamentskostnader m. m. som före intendenturverkets inrättande belastat anslag under armén, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarets intendenturverk: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 540 000 kr.

118:o) **Försvarets intendenturverks anstalter: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 122, s. 205), innebärande en anslagshöjning av 55 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för försvarets intendenturverks anstalter, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i> ..	12 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	25 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	68 000
4. Avlöningar till viss arbetarpersonal, <i>förslagsvis</i>	2 535 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 360 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	600 000

Summa kr. 4 600 000

b) till *Försvarets intendenturverks anstalter: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 4 600 000 kr.

A R M É F Ö R V A L T N I N G E N M. M.

119:o) **Arméförvaltningen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 123, s. 206—218) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa den personalförteckning för arméförvaltningen, som föranledes av vad departementschefen föreslagit, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för arméförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65, dels ock till Arméförvaltningen: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 31 000 000 kr.

Anslaget Armétygförvaltningen: Avlöningar är för innevarande budgetår uppfört med 30 500 000 kr.

I likhet med armétygförvaltningen anser departementschefen, att ämbetsverkets benämning numera bör vara arméförvaltningen och föreslår därför, att ämbetsverket från och med den 1 juli 1964 benämnes i enlighet härmed. I anslutning härtill föreslås även, att de i riksstaten för innevarande budgetår uppförda anslagen Armétygförvaltningen: Avlöningar, Armétygförvaltningen: Omkostnader och Armétygförvaltningen: Armétygförvaltningens anstalter: Avlöningar från och med nästa budgetår benämnes Arméförvaltningen: Avlöningar, Arméförvaltningen: Omkostnader respektive Arméförvaltningens anstalter: Avlöningar.

Armétygförvaltningen har i sina förslag till medelsäskanden anmält behov av sammanlagt 22 nya tjänster vid ämbetsverket från och med nästa budgetår samtidigt som sex tjänster anses kunna indragas. För egen del föreslår departementschefen att sammanlagt 15 nya tjänster inrättas och att 18 tjänster indrages vid ämbetsverket från och med nästa budgetår. Ämbetsverkets organisation bör vidare förstärkas med sex civilmilitära beställningshavare inom ramen för befintliga beställningar vid armén.

Av föreslagna personalförändringar m. m. må här nämnas följande.

I fråga om vapenavdelningen bör nya tjänster tillkomma för en byrådirektör i Ae 27 (andra vapenbyrån), en byrådirektör i Ae 25 (kontrollbyrån) och en förste byråingenjör i Ae 23 (första vapenbyrån), varvid tjänster för en ingenjör i Ae 17, fyra ingenjörer i högst Ae 15 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål skall indragas inom avdelningen.

Armétygförvaltningen har i fråga om fordonsavdelningen föreslagit, att en extra byrå, stridsfordonsbyrå, skall organiseras för de uppgifter som inom de närmaste åren kommer att åligga avdelningen i samband med anskaffningen av de i gällande stridsfordonsprogram ingående objekten. Den extra byrån föreslås omfatta projekt- och stridsfordonssektionerna vid fordonsbyrån. Departementschefen anser sig inte böra tillstyrka, att en extra byrå tillkommer i organisationen. Han bedömer det emellertid lämpligt att förenämnda sektioner tills vidare skiljes från fordonsbyrån i övrigt och sammanhålls under chefen för fordonsbyrån (Bp 3). Annan befattningshavare bör härunder få förordnas att som chef för fordonsbyrån bestrida göromål som ankommer på tjänsteman i Bo 1.

Vid fordonsavdelningen inrättas för stridsfordonssektionen en ny tjänst för förste byråingenjör i Ae 23. För avdelningens kontrollsektion tillkommer vidare en ny tjänst för byråingenjör i Ae 21 under förutsättning att en ingenjörstjänst i Ae 17 indrages vid ämbetsverket.

I fråga om elektroavdelningen tillstyrker departementschefen inrättande av en byrådirektörstjänst i Ae 27 vid radarbyrån. För telebyrån räknar han med en ny tjänst för byråingenjör i Ae 21 under förutsättning att en tjänst för ingenjör i Ae 17 indrages inom ämbetsverket. För elektroavdelningens kontrollsektion bör tillkomma en tjänst för förste byråingenjör i Ae 23, därest en ingenjörstjänst i högst Ae 15 indrages vid ämbetsverket.

Departementschefen har inte något att erinra mot att den tekniska underrättelseverksamheten utbrytes ur normaliebyrån och att en fristående underrättelsecentral organiseras. Vid anmälan av arméns allmänna avlöningsanslag har departementschefen tillstyrkt att en beställning för kapten vid fälttygkåren inrättas för centralen.

Som anförts vid anmälan av försvarsstabens avlöningsanslag i det föregående bör, i samband med att vissa uppgifter överförs från försvarsstaben till flygförvaltningen, en tjänst för byråingenjör i Ae 19 tillkomma vid armétygförvaltningen avsedd för ärenden rörande kryptomateriel.

Departementschefen beräknar härjämte för nästa budgetår medel för den personal som i enlighet med beslut av Kungl. Maj:t får finnas anställd vid armétygförvaltningen för datasystemfrågor m. m. Härvid bör en i beslutet angiven tjänst i Ag 27 utbytas mot tjänst i Ae 27.

Med stöd av riksdagens beslut (prop. 1962:121; SU 1963:36; rskr. 1963:87) har Kungl. Maj:t den 11 oktober 1963 beslutit, att driften vid de av armétygförvaltningen drivna ammunitionssammansättningsverkstäderna från och med den 1 februari 1964 skall övertagas av försvarets fabriksverk. Med anledning härav bör ammunitionswerkstadssektionen vid armétygförvaltningen utgå ur ämbetsverkets organisation. I anslutning härtill föreslås, att följande för sektionen avsedda tjänster indrages, nämligen en byrådirektör i Ae 25, två byråingenjörer i Ae 21, en byråingenjör i Ae 19, två ingenjörer i Ao 17, en ingenjör i Ao 15, en kansliskrivare i Ao 11 och en tekniker i Ae 9.

Med anledning av förslag av armétygförvaltningen föreslår departementschefen, att en tjänst för förste byråingenjör i Ae 23 vid driftbyråns avtalsdetalj utbytes mot tjänst för förste byråingenjör eller förste byråintendent i Ae 23.

Utskottet har icke något att erinra mot att armétygförvaltningen från och med den 1 juli 1964 benämnes arméförvaltningen, varigenom de tygförvaltande verken inom försvaret erhålla sinsemellan överensstämmande benämningar.

De föreslagna personalförändringarna för arméförvaltningen, innebärande att 15 tjänster tillkomma och att 18 tjänster indragas, tillstyrker utskottet.

Då vad departementschefen i övrigt föreslagit och anfört under förevarande punkt icke föranleder någon erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa den personalförteckning för arméförvaltningen, som föranledes av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964;

b) fastställa följande avlöningsstat för arméförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	5 650 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	250 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	3 000
4. Avlöningar till tillfälligt anställd personal	350 000
5. Avlöningar till kollektivavtalsanställd personal, <i>förslagsvis</i>	1 000 000
6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	14 550 000
7. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	9 197 000
	Summa kr. 31 000 000

c) till *Arméförvaltningen*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 31 000 000 kr.

120:o) **Arméförvaltningen: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 124, s. 218 och 219) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kr.

Anslaget Armétygförvaltningen: Omkostnader är för innevarande budgetår uppfört med 1 900 000 kr.

Departementschefen föreslår, att anslaget höjes med 300 000 kr., varav 20 000 kr. för sjukvård, 10 000 kr. för reseersättningar och 270 000 kr. för övriga expenser. Vid beräkningen av anslagsposten till övriga expenser tar departementschefen hänsyn till att Kungl. Maj:t den 28 juni 1963 medgivit, att armétygförvaltningen må träffa avtal om förhyrning av en datamaskin typ Wegematic. Merkostnaderna härför har för budgetåret 1964/65 beräknats till omkring 80 000 kr. I övrigt har för engångsutgifter beräknats ett belopp av 165 000 kr.

Kungl. Maj:t har den 18 september 1963 bemyndigat ämbetsverket att sluta avtal om förvärv av en större datamaskinanläggning. Anskaffningskostnaderna härför beräknas till 4 200 000 kr. Med hänsyn till att maskinen kommer att levereras först under budgetåret 1965/66 erfordras inte någon medelsanvisning för ändamålet under nästa budgetår.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Arméförvaltningen*: *Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kr.

121:o) **Arméförvaltningens anstalter: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 125, s. 219—221) innebärande en anslagshöjning av 500 000 kr., därvid medel bland annat äskats för personal vid nya centralförråd för ammunition, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för arméförvaltningens anstalter, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	125 000
2. Avlöningar till viss arbetarpersonal, <i>förslagsvis</i>	4 600 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	3 500 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 625 000
	Summa kr. 9 850 000

b) till *Arméförvaltningens anstalter: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 9 850 000 kr.

MARINFÖRVALTNINGEN

122:o) **Marinförvaltningen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 126, s. 221—232), att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för marinförvaltningen som föranledes av vad departementschefen föreslagit, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för marinförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65, dels ock till Marinförvaltningen: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 17 150 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 16 300 000 kr.

Marinförvaltningen har anmält behov av sammanlagt 52 nya tjänster vid ämbetsverket från och med nästa budgetår samtidigt som 14 tjänster anses kunna indragas. Departementschefen föreslår, att sammanlagt 26 nya tjänster inrättas och att 10 tjänster indragas vid ämbetsverket från och med nästa budgetår.

I likhet med statskontoret är departementschefen ej nu beredd tillstyrka att förrådskontoret organiseras som en byrå. Kontoret bör dock enligt hans mening kunna organiseras på underenheter i enlighet med marinförvaltningens förslag. ADB-gruppen bör i enlighet härmed vara ansluten till kontoret. Chefen för kontoret bör alltjämt vara kommenderad till marinförvaltningen och för chefen för materielsektionen bör såsom hittills ut-

nyttjas befintlig befattning inom marinförvaltningen. Två beställningshavare vid marinen tillhörig personalkår förutsättes vidare alltjämt få vara kommenderade till förrådskontoret. För förrådskontoret föreslås tillkomma 16 nya tjänster (motsvarande), bland annat en för byrådirektör i Ae 27. Samtidigt föreslås att 9 tjänster, av vilka flertalet är extra, indrages.

Bland föreslagna personalförändringar i övrigt må nämnas inrättande av en tjänst för byråingenjör i Ae 21 vid artilleribransens eldledningssektion och en tjänst för byrådirektör i Ae 25 vid telebyrån (telefonsektionen).

Marinstabens säkerhetsdetalj är för närvarande gemensam för staben och marinförvaltningen. Departementschefen anser, att marinförvaltningen på samma sätt som andra ämbetsverk inom försvaret framdeles bör disponera egna personalresurser för säkerhetsfrågor. I anslutning till förslag som framlagts i propositionen nr 31 angående försvarsgrensstabernas organisation m. m. föreslås, att för ändamålet en tjänst för byråinspektör i Ae 21 inrättas vid marinförvaltningen.

Utskottet. För marinförvaltningen föreslås för nästa budgetår ett nettotillskott av 16 nya tjänster (motsvarande). Av detta tillskott äro 7 tjänster hänförliga till det försöksvis inrättade förrådskontoret. Statskontoret har bestyrkt värdet och behovet av en centraliserad förrådsledning inom marinförvaltningen och ansett att förrådsorganet bör successivt utbyggas och tillföras nya arbetsuppgifter.

Utskottet finner sig böra tillstyrka de föreslagna personalförändringarna beträffande marinförvaltningen. Jämväl den verkställda anslagsberäkningen synes böra godtagas.

Med erinran om att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 37 tillstyrkt i propositionen nr 31 framförda förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för marinförvaltningen, som föranledas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964 föreslagit;

b) fastställa följande avlöningsstat för marinförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 530 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	170 000
3. Avlöningar till tillfälligt anställd personal	200 000

4. Avlöningar till kollektivavtalsanställd personal, <i>förslagsvis</i>	300 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	7 800 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	5 150 000
	<hr/>
	Summa kr. 17 150 000

c) till *Marinförvaltningen*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 17 150 000 kr.

123:o) **Marinförvaltningen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 127, s. 232), innebärande en anslagsökning av 260 000 kr., därvid 235 000 kr. beräknats för anskaffningar av snabbtelefonanläggningar och ca 75 000 kr. för andra engångsutgifter, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinförvaltningen*: *Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 760 000 kr.

FLYGFÖRVALTNINGEN

124:o) **Flygförvaltningen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 128, s. 233—253) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för flygförvaltningen som föranledes av vad departementschefen föreslagit, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för flygförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65, dels ock till Flygförvaltningen: *Avlöningar* för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 40 500 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 37 300 000 kr.

Flygförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår anmält behov av sammanlagt 54 nya tjänster vid verket samtidigt som 19 tjänster anses kunna indragas. För egen del föreslår departementschefen med anledning av flygförvaltningens anslagsäskanden, att sammanlagt 30 nya tjänster inrättas och att 15 tjänster indrages vid ämbetsverket från och med nästa budgetår. I enlighet med vad som anförts vid anmälan av försvarsstabens avlöningsanslag i det föregående bör vidare tillkomma 20 tjänster i samband med att vissa förvaltningsuppgifter överföres från försvarsstabens till flygförvaltningen. Som framgår av vad som föreslagits i det föregående vid anmälan av flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. utgår vidare ur flygvapnets personalförteckning två beställningar avsedda för flygförvaltningen samt tillkommer en beställning. Flygförvaltningens personalorganisation (för närvarande 1 569 befattningshavare) kommer således att nästa budgetår öka med 34 befattningar.

Av föreslagna personalförändringar m. m. må här följande nämnas.

I fråga om flygplanavdelningen föreslår departementschefen bland annat för assistenter till avdelningschefen en tjänst för avdelningsdirektör i Bg 1 och en beställning för regementsofficer eller flygdirektör av 1. eller 2. graden i Ao 27/25. Vid bifall till sistnämnda beställning kan en beställning för major vid flygvapnet indragas. Förslag härom har framlagts vid anmälan av flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. — För flygplanbyrån föreslås en ny tjänst för byrådirektör i Ae 25. Samtidigt bör en byråingenjörstjänst i Ae 19 indragas.

Flygförvaltningen föreslår att försökscentralen skall omorganiseras från och med nästa budgetår. Departementschefen har inte något att erinra mot det framförda organisationsförslaget, som innebär att försökscentralen organiseras på saksektioner under en teknisk chef (förbindelsesektion, vapensektion, elektrosektion, flygplansektion, motorsektion, robotsektion och underhållssektion) och, under en utprovningsschef, planeringssektion, provflygningssektion, mätsektion, konstruktionssektion, verkstadssektion och kontrollsektion samt, direkt under chefen för försökscentralen, flygmedicinsk sektion, centralsektion och systemsamordningsgrupp. — För tekniske chefen och för utprovningsschefen föreslår departementschefen tjänster i Bo 1, avsedda för militära, civilmilitära eller civila innehavare. Vid bifall härtill indragas en befintlig tjänst vid flygförvaltningen för flygdirektör av 1. graden eller byrådirektör i Ao 27 och en beställning för överstelöjtnant eller major vid flygvapnet. Förslag om indragning av sistnämnda beställning har framlagts i det föregående vid anmälan av flygvapnets allmänna avlöningsanslag för nästa budgetår. — Som chef för den nya flygmedicinska sektionen bör tjänstgöra en specialflygläkare i ABr 23 vid flygvapnet. En sådan beställning finns för närvarande inrättad för F 3 och försökscentralen. En beställning för flygläkare av 1. graden skall hållas vakant då specialflygläkarbeställningen är tillsatt. Denna anordning bör nu upphöra och specialflygläkarbeställningen bör uteslutande få utnyttjas för försökscentralen. För sektionen bör vidare inrättas en ny tjänst för byrådirektör i Ae 25. För försökscentralen i övrigt föreslår departementschefen nya tjänster för två flygdirektörer av 2. graden eller byrådirektörer i Ao 25 (vapensektionen och flygplansektionen) och en byrådirektör i Ae 25 (elektrosektionen). Vid anmälan av flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. i det föregående har härjämte föreslagits en ny regementsofficersbeställning i Ao 27/25 vid flygvapnet, avsedd för chef för försökscentralens provflygningssektion.

I fråga om elektroavdelningen föreslås bland annat att nya tjänster inrättas för två byrådirektörer i Ae 27 och tre byrådirektörer i Ae 25. Vid bifall härtill bör fem tjänster för ingenjör i högst Ae 15 indragas. Vid telebyrån bör tillkomma 20 tjänster för uppgifter som i enlighet med vad som framgår av det föregående överföres från försvarsstaben.

Vad angår normaliebyrån föreslås, att standardiseringssektionen

förstärkes med tjänster för en förste byråingenjör i Ae 23 och en byråingenjör i Ae 19 samt att klassifikationscentralen erhåller två nya tjänster för byråingenjör i Ae 21.

I fråga om systemplaneringen tillstyrkes att en tjänst för flygdirektör av 2. graden eller byrådirektör i Ao 25 inrättas.

Utskottet. De växande uppgifterna och det stora antalet direkt under chefen lydande enheterna ha medfört, att ledningen av flygförvaltningens försökscentral blivit allt mer svårskött. I syfte att förbättra möjligheterna att sammanhålla och leda arbetet har därför föreslagits en omorganisation. Mot de härvid föreslagna organisatoriska förändringarna synes enligt utskottet intet vara att erinra.

Departementschefen har föreslagit, att 30 nya tjänster inrättas och att 15 befintliga tjänster indragas vid flygförvaltningen. Av de nya tjänsterna tillhöra 15 lönegraderna B 1—A 25 och äro enligt vad som uppgivits avsedda för kvalificerade ledande uppgifter. De 15 tjänsterna fördelas på avdelningar m. m. enligt följande: flygplanavdelningen 9 (varav 6 vid försökscentralen), elektroavdelningen 5 och systemplaneringen 1. De till indragning föreslagna tjänsterna äro som regel placerade i lägre lönegrader; sålunda tillhöra 12 av dessa tjänster lönegraderna A 15—A 5. Vidare har departementschefen under flygvapnets allmänna avlöningsanslag, såvitt avser beställningar för flygförvaltningen, föreslagit indragning av två regementsofficersbeställningar och inrättande av en dylik beställning.

Utskottet, som i det föregående biträtt departementschefens förslag under flygvapnets allmänna avlöningsanslag, har vid sin prövning av de nu för flygförvaltningen föreslagna personalförändringarna funnit sig böra tillstyrka desamma. Utskottet vill vidare erinra om att utskottet under punkten 94 tillstyrkt att 20 tjänster inrättas vid flygförvaltningen i samband med att vissa förvaltningsuppgifter överföras från försvarsstaben.

Utskottet, som jämväl i övrigt kan biträda vad departementschefen föreslagit under förevarande punkt, hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för flygförvaltningen, som föranledas av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964;

b) fastställa följande avlöningsstat för flygförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 450 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	50 000

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	10 000
4. Avlöningar till tillfälligt anställd personal	1 250 000
5. Avlöningar till kollektivavtalsanställd personal, <i>förslagsvis</i>	2 750 000
6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	20 700 000
7. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	11 290 000
	<hr/>
	Summa kr. 40 500 000

c) till *Flygförvaltningen*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 40 500 000 kr.

125:o) **Flygförvaltningen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 129, s. 253 och 254), innebärande en anslagsminskning av 125 000 kr., hemställer utskottet, under erinran om att i anslaget inräknats 136 000 kr. för engångsutgifter,

att riksdagen må till *Flygförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kr.

126:o) **Flygförvaltningen: Datamaskiner m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 130, s. 254), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygförvaltningen: Datamaskiner m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 600 000 kr.

FÖRSVARETS FÖRVALTNINGSDIREKTION

127:o) **Försvarets förvaltningsdirektion: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 131, s. 254 och 255), innebärande en anslagshöjning om 55 000 kr., varav ca 50 000 kr. för ersättningar till sakkunniga m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets förvaltningsdirektion, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	55 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	18 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	215 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	92 000
	<hr/>
	Summa kr. 380 000

b) till *Försvarets förvaltningsdirektion: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 380 000 kr.

128:o) **Försvarets förvaltningsdirektion: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 132, s. 255 och 256), innebärande en anslagshöjning av 2 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarets förvaltningsdirektion: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kr.

c) *Institutioner m. m.*

KRIGSARKIVET

129:o) **Krigsarkivet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 133, s. 256 och 257), innebärande en anslagshöjning av 27 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för krigsarkivet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	106 800
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	9 200
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	600
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	321 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	196 400

Summa kr. 634 000

b) till *Krigsarkivet: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 634 000 kr.

130:o) **Krigsarkivet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 134, s. 257 och 258), innebärande en anslagshöjning av 24 000 kr., hemställer utskottet, under erinran om att i anslaget inräknats ca 30 000 kr. för engångsutgifter,

att riksdagen må till *Krigsarkivet: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 78 000 kr.

131:o) **Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 135, s. 258), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Krigsarkivet: Samlingars konservering m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 kr.

132:o) **Krigsarkivet: Inredning av vissa arkivaliemagasin.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 136, s. 258 och 259), innebärande en medelsanvisning med allenast formellt belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Krigsarkivet: Inredning av vissa arkivaliemagasin* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

ARMÉMUSEUM

133:o) **Armémuseum: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 137, s. 259 och 260), innebärande en anslagshöjning av 15 000 kr., varvid medel bl. a. beräknats för en ny tjänst för kanslibitråde i Ae 7 samt — under en ny anslagspost, Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t — arvode till organisationsföredragande, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för armémuseum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	152 400
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	9 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	600
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	80 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	89 000

Summa kr. 331 000

b) till *Armémuseum: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 331 000 kr.

134:o) **Armémuseum: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 138, s. 260 och 261), innebärande en anslagshöjning av 4 000 kr., hemställer utskottet, under erinran om att i anslaget inräknats 8 000 kr. för engångsutgifter i samband med inflyttning i nya lokaler,

att riksdagen må till *Armémuseum: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 76 000 kr.

135:o) **Armémuseum: Samlingars konservering m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 139, s. 261), innebärande en anslagshöjning av 2 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Armémuseum: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kr.

MARINMUSEET OCH MODELLKAMMAREN I KARLSKRONA

136:o) **Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 140, s. 261 och 262) att dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65, dels till Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 64 000 kr.

Vidare har i en inom andra kammaren av herr *Nyberg* väckt motion (II: 5) hemställt,

a) att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionen, bil. 6, måtte besluta att inrätta en tjänst som konservator i Ae 13 vid marinmuseet i Karlskrona och i följd därav uppräknas anslaget Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Avlöningar för budgetåret 1964/65 till 83 000 kr.;

b) att riksdagen, i händelse att förslaget under a) icke vinner bifall, måtte besluta att vid marinmuseet i Karlskrona inrätta en tjänst som museitekniker i Ae 9 och att förenämnda anslag till följd härav uppräknas till 79 000 kr.

Beträffande de skäl motionären anfört till stöd för sina yrkanden torde få hänvisas till motionen.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 58 000 kr.

Försvarets civilförvaltning har föreslagit att anslaget höjes med 21 000 kr. För att tillgodose personalbehovet för konserveringsarbeten, vilka tagit en allt större omfattning genom en ständig utökning av materielbeståndet, bör enligt civilförvaltningen tillkomma en ny tjänst för museitekniker i Ae 9. Styrelsen för museet har föreslagit, att personalen vid museet utökas med en konservator i Ae 13, en förste vaktmästare i Ae 9 och en salsvakt.

Departementschefen har icke räknat med någon personalförändring vid museet.

Utskottet. Departementschefen har icke ansett sig böra för nästa budgetår föreslå några personalförändringar vid marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona. Utskottet finner icke tillräcklig anledning föreligga att frångå departementschefens ställningstagande härutinnan. Motionen II: 5 avstyrkes alltså.

Utskottet, som anser sig böra biträda den verkställda anslagsberäkningen, hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 5,

a) fastställa följande avlöningsstat för marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	78 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	26 000
	<hr/>
	Summa kr. 104 000

Särskilda uppbördsmedel

Inträdesavgifter m. m.	40 000
	<hr/>
	Nettoutgift kr. 64 000

b) till *Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 64 000 kr.

137:o) **Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 141, s. 262 och 263), innebärande en anslagshöjning av 12 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kr.

138:o) **Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Samlingars konservering m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 142, s. 263), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Samlingars konservering m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kr.

FÖRSVARETS FORSKNINGSANSTALT

139:o) **Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 143, s. 263—270) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen förordade ändringar i personalförteckningen för försvarets forskningsanstalt, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för försvarets forskningsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65, dels ock till Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 16 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 14 800 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

»De kostnadsramar för försvarets forskningsanstalts verksamhet, som enligt överbefälhavarens direktiv skall läggas till grund för anstaltens verksamhet, innebär att i jämförelse med tidigare föreliggande planer minskade ekonomiska resurser kommer att stå till anstaltens förfogande under de närmaste åren. De nya kostnadsramarna medför enligt anstalten, att den under ett flertal år pågående utbyggnaden av forskningsanstalten måste avbrytas. Forskningsanstaltens femårsplan måste därför omarbetas i stor omfattning, vilket av tidsbrist ännu ej medhunnits.

För egen del vill jag framhålla att det för vår militärtekniska utveckling och verksamheten i stort inom totalförsvaret är av stor betydelse att vi har goda resurser på skilda forskningsområden inom militärtekniken. Mot denna bakgrund har statsmakterna under det senaste decenniet år från år anslagit allt större anslag för försvarets forskningsanstalts verksamhet. Forskningsanstalten har på så sätt tillförts allt bättre resurser. Utbyggnaden bör fortsätta. Takten i utbyggnaden måste emellertid noga avvägas med hänsyn till våra totala resurser på olika områden. Medelsförbrukningen under forskningsanstaltens anslag har flera år varit låg med hänsyn till tillgängliga medel, vilket till en del orsakats av svårigheterna att erhålla kvalificerad personal. Mot denna bakgrund finner jag det naturligt att forskningsanstaltens utbyggnad bedrivs i ett något lugnare tempo. Jag förutsätter i enlighet härmed att verksamheten för de närmaste budgetåren inriktas i huvudsak efter den utvecklingstakt som överbefälhavaren angivit. Anpassning måste ske till nya forskningsplaner, uppgjorda på grundval härav. Med hänsyn till befintliga reservationer bör denna ändring vara möjlig utan att pågående och för den närmaste tiden planlagd verksamhet behöver rubbas i högre grad. Jag har vidare bedömt det lämpligt att för nästa budgetår för verksamheten under driftbudgeten räkna med något högre anslag än överbefälhavaren gjort. Motsvarande begränsning kan härvid göras på anslag för forskningsanstaltens verksamhet under kapitalbudgeten. Enligt mina förslag bör forskningsanstaltens anslag under driftbud-

geten uppgå till cirka 1 300 000 kr. mer än styrelsens äskanden, som uppgjorts på grundval av överbefälhavarens anvisningar.

Jag övergår så till forskningsanstaltens äskanden under förevarande anslag. Styrelsen har föreslagit inrättande av sammanlagt 15 helt nya tjänster. Mot bakgrunden av vad jag anfört i det föregående har jag emellertid icke ansett mig kunna biträda en personalökning av denna storlek. Jag föreslår i stället, att sju nya tjänster inrättas, nämligen tjänster för en forskningschef i Br 3, en överingenjör i Br 3, en laborator i Br 1 och fyra laboratoriechefer eller laboratorer i Br 1. Tjänsterna bör enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få användas för att tillgodose de mest angelägna av de av forskningsanstalten anmälda önskemålen.

Forskningsanstaltens förslag att under avlöningsanslaget inrätta extra ordinarie tjänster i utbyte mot motsvarande antal extra tjänster kan jag delvis biträda. Jag föreslår sålunda, att tjänster inrättas för sammanlagt tio förste forskningsingenjörer eller forskningsingenjörer, av vilka fem i högst Ae 27 och fem i högst Ae 25, samt för fem förste byråintendenter i Ae 23, två byråintendenter i Ae 21 och två förste byråsekreterare, av vilka en i Ae 23 och en i Ae 21.

Anslaget bör uppföras med (14 800 000 + 1 200 000 =) 16 000 000 kr.»

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att utbyggnadstakten beträffande försvarets forskningsanstalt måste noga avvägas med hänsyn till våra totala resurser på olika områden. Departementschefen har räknat med att forskningsanstaltens utbyggnad skall bedrivas i ett något lugnare tempo än tidigare förutsatts, innebärande bl. a. en anpassning av nuvarande forskningsplaner. Utskottet finner icke anledning till erinran häremot. Utskottet vill erinra om att nämnda anpassning av forskningsplanerna förutsatts kunna ske utan att pågående eller för den närmaste tiden planlagd verksamhet behöver rubbas i högre grad. Den av departementschefen förordade medelsramen för forskningsanstaltens verksamhet under nästa budgetår kan utskottet tillstyrka.

För nästa budgetår föreslagna personalförändringar, innebärande tillkomst av 7 nya tjänster — 2 i Br 3 och 5 i Br 1 — och extraordinariesättning av 19 extra tjänster, kan utskottet tillstyrka. Det synes lämpligen böra få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, vilken forskningsverksamhet de nya tjänsterna skola avses för.

Då utskottet icke finner anledning till erinran mot verkställd anslagsberäkning, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försvarets forskningsanstalt som föranledas av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964;

b) godkänna följande avlöningsstat för försvarets forskningsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 900 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	19 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	8 000 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	5 081 000
	Summa kr. 16 000 000

c) till *Försvarets forskningsanstalt*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 16 000 000 kr.

140:o) **Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 144, s. 271), innebärande en anslagshöjning av 210 000 kr. med hänsyn främst till att anstalten fått ett väsentligt tillskott av nya lokaler, hemställen utskottet,

att riksdagen må till *Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 365 000 kr.

141:o) **Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 145, s. 271—274) att dels till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 37 000 000 kr., dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar av materiel för försvarets forskningsanstalts verksamhet må utläggas inom en kostnadsram av 6 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 33 182 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

»Jag har i det föregående föreslagit att ett antal extra ordinarie tjänster inrättas under forskningsanstaltens avlöningsanslag i utbyte mot motsvarande extra tjänster på förevarande anslag. Av denna anledning minskar utgifterna under förevarande anslag med ca 675 000 kr.

Under hänvisning till vad jag anfört vid behandlingen av forskningsanstaltens avlöningsanslag i det föregående föreslår jag, att anslaget uppföres med 37 000 000 (+ 3 818 000) kr. Härvid bör det vara möjligt för forskningsanstalten att med utnyttjande av befintliga reservationer komplettera datamaskinanläggningen i den omfattning som överbefälhavaren och statskontoret tillstyrkt. Liksom för innevarande budgetår bör medgivan-

de inhämtas till att materielbeställningar för nästa budgetår utlägges till visst belopp utöver anvisade medel. Detta belopp bör bestämmas till 6 000 000 kr.»

Utskottet. Med erinran om vad utskottet anfört under punkten 139 i det föregående tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) till *Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 37 000 000 kr.;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar av materiel för försvarets forskningsanstalts verksamhet må utläggas inom en kostnadsram av 6 000 000 kr.

142:o) **Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 146, s. 274 och 275), innebärande en anslagsminskning av 400 000 kr. med hänsyn till förefintlig obunden reservationsbehållning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

FÖRSVARETS RADIOANSTALT

143:o) **Försvarets radioanstalt: Avlöningar.** **Försvarets radioanstalt: Omkostnader.** **Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 147, s. 275) att för budgetåret 1964/65 anvisa dels till Försvarets radioanstalt: Avlöningar ett förslagsanslag av 14 700 000 kr., dels till Försvarets radioanstalt: Omkostnader ett förslagsanslag av 3 350 000 kr., dels ock till Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel ett reservationsanslag av 3 750 000 kr.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag höjes anslagen till avlöningar och anskaffning och underhåll av materiel med 230 000 kr. respektive 925 000 kr. Vidare förordas att medel för övningar, vilka för innevarande budgetår anvisats under särskilt anslag, beräknas under omkostnadsanslaget. Det för övningar och omkostnader under anslaget Försvarets radioanstalt: Omkostnader beräknade medelsbeloppet överstiger de för sagda ändamål för in-

nevarande budgetår anvisade medlen med 291 000 kr. Motiven för Kungl. Maj:ts ställningstagande har redovisats i en särskild promemoria.

Utskottet, som tagit närmare del av motiven rörande här ifrågavarande medelsäskanden, har icke funnit något vara att erinra mot beräkningen av anslagen för försvarets radioanstalt eller mot i samband därmed framlagda förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för budgetåret 1964/65 anvisa

a) till *Försvarets radioanstalt: Avlöningar* ett förslagsanslag av 14 700 000 kr.;

b) till *Försvarets radioanstalt: Omkostnader* ett förslagsanslag av 3 350 000 kr.;

c) till *Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel* ett reservationsanslag av 3 750 000 kr.

MILITÄRPSYKOLOGISKA INSTITUTET

144:o) **Militärpsykologiska institutet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 148, s. 276—278), innebärande en anslagshöjning av 125 000 kr. — varav 32 000 kr. för attitydundersökningar, för vilka medel tidigare anvisats under särskilt anslag — hemställer utskottet, under erinran om att en tjänst för militärpsykolog i Ae 25 och en arvodesbefattning för pensionerad underofficer föreslagits tillkomma,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för militärpsykologiska institutet som föranledes av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964;

b) fastställa följande avlöningsstat för militärpsykologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	36 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	14 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	188 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	363 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	184 000
	<hr/>
	Summa kr. 785 000

c) till *Militärpsykologiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 785 000 kr.

145:o) **Militärpsykologiska institut: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 149, s. 278), innebärande en anslagshöjning av 5 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Militärpsykologiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

CENTRALA VÄRNPLIKTSBYRÅN

146:o) **Centrala värnpliktsbyrån: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 150, s. 278 och 279), innebärande en anslagshöjning av 95 000 kr., därvid bl. a. medel beräknats för en ny tjänst för kontors-skrivare i Ag 13, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för centrala värnpliktsbyrån, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	320 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	80 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	2 340
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	457 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	385 660

Summa kr. 1 245 000

b) till *Centrala värnpliktsbyrån: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 245 000 kr.

147:o) **Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 151, s. 279—281), innebärande en anslagshöjning av 60 000 kr., därvid 99 000 kr. beräknats för engångsanskaffning av vissa förvaringsskåp, hemställer utskottet, under erinran om vad utskottet anfört under punkt 56 i det föregående,

att riksdagen må till *Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 530 000 kr.

MILITÄRMUSIKEN

148:o) **Militärmusiken: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 152, s. 281 och 282), innebärande en anslagsökning av 200 000 kr. med hänsyn till det beräknade personalläget vid militärmusiken under nästa budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för militärmusiken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	7 950 000
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	17 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	900 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 833 000

Summa kr. 12 700 000

b) till *Militärmusiken: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 12 700 000 kr.

149:o) **Militärmusiken: Reseersättningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 153, s. 282 och 283), innebärande en anslagshöjning av 100 000 kr., varav 87 000 kr. för traktamenten m.m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Militärmusiken: Reseersättningar m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 640 000 kr.

150:o) **Militärmusiken: Materiel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 154, s. 283), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Militärmusiken: Materiel* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kr.

FÖRSVARETS PERSONALVÅRD

151:o) **Försvarets personalvård: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 155, s. 283—285) att dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för försvarets personalvård, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65, dels till Försvarets personalvård: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 705 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Fälldin* väckt motion (II:551), vari hemställts att riksdagen måtte medge en förstärkning av försvarets lokala personalvårdsorganisation, utöver den av Kungl. Maj:t föreslagna, med sex konsulentbefattningar i enlighet med vad i motionen anförts, samt att riksdagen måtte uppräknade det av Kungl. Maj:t föreslagna förslagsanslaget beträffande försvarets personalvårdsorganisation med 126 504 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 555 000 kr.

Departementschefen biträder chefens för försvarsstaben förslag att stabspastorn vid försvarsstabens personalvårdsbyrå skall bli heltidstjänstgörande. Han tillstyrker också, att för handläggning av bland annat anståndsärenden en arvodesbefattning i A:24 för pensionerad officer tillkommer vid personalvårdsbyrån.

Såvitt rör personalvårdens lokala organisation är departementschefen icke beredd föreslå andra förändringar än inrättande av två tjänster för konsulent i Ae 15, avsedda att placeras i Linköping och Visby. Vid bifall härtill bör för nästa budgetår medel under förevarande anslag beräknas för arvode åt 24 deltidanställda personalvårdsassistenter, innebärande en minskning med tre assistenter.

Utskottet. Departementschefen har föreslagit, att två nya konsulenttjänster tillkomma för personalvårdens lokala organisation. Försvarsstabschefen har föreslagit inrättande av fyra konsulenttjänster, medan det motionsvis yrkats att åtta dylika tjänster skola tillkomma.

En ytterligare utbyggnad av den lokala personalvårdsorganisationen synes berättigad. Utbyggnaden bör emellertid, i vart fall innan närmare erfarenheter vunnits beträffande värnpliktiga personalvårdsassistenters utnyttjande i den lokala fredsorganisationen, ske med en viss försiktighet. Med hänsyn härtill anser sig utskottet icke böra gå utöver departementschefens förslag att för nästa budgetår inrätta två nya konsulenttjänster i Ae 15. Härav följer att utskottet avstyrker motionen II:551.

Vad departementschefen i övrigt föreslagit under förevarande punkt, innebärande bl. a. att stabspastorn vid försvarsstabens personalvårdsbyrå skall bli heltidstjänstgörande, finner sig utskottet böra biträda.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II:551,

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets personalvård, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	62 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	52 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	153 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	957 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	481 000

Summa kr. 1 705 000

b) till *Försvarets personalvård*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 705 000 kr.

152:o) **Försvarets personalvård: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 156, s. 285 och 286), innebärande anslagshöjning av 20 000 kr. med hänsyn bl.a. till att utbildningen av värnpliktiga assistenter kommer att omfatta ökat antal elever, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarets personalvård: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kr.

d) *Utbildningsanstalter m. m.*

FÖRSVARSHÖGSKOLAN

153:o) **Försvvarshögskolan: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 157, s. 286—288), innebärande en anslagshöjning av 6 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för försvvarshögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	160 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	16 400
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	110 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	22 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	91 600

Summa kr. 400 000

b) till *Försvvarshögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kr.

154:o) **Försvarshögskolan: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 158, s. 288), innebärande en anslagshöjning av 62 000 kr. med hänsyn till att antalet elever ökat och att skolan flyttat till nya lokaler, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarshögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 132 000 kr.

MILITÄRHÖGSKOLAN

155:o) **Militärhögskolan: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 159, s. 289—293) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen förordade ändringar i personalförteckningen för militärhögskolan, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för militärhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65, dels ock till Militärhögskolan: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 3 490 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 2 985 000 kr.

Enligt beslut av 1960 års riksdag efter förslag i proposition 1960: 109 skall en obligatorisk, allmän kurs med en längd av cirka åtta månader tillkomma vid militärhögskolans armélinje från och med hösten 1964. Tillkomsten av denna kurs nödvändiggör en viss personalförstärkning vid högskolan under budgetåret 1964/65. Vad först angår frågan hur den nya kursen organisatoriskt skall inordnas i militärhögskolan förordar departementschefen i likhet med statskontoret, att den allmänna kursen och de högre kurserna inom armélinjen samordnas under en linjeförordad enligt den princip som nu gäller för marin- och flyglinjerna. Departementschefen påpekar att full valfrihet vid besättandet av beställningen för skolchef säkerställs endast vid en dylik organisation. Armélinjens chef bör därvid med hänsyn till verksamhetens omfattning och elevantalets storlek biträdas av en biträdande linjeförordad i Ar 27 till vilken bör utgå ett utbildningsarvode av 2 760 kr. För armélinjens allmänna kurs bör vidare beställningar inrättas för en regementsofficer i Ar 27/25, avsedd för förste lärare i taktik och stabstjänst, samt för nio regementsofficerare, kaptener eller ryttmästare i Ar 25/21, av vilka tre för undervisning i taktik och stabstjänst och de övriga sex för undervisning i respektive teknik, fältarbetsstjänst, sambandsstjänst, underhållstjänst, luftvärnstjänst och trupputbildning. Departementschefen utgår härvid liksom statskontoret från att speciell kursadjutant inte skall finnas med hänsyn till att en för högskolan gemensam skoladjutant redan ingår i organisationen. För de sålunda föreslagna lärarbeställningarna bör beräknas 10 utbildningsarvodena. Departementschefen tillstyrker förslaget om inrättande av en underbefälsbeställning för uppbördsmanagöromål. Militärhögskolans skriv-

central bör förstärkas med ett kanslibitråde i Ae 7 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål. Slutligen bör medel beräknas för arvoden till deltids-tjänstgörande lärare m.fl. samt för förbandsövningstillägg m.m. Flertalet beställningar och tjänster bör tillkomma från och med den 1 oktober 1964.

Departementschefen räknar med att stabs- och förvaltningsavdelningarna tillföres en vaktmästartjänst.

Departementschefen räknar med att 4 000 kr. anvisas för utskrift av elev-arbeten och 36 000 kr. för ersättning åt frivillig personal som tjänstgör såsom bilförare vid fältövningar m.m.

Utskottet. I enlighet med 1960 års riksdagsbeslut skall en obligatorisk, allmän kurs tillkomma vid militärhögskolans armélinje från och med hösten 1964. Utskottet finner det lämpligt, att den allmänna kursen och de högre kurserna inom armélinjen samordnas under en linjechef, vilken med hänsyn till verksamhetens omfattning bör biträdas av en regementsofficer i Ar 27, biträdande linjechef.

Av departementschefen föreslagna personalförändringar, vilka så gott som helt sammanhånga med tillkomsten av en allmän kurs på armélinjen, finner sig utskottet kunna biträda. Förslagen innebära en utökning av antalet beställningar och tjänster vid militärhögskolan med 15, varav 11 för officerare, d.v.s. en biträdande linjechef och 10 lärare.

Då utskottet jämväl i övrigt kan godtaga vad departementschefen föreslagit och anfört under denna punkt, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för militärhögskolan som föranledas av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964;

b) fastställa följande avlöningsstat för militärhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 747 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	71 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	347 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinare personal	350 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	975 000

Summa kr. 3 490 000

c) till *Militärhögskolan*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 3 490 000 kr.

156:o) **Militärhögskolan: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 160, s. 293 och 294), innebärande en anslagshöjning av 130 000 kr., varvid beaktats ett ökat medelsbehov för expenser till följd av tillkomsten av armélinjens allmänna kurs, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Militärhögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 480 000 kr.

157:o) **Militärhögskolan: Övningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 161, s. 294), innebärande en anslagshöjning av 400 000 kr., varav ca 260 000 kr. för armélinjens allmänna kurs, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Militärhögskolan: Övningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kr.

158:o) **Militärhögskolan: Militärhistorisk forskning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 162, s. 294), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Militärhögskolan: Militärhistorisk forskning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

159:o) **Militärhögskolan: Inventarier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 163, s. 295), innebärande medelsanvisning under särskilt anslag för anskaffning av inventarier m.m. i samband med **tillkomsten** av armélinjens allmänna kurs, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Militärhögskolan: Inventarier m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kr.

FÖRSVARETS LÄROVERK

160:o) **Försvarets läroverk: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 164, s. 295—297), innebärande en anslagshöjning av 40 000 kr., varav 32 000 kr. för timlärararvoden m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets läroverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	732 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	9 020
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	638 000

4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	370 980
	Summa kr. 1 750 000

b) till *Försvarets läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 750 000 kr.

161:o) **Försvarets läroverk: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 165, s. 297 och 298) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 100 000 kr.

Elevantalet vid försvarets läroverk nedgick under budgetåren 1949/58 för att sedan åter stiga från 405 budgetåret 1957/58 till nära 600 under föregående budgetår. Antalet antas stiga ytterligare under nästkommande budgetår. Omkostnadsanslaget har under motsvarande period förblivit i stort sett oförändrat med viss kompensation för pris- och lönestegringar. Departementschefen anser i likhet med civilförvaltningen det vara motiverat att anslaget räknas upp för att möjliggöra en viss standardhöjning vad beträffar läroboksbestånd, undervisningsmateriel, inventarier m.m. Viss uppräknning bör även ske för att kompensera pris- och lönehöjningar. Departementschefen föreslår, att anslaget höjes med tillhoppa 50 000 kr.

Utskottet. Med hänsyn till vad departementschefen anfört anser sig utskottet böra tillstyrka den relativt sett kraftiga anslagshöjning som föreslagits.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Försvarets läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

FÖRSVARETS BREVSKOLA

162:o) **Försvarets brevskola: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 166, s. 298—300), innebärande en anslagsminskning med 21 000 kr., varvid bl.a. beaktats att behovet av undervisning för vissa arméofficerare nedgår då armélinjens allmänna kurs tillkommer vid militärhögskolan, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets brevskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	60 000
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	100

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	18 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	97 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	69 900
	Summa kr. 245 000

b) till *Försvarets brevskola*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 245 000 kr.

163:o) **Försvarets brevskola: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 167, s. 300), innebärande en anslagsminskning av 5 000 kr., vilken sammanhänger med under föregående punkt angiven nedgång i verksamheten, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarets brevskola: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 55 000 kr.

164:o) **Vidareutbildning av viss civil personal.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 168, s. 301), innebärande en anslagshöjning av 37 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vidareutbildning av viss civil personal* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

165:o) **Kurser i arbetarskydd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 169, s. 301 och 302) att till ifrågakommande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kr.

Genom beslut den 20 november 1959 medgav Kungl. Maj:t, att försvarets centrala arbetarskyddsnämnd i samråd med arbetarskyddsstyrelsen, vederbörliga centrala förvaltningsmyndigheter och försvarets fabriksstyrelse finge anordna kurser i arbetarskyddsfrågor för en sammanlagd kostnad av högst 100 000 kr. De av kurserna föranledda kostnaderna skulle — fördelade på vederbörande centrala förvaltningsmyndigheter och försvarets fabriksverk efter antalet deltagare från respektive förvaltningsområden — slutligt bestridas från de anslag som upptogs i en i beslutet intagen förteckning. Kungl. Maj:t föreskrev vidare att arbetarskyddsnämnden sedermera skulle inkomma med rapport angående kurserna med angivande av vissa erfarenheter m. m. samt med kostnadsredogörelse.

I skrivelse den 17 september 1963 har försvarets centrala arbetarskyddsnämnd avlämnat rapport rörande de av nämnden anordnade kurserna samt hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva nämnden att intill en kostnad av högst 455 000 kr. anordna konferenser och kurser i arbetarskydds-

frågor för i arbetarskyddsverksamhet inom försvaret sysselsatt personal. Såsom förslag till medelsanvisning har nämnden hemställt, att för innevarande budgetår 20 000 kr. ställes till förfogande att i likhet med vad som hittills tillämpats slutligt bestridas från de centrala myndigheternas underhållsanslag m. m. samt att för budgetåren 1964/71 anvisas ett särskilt reservationsanslag, beräknat till cirka 62 000 kr. för budgetår.

Departementschefen finner den av försvarets centrala arbetarskyddsnämnd föreslagna fortsatta kursverksamheten i arbetarskydd vara värdefull och tillstyrker därför att medel för ändamålet anvisas under ett särskilt reservationsanslag. Departementschefen godtager nämndens kostnadsberäkningar.

Utskottet tillstyrker att ifrågavarande kursverksamhet i arbetarskydd fortsättes. Det synes lämpligt att medel härför anvisas under ett särskilt reservationsanslag, vilket för nästa budgetår bör såsom föreslagits uppföras med 65 000 kr.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Kurser i arbetarskydd* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kr.

166:o) **Bidrag till social verksamhet m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 170, s. 302 och 303) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kr.

Från anslaget, vilket för innevarande budgetår är uppfört med 100 000 kr., bestrides kostnader för utbetalning av gratifikationer och för bedrivande av social verksamhet vid institutioner där avlöningskostnaderna icke belastar diversemedelstitel, beträffande social verksamhet såvitt fråga är om civil personal.

Departementschefen föreslår att kostnader för utbetalning av gratifikationer vid institutioner, där avlöningskostnaderna icke belastar diversemedelstitel, från och med nästa budgetår skall bestridas från ett nytt förslagsanslag, benämnt Förslagsverksamhet. Grunderna för detta anslags utnyttjande bör få närmare regleras av Kungl. Maj:t. Detta anslag bör uppföras med 75 000 kr. Kostnader för bedrivande av social verksamhet såvitt fråga är om civil personal vid nyssnämnda institutioner anses liksom hittills böra bestridas från förevarande anslag, vilket bör upptagas med 75 000 kr.

Utskottet finner icke någon anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och hemställer därför,

att riksdagen må till *Bidrag till social verksamhet m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kr.

167:o) **Förslagsverksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 171, s. 303) hemställer utskottet, under erinran om vad utskottet anfört under närmast föregående punkt,

att riksdagen må till *Förslagsverksamhet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kr.

e) Materielanskaffning m. m.

168:o) **Vissa signalförbindelser m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 172, s. 303—305) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar av signalmateriel m.m. inom en kostnadsram av 13 000 000 kr., dels till Vissa signalförbindelser m.m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.

Från och med budgetåret 1955/56 tillämpas beträffande förevarande anslag samma system med beställningsbemyndiganden som användes beträffande försvarsgrenarnas anslag till anskaffning av tygmateriel (motsvarande). De av riksdagen för budgetåren 1955/63 medgivna bemyndigandena uppgår till sammanlagt 73 675 000 kr., häri icke inräknade medel som överförts från anslag under tolfte huvudtiteln. Vidare har riksdagen för budgetåren 1952/55 medgivit, att, utöver anvisade anslag, beställningar får utläggas till en kostnad av sammanlagt 13 000 000 kr. För att bestrida kostnader för ifrågavarande beställningar har till och med budgetåret 1962/63 anvisats tillhoppa 69 925 000 kr., häri inräknade de belopp om sammanlagt 1 925 000 kr. som under budgetåren 1959/63 överförts från anslaget Reglering av prisstegringar. Den 30 juni 1963 var alltså beställningsbemyndiganden till ett belopp av $(73\,675\,000 + 13\,000\,000 - 69\,925\,000 =)$ 16 750 000 kr. icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har beställningsbemyndigande till ett belopp av 12 000 000 kr. lämnats, medan 11 300 000 kr. anvisats i betalningsmedel. Den 30 juni 1964 kommer alltså enligt hittills meddelade beslut bemyndiganden till ett värde av $(16\,750\,000 + 12\,000\,000 - 11\,300\,000 =)$ 17 450 000 kr. att sakna täckning av betalningsmedel.

Departementschefen har anfört följande.

»Från förevarande anslag har tidigare bestritts avlöningskostnader för viss personal vid försvarsstabens signaltjänstavdelning. Vid anmälan av försvarsstabens avlöningsanslag i det föregående har jag föreslagit, att dessa kostnader från och med nästa budgetår bestrides från avlöningsanslag. Medelsbehovet under förevarande anslag minskar härigenom med omkring 570 000 kr.

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 11 000 000 kr., innebärande en minskning med 300 000 kr. Kostnadsramen för beställ-

ningsbemyndigandet bör enligt min mening bestämmas till 13 000 000 kr. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i vanlig ordning bestämma anskaffningsverksamhetens inriktning.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit kommer den 30 juni 1965 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (17 450 000 + 13 000 000 — 11 000 000 =) 19 450 000 kr. att sakna täckning av betalningsmedel.»

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, vilket i förhållande till det nu löpande budgetåret innebär ökad kostnadsram för utläggande av beställningar med 1 000 000 kr. och minskat anslagsbelopp med 300 000 kr. Mot vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit finner utskottet, som i det föregående tillstyrkt att avlöningskostnaderna för den av departementschefen berörda personalen skola från och med nästa budgetår bestridas från avlöningsanslag, icke något vara att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar av signalmateriel m.m. inom en kostnadsram av 13 000 000 kr.;

b) till *Vissa signalförbindelser m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.

169:o) **Anskaffning av fortifikatorisk materiel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 173, s. 305), innebärande en anslagshöjning av 600 000 kr., hemställer utskottet, under erinran om att 1 100 000 kr. beräknats för anskaffning av för beredskapsändamål avsedda gjutformar och taggtrådsmaskiner,

att riksdagen må till *Anskaffning av fortifikatorisk materiel* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 600 000 kr.

170:o) **Anskaffning av krigskartor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 174, s. 306), innebärande en anslagshöjning av 200 000 kr., varav 100 000 kr. med hänsyn till tidigare omfördämd överföring av vissa kostnader från nionde till fjärde huvudtiteln (jfr punkterna 1 och 23), hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anskaffning av krigskartor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kr.

171:o) **Årskostnader för industriell krigsberedskap.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 175, s. 306—312) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder som föranledes av vad departementschefen före-

slagit beträffande redovisning av de s.k. skuggfabrikerna, dels till Årskostnader för industriell krigsberedskap för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 700 000 kr. Departementschefen har anfört följande.

»Riksdagen begärde år 1959 (SU 87, rskr. 235), att det framtida behovet av beredskapsmaskiner skulle utredas och att en plan skulle utarbetas för dessa maskiners användning, underhåll och förnyelse. Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t åt armétygförvaltningen att i samråd med chefen för försvarsstaben verkställa den av riksdagen åsyftade utredningen. Med skrivelse den 4 december 1962 har armétygförvaltningen överlämnat resultatet av den anbefallda utredningen.

I det föregående har jag kortfattat redogjort för innehållet i armétygförvaltningens skrivelse.

Huvudpunkterna i armétygförvaltningens skrivelse vill jag sammanfatta sålunda.

Framtida investeringar i beredskapsmaskiner för tillverkning av ammunition bör väsentligen inriktas på att upprätthålla och komplettera befintlig produktionskapacitet. I fråga om andra materielslag än ammunition bör investeringar även avse kapacitetsuppbyggande åtgärder. Armétygförvaltningen redovisar en inom försvarsstaben upprättad långsiktplan för investeringar i anläggningar, maskiner och verktyg. Planen upptar åtgärder inom en årlig kostnadsram av cirka 5 miljoner kronor. Planen är att betrakta som en principplan och avses justeras årligen efter hand som behovet av investeringar kan bedömas med större säkerhet. Armétygförvaltningen anför, att med den angivna kostnadsramen kan betydelsefulla åtgärder genomföras på flera från krigsproduktionssynpunkt angelägna områden.

När det gäller maskinparkens utnyttjande i fred har armétygförvaltningen icke funnit anledning föreslå ändring av nu tillämpade principer för maskinernas disposition. Såvitt avser underhåll och förnyelse av beredskapsmaskinerna anföres att behovet av underhållsåtgärder är särskilt framträdande beträffande äldre maskiner för tillverkning av artilleriammunition m. m. Ämbetsverket föreslår, att särskilda medel anvisas med 300 000 kr. för år tills vidare under fem år för renovering av ifrågavarande maskiner. Även i fråga om underhåll av produktionsutrustningar för kruttillverkning beräknas ökade årliga kostnader.

För egen del kan jag i huvudsak ansluta mig till vad armétygförvaltningen föreslagit beträffande framtida investeringar i beredskapsmaskiner, anläggningar och produktionsverktyg. Jag anser det vara ändamålsenligt, att aktuella åtgärder sammanställs i en långsiktplan inom en fixerad årlig kostnad. Härigenom blir det enligt min mening möjligt att bedriva verksamheten på ett effektivt sätt.

Vissa av de i planen upptagna objekten bör dock enligt min mening ej hänföras till anslaget Engångskostnader för industriell krigsberedskap. Jag anser sålunda att för fortifikationsförvaltningen angiven anskaffning av formutrustningar och taggtrådsmaskiner bör ske med medel, som anvisas under anslaget Anskaffning av fortifikatorisk materiel. Vidare bör enligt min mening kostnader för att ställa i ordning lokaler för underhåll av flygmateriel beräknas under flygvapnets underhållsanslag. När det slutligen gäller för försvarets sjukvårdsstyrelse föreslagen anskaffning av apparatur m. m. för läkemedelsframställning under beredskap och krig har jag under hand inhämtat, att en utredning kommer att påbörjas under ledning av medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd för att överse planläggningen inom detta område. I avvaktan på resultatet av denna utredning bör medel tills vidare icke beräknas för detta objekt. I övrigt räknar jag med att armétygförvaltningen i samband med ämbetsverkets anslagsäskanden framlägger förslag till investeringar bland återstående objekt i planen och inom ramen för ett belopp som får bestämmas med hänsyn till objektens storlek och prioritet.

De s.k. skuggfabrikerna redovisas för närvarande å försvarets fabriksfond (jfr prop. 1944: 75, s. 17—19). — Det synes lämpligt att på nytt pröva hur denna redovisning bör ordnas. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att efter den ytterligare utredning som må finnas erforderlig närmare reglera denna fråga.

Mot armétygförvaltningens förslag beträffande beredskapsmaskinernas disposition i fredstid samt underhåll och förnyelse av dessa har jag inte någon erinran.

Jag har inte någon erinran mot ämbetsverkets beräkningar rörande medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår. Jag föreslår därför, att anslaget i enlighet med förslaget uppföres med 800 000 (+ 100 000) kr.»

Utskottet. I utskottets av riksdagen godkända utlåtande 1959: 87 begärdes att det framtida behovet av beredskapsmaskiner skulle utredas samt att en plan för dessa maskiners användning, underhåll och förnyelse skulle utarbetas. I utlåtandet underströk utskottet bl.a. att det vore av största betydelse att ifrågavarande maskiner, vilka skola utgöra en viktig produktionsreserv i händelse av skärpt läge, förnyades och underhöllos på ett sådant sätt, att deras beredskapsvärde kunde bibehållas.

I propositionen redovisas nu av arméförvaltningen verkställd utredning rörande det framtida behovet av beredskapsmaskiner m.m. Departementschefen har i huvudsak biträtt den långsiktsplan beträffande framtida investeringar i beredskapsmaskiner, anläggningar och produktionsverktyg, som armétygförvaltningen redovisat. Planen har förutsatts skola betraktas

som en principplan, vilken skall justeras efter hand som investeringsbehovet kan bedömas med större säkerhet.

Förenämnda plan med de jämkningar departementschefen förordad synes enligt utskottet väl lämpad att ligga till grund för framtida investeringar i beredskapsmaskiner m.m. Härigenom torde ifrågavarande verksamhet kunna bedrivas på ett effektivt sätt och möjligheter uppstå att upprätthålla och komplettera befintlig produktionskapacitet.

Vad departementschefen i övrigt föreslagit och anfört under förevarande punkt föranleder ingen erinran från utskottets sida. Härav följer bl.a. att utskottet tillstyrker, att anslaget till årskostnader för industriell krigsberedskap uppräknas med 100 000 kr. för att bl.a. täcka ökade kostnader för underhåll av produktionsutrustningar och möjliggöra en ur arbetsmarknadsmässiga och ekonomiska synpunkter förbättrad planläggning av renoveringsarbetena.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder som föranledas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964 föreslagit beträffande redovisning av de s.k. skuggfabrikerna;

b) till *Årskostnader för industriell krigsberedskap* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kr.

172:o) **Engångskostnader för industriell krigsberedskap.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 176, s. 312 och 313) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 300 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 5 000 000 kr.

Det av armétygförvaltningen för budgetåret 1964/65 beräknade beloppet, 5 000 000 kr., som enligt prisläget i maj 1963 bör uppräknas med 55 000 kr. till 5 055 000 kr., grundar sig på den under föregående punkt redovisade långsiktplanen för verksamheten under ifrågavarande anslag. Medelsberäkningen har gjorts av ämbetsverket i samråd med övriga berörda försvarsförvaltningar. Det äskade beloppet är avsett att med hänsyn till respektive myndigheters behov användas för anskaffningar av krigsproduktionsutrustning enligt följande fördelning.

Ändamål	Förslag 1964/65
Armétygförvaltningen	
Anskaffning av maskiner för tillverkning av granatkastar- och artilleriammunition	1 800 000
Anskaffning av maskiner för tillverkning av annan ammunition.....	1 220 000

Ändamål	Förslag 1964/65
Anskaffning av verktygsutrustning och mätdon för ammunitionstillverkning	300 000
Försvarets intendenturverk	
Anskaffning av verktyg för tillverkning av intendenturmateriel.....	270 000
Fortifikationsförvaltningen	
Anskaffning av gjutformar och maskiner för taggtrådstillverkning.....	515 000
Försvarets sjukvårdsstyrelse	
Anskaffning av maskiner m. m. för läkemedelsframställning	250 000
Marinförvaltningen	
Anskaffning av verktyg för tillverkning av viss minmateriel	100 000
Flygförvaltningen	
Installation av viss maskinutrustning m. m. i lokaler för underhåll av flygmateriel	600 000
	5 055 000

Departementschefen har i det föregående föreslagit att 1 100 000 kr. beräknas för anskaffning av gjutformar och maskiner för taggtrådstillverkning under anslaget Anskaffning av fortifikatorisk materiel. Han har därvid räknat med att för innevarande budgetår avsett belopp, 580 000 kr., för samma ändamål under förevarande anslag skall avses för annan inom ramen för förenämnd långsiktplan avsedd anskaffning. Med anledning härav kan äskandet minskas med cirka 1 100 000 kr. Såvitt avser för sjukvårdsstyrelsen och flygförvaltningen upptagna objekt anser departementschefen sig icke kunna tillstyrka, att medel beräknas under förevarande anslag (jfr föregående punkt). Med hänsyn till vad sålunda anförts föreslår departementschefen att anslaget uppföres med 3 300 000 (— 1 700 000) kr.

Utskottet har under punkten 169 tillstyrkt, att 1 100 000 kr. anvisas under anslaget Anskaffning av fortifikatorisk materiel för anskaffning av gjutformar och maskiner för taggtrådstillverkning. Med hänsyn härtill och under erinran om vad utskottet anfört under föregående punkt tillstyrker utskottet, att 3 300 000 kr. för nästa budgetår anvisas för anskaffningar av krigsproduktionsutrustning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Engångskostnader för industriell krigsberedskap* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 300 000 kr.

173:o) **Byggnads- och reparationsberedskapen: Övningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 177, s. 313 och 314), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnads- och reparationsberedskapen: Övningar m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

174:o) **Byggnads- och reparationsberedskapen: Materiel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 178, s. 314 och 315), innebärande en anslagshöjning av 200 000 kr., hemställer utskottet, under erinran om att riksdagen föregående år för anskaffning av ifrågavarande materiel medgav ett beställningsbemyndigande utöver anslaget om 7 800 000 kr.,

att riksdagen må till *Byggnads- och reparationsberedskapen: Materiel* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.

f) *Värnpliktskostnader m. m.*

175:o) **Inskrivningskostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 179, s. 315), innebärande en anslagshöjning med 400 000 kr. på grund av anslagsbelastningen och prisstegringar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inskrivningskostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 100 000 kr.

176:o) **Vissa specialundersökningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 180, s. 315 och 316), innebärande en anslagsminskning av 10 000 kr. med hänsyn till anslagsbelastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa specialundersökningar m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kr.

177:o) **Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 181, s. 316), innebärande en anslagsökning av 1 800 000 kr. med hänsyn till traktamentshöjningar och till att värnpliktiga från Stockholm i större utsträckning än tidigare beräknas tjänstgöra i övre Norrland och på Gotland, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Reseersättningar till värnpliktiga m.fl.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 15 700 000 kr.

178:o) **Soldathemsverksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 182, s. 316 och 317), innebärande en anslagshöjning av 10 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Soldathemsverksamhet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

179:o) **Fritidsverksamhet m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 183, s. 317 och 318) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

För här ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats 563 000 kr. under anslaget Fritidsundervisning m.m.

Försvarets civilförvaltning har med anledning av förslag av chefen för försvarsstaben hemställt att medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål höjes med 335 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

»Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t för tillämpning från och med den 1 juli 1963 meddelat ändrade bestämmelser angående fritidsundervisning samt viss föreläsnings- och biblioteksverksamhet inom krigsmakten, innebärande bland annat ändring i bidragsbestämmelserna. Härigenom har skapats möjligheter till ett rationellare utnyttjande av tillgängliga medel för verksamheten. Jag vill också erinra om att i gällande stat för ifrågavarande anslag upptagits, förutom anslagsmedel, 301 000 kr. av läger- och manskapskassemedel. En icke obetydlig förbättring av resurserna för förevarande verksamhet har sålunda redan kommit till stånd. Jag kan därför icke biträda myndigheternas förslag till anslagsuppräknings för nästa budgetår. För egen del föreslår jag, att anslaget, som hädanefter bör benämnas Fritidsverksamhet m. m., uppföres med 700 000 kr., vilket innebär en höjning med 137 000 kr. Jag har därvid särskilt beaktat behovet att ge biblioteksverksamheten ökat stöd. Däremot har jag icke räknat med ytterligare medel för inredning av fritidslokaler m. m. Det ökade medelsbehovet för ändamålet bör i första hand tillgodoses genom anlitande av lägerkassemedel. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om dispositionen av ifrågavarande anslagsmedel.»

Utskottet. Under erinran om vad departementschefen anfört om den förbättring av resurserna för här ifrågavarande verksamhet, som kunnat åstadkommas innevarande budgetår, anser utskottet sig böra tillstyrka att anslaget, som bör benämnas Fritidsverksamhet m.m., uppföres med 700 000 kr., innebärande en uppräknings av 137 000 kr. mot den av myndigheterna föreslagna höjningen med 335 000 kr. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om dispositionen av anslaget för nästa budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Fritidsverksamhet m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

g) Fastighetskostnader

180:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 184, s. 318 och 319) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 17 000 kr.

181:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Beskickningsfastigheternas delfond.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 185, s. 319) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Beskickningsfastigheternas delfond* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 kr.

182:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 186, s. 319) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 382 000 kr.

183:o) **Borttagande av pansarhinder m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 189, s. 320), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Borttagande av pansarhinder m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

h) Bidrag till frivilliga organisationer m. m.

184:o) **Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 190, s. 321 och 322), innebärande en anslagshöjning av 600 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 4 800 000 kr.

185:o) **Lottaorganisationen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 191, s. 322), innebärande en anslagshöjning av 300 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lottaorganisationen* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kr.

186:o) **Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 192, s. 323), innebärande en anslagshöjning av 120 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 280 000 kr.

187:o) **Frivilliga djursjukvården i krig.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 193, s. 323 och 324) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kr.

Vidare har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmberg* (I: 461) och den **andra inom andra kammaren** av fröken *Wetterström* (II: 563), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att till Frivilliga djursjukvården i krig för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 53 000 kr.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande hänvisas till motionen I: 461.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 20 000 kr.

Centralstyrelsen för Svenska blå stjärnan hemställer, att anslaget höjes med 62 000 kr., varav 11 500 kr. för administration, 45 300 kr. för utbildningskostnader och 5 200 kr. för förnödenheter m.m.

Överbefälhavaren framhåller, att erforderlig utbildning ej kunnat genomföras och att dagarvode ej kunnat utbetalas till kursdeltagare på grund av brist på medel. Överbefälhavaren föreslår därför, att anslaget höjes med 33 000 kr., varav 4 500 kr. för administration, 27 300 kr. för utbildning och 1 200 kr. för förnödenheter m. m.

Försvarets civilförvaltning biträder överbefälhavarens förslag.

För egen del föreslår departementschefen, att anslaget höjes med 5 000 kr. för ökad utbildningsverksamhet, varav 2 200 kr. för förnödenheter m.m. Anslaget bör alltså uppföras med (20 000 + 5 000 =) 25 000 kr.

Utskottet. Riksdagen har vid skilda tillfällen understrukit vikten av den frivilliga försvarsverksamheten. Sålunda framhöll utskottet i sitt av 1963 års riksdag godkända utlåtande nr 113 bl.a. att de frivilliga försvarsorganisationerna ge ett tillskott till vår försvarskraft, som är stort i förhållande till kostnaderna. Vad sålunda anförts bör enligt utskottet beaktas vid beräkningen av anslagen under fjärde huvudtiteln.

Svenska blå stjärnan utbildar i likhet med de organisationer, för vilka bidrag anvisas under anslagen Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m.m., Lottaorganisationen och Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, personal för befattningar i krigsorganisationen. Bidragen till nämnda organisationer ha för nästa budgetår föreslagits skola uppräknas med tillhoppa 1 025 000

kr., vilket innebär en höjning av nu utgående bidrag med närmare 18 %. Den relativt sett betydande uppräknings av ifrågavarande bidragsanslag, som sålunda föreslagits, finner utskottet få anses godtagbar. Utskottet kan således icke tillstyrka någon ytterligare uppräknings av ifrågavarande anslag för nästa budgetår. Då utskottet icke finner anledning att förorda någon ändring beträffande fördelningen av anslagsuppräknings för bidrag till nu berörda organisationer, avstyrkas alltså motionerna I: 461 och II: 563. Utskottet förutsätter emellertid, att, därest Blå stjärnan icke har möjlighet att med en medelsanvisning av nu föreslagen storlek kunna utbilda den personal, som behövs i arméns krigsorganisation, Kungl. Maj:t för nästa års riksdag framlägger förslag om erforderlig anslagshöjning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 461 och II: 563, till *Frivilliga djursjukvården i krig* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kr.

188:o) **Frivilliga skytteväsendet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 194, s. 324 och 325) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 200 000 kr.

Vidare har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Harald Pettersson* och *Thorsten Larsson* (I: 395) och den andra inom andra kammaren av herrar *Larsson* i Borrbj och *Fälldin* (II: 474), i vilka hemställts att riksdagen vid sin behandling av Frivilliga skytteväsendet under fjärde huvudtiteln måtte anvisa ett reservationsanslag av 2 332 000 kr.

Beträffande de skäl motionärerna anført till stöd för sitt yrkande hänvisas till motionen I: 395.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 2 100 000 kr.

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget disponeras 2 035 000 kr. för den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen, varav 472 000 kr. för underhåll av skjutbanor. För Svenska pistolskytteförbundet och Svenska sportskytteförbundet disponeras 55 000 kr. respektive 10 000 kr.

Skytteförbundens överstyrelse hemställer, att statsbidraget för nästa budgetår ökas med 232 000 kr. Av den föreslagna höjningen belöper 40 000 kr. på överstyrelsen (administrationskostnader och kostnader för verksamheten), 10 000 kr. på skytteförbunden, 117 000 kr. på ökat bidrag till skytteföreningarna samt 65 000 kr. på underhåll av skjutbanor. Enligt överstyrelsen erfordras den begärda höjningen för skjutbanors underhåll

på grund av ökade byggnadskostnader och på grund av att skjutbanorna är små och otidsenliga samt ofullständiga med hänsyn till nutida utbildningskrav. Svenska pistolskytteförbundet hemställer om höjning av bidraget med 73 000 kr. och Svenska sportskytteförbundet med 18 000 kr.

Överbefälhavaren framhåller, att kostnaderna för ammunition och underhåll av skjutbanor under de senaste åren stigit avsevärt. Detta har framför allt begränsat skjutningen med kulsprutepistol och övriga för krigsmakten särskilt värdefulla vapen. Överbefälhavaren anser det dock icke möjligt att — förutom för prisstegringar — tillstyrka en höjning av anslaget till den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen för annat ändamål än underhåll av skjutbanor. Överbefälhavaren framhåller vidare att Svenska sportskytteförbundets verksamhet under senare år nått allt större bredd inom landet. Anslaget till förbundet har dock varit oförändrat sedan år 1943. Överbefälhavaren tillstyrker en uppräknig av anslaget med sammanlagt 114 000 kr., varav 46 800 kr. för höjda ammunitions-kostnader, 18 000 kr. för höjda löner och arvoden, 5 200 kr. för höjda traktamenten, 38 000 kr. för underhåll av skjutbanor och 6 000 kr. till Svenska sportskytteförbundets verksamhet.

Försvarets civilförvaltning föreslår en anslagshöjning av 114 000 kr.

För egen del räknar departementschefen med en uppräknig av anslaget med 100 000 kr. Beloppet bör i första hand utnyttjas för förbättrat underhåll av skjutbanor. Anslaget bör alltså uppföras med (2 100 000 + 100 000 =) 2 200 000 kr.

Utskottet. Förevarande anslag höjdes för innevarande budgetår med 240 000 kr. För nästa budgetår föreslås nu en ytterligare uppräknig med 100 000 kr. Med hänsyn härtill och med beaktande av de anslagshöjningar för övriga frivilligorganisationer, varom utskottet uttalat sig under närmast föregående punkt, finner utskottet icke anledning frångå Kungl. Maj:ts förslag till anslagsanvisning till frivilliga skytteväsendet. De föreliggande motionerna avstyrkas alltså.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 395 och II: 474, till *Frivilliga skytteväsendet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 200 000 kr.

189:o) **Understöd åt vissa föreningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 195, s. 325 och 326), innebärande en anslagshöjning av 12 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt vissa föreningar m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 92 000 kr.

i) Bidrag och ersättningar till enskilda

190:o) **Familjebidrag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 196, s. 326), innebärande en anslagshöjning av 3 500 000 kr., hemställer utskottet, under erinran om att anslaget beräknats med utgångspunkt i ifrågakommande antal tjänstgöringsdagar och anslagsbelastningen under föregående budgetår,

att riksdagen må till *Familjebidrag* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 42 000 000 kr.

191:o) **Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 197, s. 327), innebärande en anslagshöjning av 200 000 kr. med hänsyn till belastningen m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kr.

192:o) **Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 198, s. 327), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 13 000 000 kr.

193:o) **Omskolning av i militärtjänst skadade.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 199, s. 327 och 328), innebärande en anslagsminskning av 50 000 kr., hemställer utskottet, under erinran om att de smärre kostnadsökningar, som föranledas av de ändrade grunder för bidrag till bl. a. militärskadade vid omskolning och yrkesutbildning, som föreslagits under elfte huvudtiteln, beräknats kunna rymmas inom förordat anslag,

att riksdagen må till *Omskolning av i militärtjänst skadade* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

j) Övriga ändamål

194:o) **Försvarsupplysning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 200, s. 328 och 329), innebärande en anslagshöjning av 150 000 kr., varav bl. a. 65 000 kr. avseende bidraget till Folk och Försvar och 30 000 kr. för tryckning av en broschyr angående Genèvekonventionerna, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarsupplysning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kr.

195:o) **Publikations- och blankettryck.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 201, s. 329), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet, med erinran om att departementschefen understrukit vikten av en sträng prioritetstestning beträffande publikationstrycket,

att riksdagen må till *Publikations- och blankettryck* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kr.

196:o) **Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 202, s. 330), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kr.

197:o) **Ersättning för automobilskatt.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 203, s. 330 och 331), innebärande en anslagshöjning av 400 000 kr. med hänsyn främst till övergång till tyngre fordon, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning för automobilskatt* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 8 100 000 kr.

198:o) **Ersättning för rustning och rotering.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 204, s. 331), innebärande en med 5 000 kr. minskad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kr.

199:o) **Täckande av vissa medelsbrister.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 205, s. 331), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Täckande av vissa medelsbrister* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kr.

Flygtekniska försöksanstalten

200:o) **Flygtekniska försöksanstalten: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 206, s. 332—335) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen förordade ändringar i personalförteckningen för flygtekniska försöksanstalten, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för flygtekniska försöksanstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65, dels ock till Flygtekniska försöksanstalten: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 7 900 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 7 770 000 kr.

För innevarande budgetår har till avlöningar och omkostnader vid flygtekniska försöksanstalten anvisats sammanlagt 10 650 000 kr. Därav beräknas 9 350 000 kr. återdebiteras anstaltens uppdragsgivare och tillgodoföras anstaltens inkomstsida. Mellanskillnaden, 1 300 000 kr., är den s. k. nettoutgiften, som bestämmer anstaltens utrymme för egen forskning. För nästa budgetår beräknar styrelsen för försöksanstalten att inkomsten av beställningar kommer att uppgå till 9 300 000 kr. varav flygvapnet svarar för 8 300 000 kr. Inkomsterna beräknas sålunda minska med 50 000 kr.

För egen del anser departementschefen, att inkomsterna under nästa budgetår bör kunna ökas med 250 000 kr. i förhållande till styrelsens beräkningar med hänsyn till utländska beställningar å arbeten i den nya hypersoniska vindtunnelanläggningen.

Någon ökning av nettoutgiften är departementschefen icke beredd tillstyrka.

Departementschefen föreslår, att tre tjänster för avdelningsdirektör eller laborator i Br 1 inrättas, en vid vardera aerodynamiska avdelningen I, hållfasthetsavdelningen och mättekniska avdelningen. Minskning bör härvid ske med två tjänster för forskningsingenjör i Ae 23, av vilka en vid aerodynamiska avdelningen I och en vid aerodynamiska avdelningen II, samt en tjänst för förste avdelningsingenjör i Ae 23 vid mättekniska avdelningen.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt, innebärande bl. a. oförändrad nettoutgift för flygtekniska försöksanstalten under nästa budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen **må**

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för flygtekniska försöksanstalten som förordas av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964;

b) fastställa följande avlöningsstat för flygtekniska försöksanstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	346 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	21 300
3. Avlöningar till extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	2 453 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	3 412 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 667 200

Summa kr. 7 900 000

c) till *Flygtekniska försöksanstalten: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 7 900 000 kr.

201:o) **Flygtekniska försöksanstalten: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 207, s. 335—337), innebärande en anslagshöjning av 70 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygtekniska försöksanstalten: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 950 000 kr.

202:o) **Flygtekniska försöksanstalten: Utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 208, s. 337), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygtekniska försöksanstalten: Utrustning* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

203:o) **Byggnadsarbeten vid flygtekniska försöksanstalten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 210, s. 339), innebärande medelsanvisning för täckande av prisstegringar å de byggnadsarbeten, för vilka 1963 års riksdag anvisat medel, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten vid flygtekniska försöksanstalten* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 110 000 kr.

Försvarets fonder

FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND

Kasernbyggnaders delfond

204:o) **Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 211, s. 340—343), enligt vilket bl. a. beräknats 4 600 000 kr. för försvarets forskningsanstalts byggnadsbehov och 5 000 000 kr. för fortsatta arbeten på intendenturförrådet i Filipstad, hemställer utskottet, under erinran om att anslaget minskar med 3 400 000 kr.,

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

205:o) **Byggnadsarbeten för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 212, s. 343—351) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 45 500 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 42 200 000 kr.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 47 700 000 kr. och avses för byggnadsföretag enligt följande.

	Kostnad
1. Utbyggnad m. m. för krigsskolan vid Karlberg	1 400 000
2. Utbyggnad av läger vid Trängslet	4 000 000
3. Utbyggnad av motorområde och nybyggnad av värmecentral m. m. vid Norrbottens regemente	3 500 000
4. Utbyggnad av motorområde samt nybyggnad av kanslihus, två förläggingsbyggnader, mässbyggnad och värmecentral m. m. vid Västerbottens regemente	5 000 000
5. Utbyggnad av motorområde vid Jämtlands fältjägarregemente	4 500 000
6. Utbyggnad av stridsvagnsområde och verkstadsområde m. m. vid Södra skånska regementets förläggingsplats i Revinge	2 000 000
7. Utbyggnad av motorområde m. m. vid Gotlands regemente	2 700 000
8. Utbyggnad av motorområde m. m. vid Norra skånska regementet	4 500 000
9. Nybyggnad av förläggingsbyggnad vid Göta livgarde	1 400 000
10. Utbyggnad av motorområde vid arméns jägarskola	1 000 000
11. Nybyggnad av matinerättnings- och marketenteribygnad samt värmecentral vid Västerbottens regemente	3 800 000
12. Ordning av vatten- och avloppsförhållandena vid Södermanlands regementes garageanläggning vid Lagnö	500 000
13. Tillbyggnad av officers- och underofficersmässbyggnader samt marketenteribygnad vid Skånska luftvärnsregementet	1 200 000
14. Krigsförråd	8 400 000
15. Diverse smärre byggnadsåtgärder	3 800 000
	Summa kr. 47 700 000

Departementschefen har anfört följande.

»Fortifikationsförvaltningen har i sina äskanden tagit upp ifrågavarande anslag till 47 700 000 kr. Ämbetsverket har därvid förutsatt att 1 500 000 kr. skall beräknas utanför ramen för det militära försvaret för ytterligare kompensation för merkostnader i samband med K 4 flyttning. Som jag anfört i det föregående (p. 1) bör emellertid ställning icke nu tagas till hur stort tillägg som skall utgå för denna kompensation. Med hänsyn härtill och till önskvärdheten att bereda ytterligare utrymme för angelägna markförvärv — en fråga till vilken jag torde få återkomma i annat sammanhang — bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med 45 500 000 kr.

Huvuddelen av dessa medel erfordras för fortsatta arbeten på ett antal under tidigare budgetår anmälda byggnadsarbeten av betydande omfattning. Projektering av dessa arbeten pågår och jag räknar med att arbetena med flertalet av dessa objekt skall kunna komma igång under 1964. Medel erfordras sålunda under nästa budgetår för fortsatta arbeten på en matinträttnings- och mässbyggnad jämte panncentral för krigsskolan vid Karlberg samt för utbyggnaden av läger för artilleriskjutskolan vid Älvdalens skjutfält. Vid detta läger räknar jag med att redan i en första etapp skall utbyggas ett elevhotell, enär avsevärda besparingar bland annat av traktementen härigenom bör kunna ernås. Vidare erfordras medel för fortsatt utbyggnad av motorområden m. m. vid I 5, I 19 och I 20 i samband med att dessa förband utrustas med bandvagnar samt vid P 6, P 7 och P 18 i samband med pågående omorganisation av pansartrupperna. Vid I 20 erfordras jämväl ytterligare medel för uppförande av ersättningsbyggnader för K 4 kasernetablissemnt.

Medel bör vidare anvisas för att vid P 1 uppföra en ny förläggingsbyggnad för pansartruppernas kadett- och aspirantskola, vilken alltjämt bör vara förlagd till regementet. Jag förutsätter, att för uppförande av den nya förläggingsbyggnaden får disponeras de medel, 1 500 000 kr., som enligt propositionen 1963:108 beräknats för en ny skolbyggnad för pansartruppskolan. Slutligen bör medel anvisas för påbörjande av nybyggnad av matinträttnings- och marketenteribygnad samt värmecentral vid I 21, ävensom för övriga av fortifikationsförvaltningen föreslagna byggnadsarbeten. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan fortifikationsförvaltningen inkommit med fullständig utredning rörande de olika arbetena, besluta om igångsättande av dessa. Medel torde även få tagas i anspråk för fortsattande av arbeten, som påbörjats under tidigare budgetår, samt för utförande av andra byggnadsföretag, vilka beräknas draga en kostnad av högst 300 000 kr.»

Utskottet. Såsom framgår av det föregående erfordras större delen av de äskade medlen för fortsatta arbeten å tidigare anmälda byggnadsobjekt av större omfattning.

Utskottet tillstyrker, att anslaget bestämmes till 45 500 000 kr., vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en höjning med 3 300 000 kr. Vad departementschefen i samband med anslagsberäkningen anfört har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 45 500 000 kr.

206:o) **Byggnadsarbeten för marinen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 213, s. 351—356) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 10 750 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 9 815 000 kr.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 11 750 000 kr. och avses för byggnadsföretag enligt följande.

	Kostnad
1. Nybyggnad av förläggingsbyggnad vid Härnösands kustartillerikår	500 000
2. Radar- och teleskola samt mässlokaler för underofficerare och underbefäl vid Berga	1 100 000
3. Anordnande av ubåtsbas vid Vitså	3 500 000
4. Nybyggnad av annex till kanslihus samt tillbyggnad av garage vid Härnösands kustartillerikår	1 100 000
5. Nybyggnad av hamnplan, två pিরer och en brygga vid Västra Rindö för Stockholms kustartilleriförsvar	750 000
6. Nybyggnad av förråd för tygmateriel för Stockholms kustartilleriförsvar	350 000
7. Nybyggnad av bostadsbyggnad för underbefäl vid Vaxholms kustartilleriregemente	500 000
8. Nybyggnad av beklädnadsförråd vid Berga	1 000 000
9. Nybyggnad av skolsalsbyggnad vid Berga	500 000
10. Nybyggnad av maskinskola (skolsalsbyggnad) vid Berga	400 000
11. Nybyggnad av skjutbana vid Berga	300 000
12. Nybyggnad av utspisningslokal vid Stabboön	200 000
13. Nybyggnad av förrådsbyggnad för intendenturmateriel vid marin-kommando Syd	150 000
14. Diverse smärre byggnadsföretag	1 400 000
	Summa kr. 11 750 000

Departementschefen har anfört följande.

»Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 10 750 000 kr.

Beträffande den av fortifikationsförvaltningen föreslagna förläggingsbyggnaden vid Härnösands kustartillerikår, i vilken utrymmen jämväl avses skola beredas för strilpersonal ur flygvapnet, har ämbetsverket i skrivelse den 31 oktober 1963 redovisat olika förslag till förläggingsbyggnad för kåren, vilka dock beräknas draga avsevärt högre kostnader än de av fortifikationsförvaltningen tidigare anmälda. Ämbetsverket hemställer i sin förenämnda skrivelse om direktiv angående val av kaserntyp. Slutlig ställning i ärendet har ännu icke tagits.

Medlen under anslaget bör enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få utnyttjas för utförande av de i fortifikationsförvaltningens äskanden föreslagna byggnads- och anläggningsarbeten. I åtskilliga fall har programhandlingar och fullständig behovsutredning ännu ej ingivits till Kungl. Maj:t, varför behoven inte prövats slutligt. Vad angår den föreslagna bostadsbyggnaden för underbefäl vid Vaxholms kustartilleriregemente bör

enligt min mening prövas möjligheterna att tillgodose de anmälda behoven på annat sätt. Medel under anslaget bör även få tagas i anspråk för fortsättande av byggnadsarbeten som påbörjats under tidigare budgetår samt för utförande av andra byggnadsföretag, vilka beräknas draga en totalkostnad av högst 300 000 kr.»

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning och har icke något att erinra mot det föreslagna sättet för medlens användning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 10 750 000 kr.

207:o) **Byggnadsarbeten för flygvapnet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 214, s. 356—360) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 17 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 10 500 000 kr.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 18 460 000 kr. och avses för byggnadsföretag enligt följande.

	Kostnad
1. Nybyggnad av sjukhus vid krigsflygskolan	1 000 000
2. Nybyggnad av trafikledartorn och av omklädnadsrum för flygförare vid Skånska flygflottiljen	825 000
3. Byggnadsåtgärder för luftvärnsrobotförband samt uppförande av en barack vid Bråvalla flygflottilj	1 900 000
4. Byggnadsåtgärder för luftvärnsrobotförband vid Blekinge flygflottilj	2 600 000
5. Nybyggnad av lokaler för övningsanläggning för flygförare vid Västmanlands flygflottilj	750 000
6. Nybyggnad av lokaler för övningsanläggning för flygförare vid Östgöta flygflottilj	750 000
7. Om- och tillbyggnad av flygverkstad m. m. samt utökning av underofficersmäss vid Södermanlands flygflottilj	2 300 000
8. Om- och tillbyggnad av flygverkstad m. m. vid Upplands flygflottilj	2 000 000
9. Nybyggnad av sporthall och garage för drivmedelsfordon vid Hälsinge flygflottilj	1 500 000
10. Nybyggnad av laboratoriebyggnad m. m. vid flygförvaltningens försökscentral i Malmslätt	1 000 000
11. Nybyggnad m. m. för instruktionsverkstad vid Norrbottens flygflottilj	500 000
12. Tillbyggnad av expeditionsbarack samt utökning av elkraft- och vägnät vid robotförsöksplatsen i Norrland	700 000
13. Nybyggnad av avloppspumpstation och tryckledningar vid Roslagens flygkår	200 000
14. Nybyggnad av förläggingsbyggnad för strilpersonal vid Skånska trängregementet	600 000
15. Diverse smärre byggnadsföretag	1 835 000
	Summa kr. 18 460 000

Departementschefen har anfört följande.

»Under förevarande anslag har fortifikationsförvaltningen framlagt förslag till utförande av ett flertal byggnadsföretag. Bland de mera kostnadskrävande är nybyggnad av sjukhus vid krigsflygskolan, byggnadsåtgärder för luftvärnsrobotförband vid Bråvalla och Blekinge flygflottiljer, om- och tillbyggnad av flygverkstad m. m. vid Östgöta och Södermanlands flygflottiljer, nybyggnad av sporthall m. m. vid Hälsinge flygflottilj och nybyggnad av laboratoriebyggnad m. m. vid flygförvaltningens försökscentral i Malm-slätt. Vidare framlägger fortifikationsförvaltningen förslag till utförande av ett antal byggnadsobjekt av mindre omfattning.

Beträffande åtskilliga av byggnadsföretagen har förslag till programhandlingar och behovsutredning ännu ej underställts Kungl. Maj:t. Det torde därför få ankomma på Kungl. Maj:t att på grundval av fullständig behovsutredning ta ställning till om dessa företag skall få komma till utförande. Vad angår de anmälda behoven av byggnadsåtgärder för luftvärnsrobotförband vid F 13 och F 17 vill jag erinra om att förläggning av robotförbanden i fred är under Kungl. Maj:ts prövning. Oavsett vilken förläggning som kan komma att beslutas torde emellertid vissa byggnadsföretag bli erforderliga. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva denna fråga närmare.

Då flera av de av fortifikationsförvaltningen anmälda byggnadsföretagen alltjämt befinner sig på utredningsstadiet och ett avsevärt utnyttjat belopp fanns tillgängligt under anslaget vid ingången av budgetåret 1963/64, bör anslaget utan olägenhet kunna begränsas till 17 000 000 kr. Härigenom kan utrymme beredas för en av chefen för flygvapnet önskad uppräknings av medel för iståndsättning under staten för försvarets fastighetsfond. Medel under anslaget bör även få tagas i anspråk enligt Kungl. Maj:ts bestämmande för fortsättande av arbeten som påbörjats under tidigare budgetår samt för utförande av andra byggnadsföretag, vilka beräknas draga en totalkostnad av högst 300 000 kr.»

Utskottet. Med hänsyn till vad departementschefen anfört tillstyrker utskottet att förevarande anslag uppföres med 17 000 000 kr. Härigenom beredes utrymme för en av chefen för flygvapnet önskad uppräknings av iståndsättningsmedlen under fastighetsfonden.

Då utskottet jämväl i övrigt kan biträda vad departementschefen anfört under denna punkt, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 17 000 000 kr.

208:o) **Flygfältsarbeten m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 215, s. 360—363) att dels medgiva att flygfältsarbeten m.m. må komma till utförande i av departementschefen angiven omfattning, dels till Flygfältsarbeten m.m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 28 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 23 500 000 kr.

Fortifikationsförvaltningen har föreslagit att anslaget uppföres med 29 200 000 kr. och avses för följande objekt.

	Kostnad
1. Färdigställande av tidigare påbörjade flygfältsarbeten	4 000 000
2. Påbörjande av ny flygbas	2 000 000
3. Kompletteringsarbeten på befintliga baser	4 000 000
4. Lagringsanläggningar för drivmedel	2 000 000
5. Reservvägbaser	3 500 000
6. Maskeringsarbeten	2 500 000
7. Baracker	400 000
8. Beredskapslagring	400 000
9. Banförstärkningar	1 000 000
10. Anläggningar för flygfältsbelysning	1 749 000
11. Anläggningar för elkraft (vid krigsflygfält och uppställningsområden)	2 905 000
12. Anläggningar för kabelnät (högtalare)	665 000
13. Anläggningar för radio och radar	3 871 000
14. Anläggningar för telemateriel för luftbevakning	210 000
Summa kr.	29 200 000

Departementschefen har anfört följande.

»Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 28 000 000 kr. Vid anslagsavvägningen har jag bland annat beaktat av chefen för flygvapnet anmälda önskemål att bereda utrymme för ytterligare medel för iständsättningsarbeten under staten för försvarets fastighetsfond. Av anslagsmedlen bör 4 000 000 kr. få utnyttjas för fortsatta arbeten på ett flygfält, 2 000 000 kr. för påbörjande av en ny flygbas och 3 500 000 kr. för anläggande av reservvägbaser. Resterande medel under anslaget, 18 500 000 kr., bör efter ytterligare prövning av Kungl. Maj:t få utnyttjas för övriga av fortifikationsförvaltningen föreslagna arbeten. Med hänsyn till möjliga utvecklingslinjer i fråga om flygvapnets fredsorganisation bör härvid behovet av en andra bana på F 3 övervägas ytterligare.

Under förenämnda anslag har 1 000 000 kr. upptagits för förstärkningsarbeten m. m. å flygfält. Vid anmälan av fortifikationsförvaltningens motsvarande äskande för budgetåret 1963/64 uttalade jag, att det vore tveksamt om investeringsmedel borde utnyttjas för dylika arbeten samt att frågan borde övervägas i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1964/65. Fortifikationsförvaltningen har i sina äskanden för nästa budgetår lämnat en närmare redogörelse för frågan samt därvid uttalat, bland annat, att

ifrågavarande förstärkningsarbeten vore relativt omfattande och närmast kunde hänföras till ombyggnadsarbeten samt att arbetena med hänsyn härtill borde bestridas med anlåtande av investeringsmedel. Jag ansluter mig till fortifikationsförvaltningens uttalande i frågan och räknar för nästa budgetår med att medel för förstärkningsarbeten anvisas under förenämnda anslag.»

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning och har icke något att invända mot att medlen utnyttjas i enlighet med vad departementschefen förordat. Det torde alltså få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare reglera användningen av huvuddelen av anslaget. Vad departementschefen i övrigt anfört föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) medgiva att flygfältsarbeten m.m. må komma till utförande i den av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1964 angivna omfattningen;

b) till *Flygfältsarbeten m.m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 28 000 000 kr.

Befästnings delfond

209:o) **Befästningsarbeten för gemensamma ändamål.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 217, s. 364—367) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 34 500 000 kr.

Vidare har i de förberörda båda likalydande motionerna I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 473 av herr *Hagberg m.fl.* hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 32 525 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 34 500 000 kr.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att anslaget uppföres med 36 500 000 kr. och avses för följande befästningsarbeten av investeringsnatur.

	Kostnad
Anläggningar för spaning, samband och stridsledning	
1. Uppehållsplatser	5 550 000
2. Uppehållsplatser	370 000
3. Signalanläggningar	1 080 000
4. Lokaler för försvarets radioanstalt	2 500 000

	Kostnad
Anläggningar för förråd och verkstäder	
5. Etappammunitionsförråd	1 400 000
6. Centralammunitionsförråd	6 000 000
7. Drivmedelsanläggning	4 500 000
8. Drivmedelsanläggning	3 000 000
9. Drivmedelsanläggning	1 000 000
10. Tygmaterieförråd	1 000 000
Övriga befästningsarbeten	
11. Stötvågssimulator	800 000
12. Förbindelsearbeten	200 000
13. Förstörringsarbeten	100 000
14. Truppbefästningar	9 000 000
	Summa kr. 36 500 000

Departementschefen har anfört följande.

»För befästningsarbeten för gemensamma ändamål har i det föregående redovisats objekt till en angiven kostnad för budgetåret 1964/65 av 36 500 000 kr. Härav avses 7 000 000 kr. för gemensamma uppehållsplatser, 2 500 000 kr. för lokaler för försvarets radioanstalt, 7 400 000 kr. för ammunitionsförråd, 8 500 000 kr. för drivmedelsanläggningar, 1 000 000 kr. för tygmaterieförråd, 800 000 kr. för en stötvågssimulator och 9 300 000 kr. för truppbefästningar m. m. För fortsatta arbeten på redan beslutade objekt åtgår cirka 16 700 000 kr. medan cirka 19 800 000 kr. avses för påbörjande av nya objekt. Sålunda upptas 7 000 000 kr. för uppehållsplatser, 2 500 000 kr. för lokaler för försvarets radioanstalt, 1 000 000 kr. för en drivmedelsanläggning och 9 300 000 kr. för truppbefästningar m. m.

Jag tillstyrker, att medel enligt fortifikationsförvaltningens förslag beräknas för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt.

Beträffande de under 1. omförmälda två uppehållsplatserna liksom den under 9. upptagna drivmedelsanläggningen får jag erinra om att dessa behandlats redan i propositionen 1963:108 (s. 113). Jag tillstyrkte därvid, att medel anvisades för ifrågavarande uppehållsplatser men förutsatte att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva behovet av sådana anläggningar i östra Mellansverige. Vad angår förenämnda drivmedelsanläggning förutsatte jag, att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan resultatet av viss pågående utredning redovisats, besluta om påbörjande av anläggningen. Enligt vad jag under hand inhämtat från fortifikationsförvaltningen har utredningarna beträffande ifrågavarande tre byggnadsobjekt ännu icke hunnit slutföras. Oaktat detta räknar jag dock med att arbeten med objekten skall kunna påbörjas under nästa budgetår och att ytterligare medel för arbetena då kommer att erfordras utöver hittills anvisade.

Till frågan om den större anläggningen för försvarets radioanstalt torde

Kungl. Maj:t få ta ställning sedan i enlighet med beslutad ordning programhandlingar och fullständig behovsutredning underställts Kungl. Maj:ts prövning. Jag räknar i förevarande sammanhang med att medel för nästa budgetår kommer att erfordras för anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt samt för truppbefästningar m. m.

Därest de av fortifikationsförvaltningen äskade medlen icke skulle komma att tagas i anspråk för de av ämbetsverket föreslagna byggnadsobjekten bör medel under anslaget enligt beslut av Kungl. Maj:t kunna utnyttjas för snabbare återbetalning av de medel, som under 1961 förskötterats för truppbefästningar.

Med beaktande av det anförda föreslår jag, att anslagsbeloppet för nästa budgetår bestämmas till 34 500 000 kr. Medlen torde i enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag få användas för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt samt för påbörjande av nya objekt i enlighet med vad jag i det föregående föreslagit.»

Utskottet anser sig böra tillstyrka, att anslaget för här ifrågavarande ändamål upptages med 34 500 000 kr. Medlen torde få användas för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt samt för påbörjande av nya objekt i enlighet med vad departementschefen föreslagit.

Under punkten 1 har utskottet avstyrkt de föreliggande motionerna. Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Befästningsarbeten för gemensamma ändamål* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 34 500 000 kr.

210:o) **Befästningsarbeten för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 218, s. 367 och 368) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 8 000 000 kr.

Vidare har i de förberörda båda likalydande motionerna I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 473 av herr *Hagberg m.fl.* hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 7 540 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 8 100 000 kr.

Departementschefen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 8 000 000 kr. Anslagsmedlen anses enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande böra få utnyttjas för utbyggnad av lokalförsvarsbatterier samt för uppförande av betongammunitionsförråd.

Utskottet, som under punkten 1 i det föregående avstyrkt de föreliggande motionerna, biträder departementschefens förslag. Anslaget bör alltså upptagas med 8 000 000 kr.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Befästningsarbeten för armén* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 8 000 000 kr.

211:o) **Befästningsarbeten för marinen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 219, s. 368 och 369) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 26 000 000 kr.

Vidare har i de förberörda båda likalydande motionerna I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 473 av herr *Hagberg m.fl.* hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 24 510 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 26 800 000 kr.

För befästningsarbeten för marinen har fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår beräknat sammanlagt 25 900 000 kr., varav 2 800 000 kr. för radarstationer, 18 100 000 kr. för kustartilleribatterier, 1 000 000 kr. för ett kustrobotbatteri, 1 200 000 kr. för betongförråd m. m. och 2 800 000 kr. för övriga befästningsarbeten. Av de för kustartilleribatterier äskade medlen avses 9 855 000 kr. för fortsatta arbeten med tidigare beslutade objekt och 8 245 000 kr. för påbörjande av fyra nya batterier.

I enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag räknar departementschefen med att under nästa budgetår kan efter vederbörlig projektering påbörjas fyra nya kustartilleribatterier ävensom övriga av ämbetsverket anmälda nya objekt.

Anslagsbeloppet bör enligt departementschefen inom förutsatt ram för marinen för nästa budgetår beräknas till 26 000 000 kr. Medlen torde i enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag få användas för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt samt för påbörjande av nya objekt i enlighet med vad som föreslagits.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, innebärande bl.a. att medel beräknas för påbörjande av ytterligare fyra kustartilleribatterier.

Under punkten 1 har utskottet avstyrkt de föreliggande motionerna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Befästningsarbeten för marinen* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 26 000 000 kr.

212:o) **Befästningsarbeten för flygvapnet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 220, s. 369—372) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 53 600 000 kr.

Vidare har i de förberörda båda likalydande motionerna I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 473 av herr *Hagberg m.fl.* hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 50 535 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 54 200 000 kr.

För befästningsarbeten för flygvapnet har fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår upptagit sammanlagt 53 600 000 kr., varav 7 200 000 kr. för luftförsvarscentraler, 22 000 000 kr. för radargruppcentraler, 6 450 000 kr. för radarstationer, 10 700 000 kr. för radiostationer, 3 500 000 kr. för kommandocentraler, 500 000 kr. för uppställningsplatser för lvrobotar och 3 250 000 kr. för förråd m. m. Huvuddelen av medlen avses för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt.

I enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag beräknar departementschefen medel för att under nästa budgetår påbörja arbetena med ett antal nya radargruppcentraler och radarstationer ävensom övriga av fortifikationsförvaltningen anmälda nya objekt.

Anslagsbeloppet bör enligt departementschefen för nästa budgetår beräknas till 53 600 000 kr. Medlen torde i enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag få användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt samt för påbörjande av nya objekt i enlighet med vad som nyss föreslagits.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, innebärande bl.a. att medel beräknas för påbörjande av ett antal nya radargruppcentraler och radarstationer.

Under punkten 1 har utskottet avstyrkt de föreliggande motionerna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Befästningsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 53 600 000 kr.

213:o) **Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet).** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 221, s. 372—374) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 36 000 000 kr.

Vidare har i de förberörda båda likalydande motionerna I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* och II: 473 av herr *Hagberg m.fl.* hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 33 940 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 33 000 000 kr.

Riksdagen fattade år 1953 beslut om utflyttning av Stockholms örlogsvarv till Muskö i Stockholms södra skärgård. Totalkostnaden angavs då till 189 000 000 kr. i 1950 års prisläge. Till och med budgetåret 1958/59 anvisades emellertid endast relativt obetydliga belopp, vilka främst avsågs för fortsatta utredningar. År 1959 godkände riksdagen ett av chefen för marinen framlagt förslag om en begränsad utbyggnad av Muskövarvet. Totalkostnaden för varvet uppskattades då till 106 000 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1957. Varvsanläggningen skulle omfatta tre tunneldockor, enheter för verkstäder, förråd, administration m. m., en skyddad anläggning (sliptunnel) för motortorpedbåtar, kajer, pirar m. m. samt tillfartsväg. Enligt av fortifikationsförvaltningen verkställda kostnadsberäkningar för Muskövarvet, vilka redovisats i propositionen 1963: 108 (s. 124—125), beräknades totalkostnaden för varvet enligt prisläget den 1 maj 1962 uppgå till cirka 211 000 000 kr. För utbyggnaden har hittills anvisats sammanlagt 111 500 000 kr.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har fortifikationsförvaltningen anmält, att totalkostnaden för Muskövarvet enligt prisläget den 1 maj 1963 uppgår till cirka 215 700 000 kr., varav 111 500 000 kr. anvisats intill budgetåret 1963/64. Resterande medelsbehov uppgår således till cirka 104 200 000 kr., varav 33 430 000 kr. äskas för nästa budgetår. Fortifikationsförvaltningen har emellertid i detta sammanhang förklarat att, därest den uppgjorda tidsplanen för utbyggnaden av Muskövarvet skall kunna följas, anslagsbeloppet för nästa budgetår skulle behöva uppräknas till 36 000 000 kr.

Äterstående medelsbehov för färdigställande av Muskövarvet, cirka 104 200 000 kr., erfordras under budgetåren 1964/67. Departementschefen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 36 000 000 kr. Vid bifall härtill bör, enligt vad fortifikationsförvaltningen anfört, den uppgjorda tidsplanen för färdigställande av varvsanläggningen kunna hållas och ytterligare kostnadsfördyringar till följd av tidsförskjutningar kunna undvikas.

Utskottet. För att uppgjord tidsplan för färdigställande av Muskövarvet skall kunna hållas och ytterligare kostnadsfördyringar till följd av tidsförskjutningar kunna undvikas erfordras enligt vad som angivits 36 000 000 kr. för nästa budgetår. Utskottet tillstyrker, att anslaget upptages till angivet belopp.

Under punkten 1 har utskottet avstyrkt de föreliggande motionerna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)* för

budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 36 000 000 kr.

214:o) **Markförvärv för befästningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 222, s. 374 och 375) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kr.

Vidare har i de förberörda båda likalydande motionerna I: 393 av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt II: 473 av herr *Hagberg m.fl.* hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 950 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 000 000 kr.

Departementschefen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 000 000 kr. Anslaget bör få utnyttjas för markförvärv för vissa till utförande föreslagna befästningsanläggningar samt för oförutsedda utgifter för markförvärv för befästningar. Det anses böra ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om hur anslagsmedlen skall disponeras för olika objekt.

Utskottet, som under punkten 1 i det föregående avstyrkt de föreliggande motionerna, anser sig kunna godtaga Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 393 och II: 473, såvitt nu är i fråga, till *Markförvärv för befästningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kr.

FÖRSVARETS FABRIKSFOND

215:o) **Utgiftsram för investeringar m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 223, s. 375—377) berett riksdagen tillfälle att avgiva yttrande med anledning av vad departementschefen anfört.

Departementschefen har anfört följande.

»Försvarets fabriksstyrelse har i sina medelsäskanden för budgetåret 1964/65 hemställt om anvisande av investeringsanslag under försvarets fabriksfond om tillhoppa 20 625 000 kr., varav 6 600 000 kr. för byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk, 8 250 000 kr. för anskaffning av maskiner och utrustning m.m. för fabriksverket och 5 775 000 kr. för ny ämbetsbyggnad för fabriksstyrelsen.

Jag föreslår, att för nästa budgetår under försvarets fabriksfond anvisas investeringsanslag om tillhoppa 17 000 000 kr., varav 4 500 000 kr. under anslaget *Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk*, 7 800 000 kr.

under anslaget Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksverk och 4 700 000 kr. under anslaget Ämbetsbyggnad för försvarets fabriksstyrelse. Anslagsmedlen bör få utnyttjas för utförande av de av fabriksstyrelsen föreslagna byggnadsarbetena och maskinanskaffningarna m. m., dock med undantag för en föreslagen fabrik för viss kruttillverkning och föreslagen anskaffning av inventarier för den nya ämbetsbyggnaden. Till den föreslagna krutfabriken är jag icke för närvarande beredd att taga slutlig ställning utan förutsätter att fabriksstyrelsen företager ytterligare utredning i ärendet och därefter återkommer med förnyat förslag till uppförande av fabriken. Vad angår inventarieanskaffningen för den nya ämbetsbyggnaden anser jag att kostnaderna härför bör bestridas med utnyttjande av driftmedel. Jag återkommer i det följande med en närmare redogörelse för de byggnadsarbeten och maskinanskaffningar m. m., för vilka fabriksstyrelsen äskat medel under de olika anslagen.

Det synes lämpligt att beträffande investeringen i försvarets fabriksfond övergå till en ordning som närmare ansluter till vad som gäller för andra statliga affärsverk. Från och med budgetåret 1965/66 bör därför för försvarets fabriksfond framläggas en investeringsplan rörande fabriksverkets investeringsutgifter, som bör regleras inom en av Kungl. Maj:t för varje budgetår fastställd ram. Enligt vad jag under hand inhämtat pågår inom fabriksstyrelsen en utredning rörande investeringsbehoven på längre sikt.

Jag får i detta sammanhang anmäla frågan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att ikläda staten förbindelse att inlösa vissa aktier.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1963:114 har riksdagen (SU 1963:135; rskr 1963:319), såvitt nu är ifråga, beslutat att ledningen av driften av för krigsmakten gemensamma teleunderhållsverkstäder skall ankomma på försvarets fabriksstyrelse samt på kapitalbudgeten under försvarets fabriksfond till Teleunderhållsverkstad anvisat ett investeringsanslag av 15 000 000 kr. för budgetåret 1963/64. Riksdagsbeslutet innebär vidare, att en förutsatt ny verkstad för teleunderhåll i Växjö bör drivas i aktiebolagsform.

Statsutskottet har i sitt förenämnda utlåtande bland annat uttalat att man genom att välja aktiebolagsformen öppnat möjlighet för ett nära samarbete med industrien inom bolagets ram. Utskottet har förutsatt att det ankommer på försvarets fabriksstyrelse att vidtaga de åtgärder som erfordras för bolagets bildande och att samtidigt föra de förhandlingar om ett samarbete inom bolagets ram med privata intressenter som med anledning härav påkallas. Riksdagen har i förenämnda skrivelse givit till känna vad utskottet anfört rörande bolagsbildningen.

Genom beslut den 28 juni 1963 har Kungl. Maj:t i anslutning till riksdagens beslut uppdragit åt försvarets fabriksstyrelse att, i enlighet med vad som i propositionen och statsutskottets utlåtande anförts rörande samord-

ning m. m. av underhållet av krigsmaktens telemateriel och i fråga om organisationen av den nya centrala underhållsverkstaden, vidtagna erforderliga åtgärder för bildandet av det i propositionen omförmälda aktiebolaget för teleunderhåll i Växjö.

Med anledning av Kungl. Maj:ts beslut har försvarets fabriksstyrelse tagit upp förhandlingar med ett antal svenska aktiebolag, som levererar telemateriel till krigsmakten. Dessa förhandlingar har resulterat i ett konsortialavtal mellan fabriksstyrelsen och vissa icke statsägda svenska aktiebolag. Enligt detta avtal skall fabriksstyrelsen vidtaga åtgärder för bildandet av ett bolag, kallat Aktiebolaget Teleunderhåll, vilket vid verkstäder i Växjö skall bedriva underhåll av teleteknisk materiel, i främsta rummet tillhörande försvaret. Bolagets aktier skall till ett belopp av 6 120 000 kr. tecknas av fabriksstyrelsen (A-aktier) och till ett belopp av 5 880 000 kr. av förenämnda icke statsägda aktiebolag (B-aktier). För tecknad aktie skall inbetalas 125 procent av dess nominella värde. I konsortialavtalet stadgas vidare att, därest sådana förändringar anses ha inträffat i fråga om avtalets allmänna förutsättningar och syftemål att fortsatt samarbete icke framstår som möjligt, skall A-aktieägarna, dock tidigast fyra år från avtalets ingående, äga rätt inlösa samtliga B-aktier. Såvitt förslag därom biträdades av minst tre fjärdedelar av samtliga B-aktier, skall B-aktieägarna vidare äga påfordra inlösen av samtliga B-aktier dels under de förutsättningar som nyss angivits, dels — oavsett att kortare tid än fyra år förflutit — därest staten väckt fråga om utvidgning av bolagets rörelse och de förhandlingar som B-aktieägarna med anledning härav påkallat beträffande fortsatt samarbete icke leder till resultat. Inlösen skall ske till aktiernas verkliga värde, dock lägst till det belopp som inbetalats för aktierna. Konsortialavtalet har trätt i kraft i och med att Kungl. Maj:t godkänt bolagsordning för aktiebolaget.

Genom beslut den 27 september 1963 har Kungl. Maj:t godkänt ett av fabriksstyrelsen ingivet förslag till bolagsordning för ifrågavarande bolag, Aktiebolaget Teleunderhåll.

Som framgår av det anförda tecknas aktierna i Aktiebolaget Teleunderhåll dels av försvarets fabriksstyrelse, dels av vissa icke statsägda svenska aktiebolag. Enligt konsortialavtalet äger de privata intressenterna i bolaget under vissa förutsättningar påfordra, att de aktier som de innehar skall inlösas av staten. Genom att godkänna bolagsordningen har Kungl. Maj:t iklätt staten förbindelse i enlighet med avtalet. Med hänsyn till innehållet i statsutskottets förenämnda utlåtande får emellertid Kungl. Maj:t anses ha erhållit riksdagens bemyndigande att göra en utfästelse av detta slag. Det har syntts lämpligt att i detta sammanhang bringa förhållandet till riksdagens kännedom.»

Utskottet. Mot den av departementschefen angivna utgiftsramen för investeringar under nästa budgetår i försvarets fabriksfond har utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet räknar alltså med investeringar om tillhoppa 17 milj. kr. med fördelning på olika anslag på sätt departementschefen angivit.

Såvitt utskottet kan finna bör det vara lämpligt att beträffande investeringen i fabriksfonden övergå till en ordning som i huvudsak överensstämmer med den som gäller för andra affärsverk. Utskottet förutsätter därför, att 1965 års riksdag får tillfälle att pröva en investeringsplan för fabriksverket.

Såsom framgår av det föregående har Kungl. Maj:t genom att godkänna bolagsordningen för Aktiebolaget Teleunderhåll iklätt staten en förbindelse att under vissa förutsättningar inlösa av vissa icke statliga aktiebolag tecknade aktier. Mot den av Kungl. Maj:t sålunda gjorda utfästelsen synes med hänsyn till föregående års riksdagsbeslut rörande inrättande av ett aktiebolag för teleunderhåll icke något vara att erinra.

Vad departementschefen i övrigt anfört under förevarande punkt föranleder icke något utskottets särskilda uttalande.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

216:o) **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksverk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 224, s. 377—381), innebärande ett med 1 100 000 kr. ökat anslag, hemställer utskottet, med erinran om vad utskottet anfört under föregående punkt,

att riksdagen må till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksverk* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 7 800 000 kr.

217:o) **Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 225, s. 381—383), innebärande ett med 1 400 000 kr. ökat anslag, hemställer utskottet, med erinran om vad utskottet anfört under punkt 215,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 4 500 000 kr.

218:o) **Ämbetsbyggnad för försvarets fabriksstyrelse.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 226, s. 383 och 384), innebärande ett med 700 000 kr. ökat anslag, hemställer utskottet, med erinran om vad utskottet anfört under punkten 215,

att riksdagen må till *Ämbetsbyggnad för försvarets fabriksstyrelse* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 4 700 000 kr.

FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

219:o) **Lån till stiftelsen MHS-Eleven.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 228, s. 385—387) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 1 300 000 kr.

För anskaffning av bostäder åt elever vid militärhögskolan i Stockholm har bildats en särskild stiftelse benämnd MHS-Eleven. Till stiftelsen har mot tomträtt upplåtits en tomt å Ladugårdsgärdet i Stockholm. Stiftelsen planerar att å tomten uppföra ett bostadshus med 83 lägenheter m.m. Enligt finansieringsplanen har produktionskostnaden för bostadshuset beräknats till 5 341 600 kr. För genomförande av byggnadsarbetet erfordras utöver i vanlig ordning utgående statliga lån ett särskilt lån om 1 300 000 kr. Genom stiftelsens tillkomst kan en avsevärd besparing väntas uppstå för statsverket genom att anståndstraktamenten sparas in. Med hänsyn härtill och till angelägenheten att bereda lättnad i bostadsanskaffningen för eleverna vid militärhögskolan föreslår departementschefen att stiftelsen erhåller ett lån om 1 300 000 kr., vilket lån emellertid i enlighet med rikskontrollverkets förslag bör löpa med ränta motsvarande den för lån från statens kapitalfonder utgående normalräntan. Såsom villkor för lånet bör vidare gälla att lånet skall återbetalas därest stiftelsen försäljer bostadshuset.

Utskottet. Med beaktande av förutsedda besparingar i fråga om anståndstraktamenten och med hänsyn till önskvärdheten att bereda lättnad i bostadsanskaffningen för eleverna vid militärhögskolan finner utskottet skäl föreligga att bevilja ifrågavarande stiftelse ett lån om 1 300 000 kr. Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning. Mot de lånevillkor departementschefen angivit synes ej något vara att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Lån till stiftelsen MHS-Eleven* för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 1 300 000 kr.

220:o) **Uppskjutna frågor.** Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedannämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 94: Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m.m.,

punkten 117: Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar, Fortifikationsförvaltningen: Omkostnader,

punkten 187: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Kasernbyggnadens delfond,

punkten 188: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond,

punkten 209: Reglering av prisstegringar,

punkten 216: Markförvärv för övningsfält m. m. samt

punkten 227: Värnpliktslånefonden;

vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.

Stockholm den 7 april 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Birger Andersson, Bergman, Virgin, Fritz Persson, fru Wallentheim, herrar Per Jacobsson, Söderberg, Thorsten Larsson, Per-Olof Hanson, Per Petersson och Nils-Eric Gustafsson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Almgren, Nilsson i Göingegården, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herrar Svensson i Ljungskile, Wedén, Larsson i Hedenäset, Kellgren, Löfroth och Heidenberg.

Reservationer

vid *punkten 1* (Ramberäkning m.m.)

a) av herrar *Nils-Eric Gustafsson* och *Löfroth*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 63 och II: 79 och att därför utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riskdagen må, med bifall till motionerna I: 63 och II: 79 samt i anledning av motionen I: 462, besluta att repetitionsövningarna inställas under budgetåret 1964/65;»

b) av herrar *Söderberg* och *Kellgren*, vilka ansett att *dels* det stycke i utskottets yttrande, som på s. 8 börjar med »I motionerna» och på s. 9 slutar med »och II:186», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 145 och II: 186 har hemställts att riksdagen måtte uttala sin anslutning till tanken att 1963 års försvarsuppgörelse överses med hänsyn till den avspänning i det utrikespolitiska läget, som enligt motionärerna under senare år inträtt. Utan att ingå på en prövning av frågan huruvida de tendenser till avspänning, som inträtt under senare år i det utrikes- och militärpolitiska läget, kunna anses bestående för framtiden, vill utskottet erinra om att då förra årets riksdag antog riktlinjerna för krigsmaktens utveckling under de närmaste fyra budgetåren riksdagen underströk angelägenheten av att den då beslutade kostnadsramen icke rubbades med hänsyn till skiftande tendenser i det utrikes- och militärpolitiska läget annat än i exceptionella lägen. De grundläggande principerna om försvarets utformning borde därför enligt riksdagens mening respekteras oavsett om avspänning eller tilltagande motsättningar för stunden satte sin prägel på den utrikespolitiska situationen. Utskottet har här velat återge detta riksdagens uttalande samtidigt med att utskottet vill erinra om de av departementschefen i skilda sammanhang gjorda uttalanden, att han avser att tillkalla en ny försvarsutredning. Utskottet finner det påkallat, att denna utredning kommer till stånd redan under nästkommande budgetår, varvid utvecklingslinjer i det utrikespolitiska läget få vägas mot övriga relevanta omständigheter och förhållanden i den försvarspolitiska och försvarstekniska utvecklingen. Utredningen får givetvis också pröva frågan huruvida försvarsöverenskommelser avseende en sådan förhållandevis lång tidsperiod som fyra budgetår äro ägnade att öka eller minska enigheten i försvarsfrågan mellan de demokratiska partierna samt också frågan om en större anpassningsbarhet av de olika militäranslagen inom rambudgeten för hela den tid försvarsöverenskommelserna avses gälla.»

dels ock utskottets hemställan under III. bort ha följande lydelse:

»III. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 145 och II: 186, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

c) av herr *Svensson* i Ljungskile.